

**Catedra de limbi și literaturi slave. Scurt
istoric**

Universitatea din București
Facultatea de Limbi și Literaturi Străine
Catedra de Limbi și Literaturi Slave

**CATEDRA DE LIMBI
ȘI LITERATURI SLAVE.
SCURT ISTORIC**

Coordonator: Constantin Geambașu

*Editura Universității din București
2008*

Referent științific: Mihai Mitu

Cuprins

Scurt istoric (Constantin Geambașu)	7
Slava veche și slavona (Mihai Mitu)	15
Limba și literatura bulgară (Mariana Măngiulea)	27
Limba și literatura cehă (Teodora Alexandru)	49
Limba și literatura croată (Clara Căpățână)	64
Limba și literatura polonă (Constantin Geambașu)	68
Limba și literatura sârbocroată (Octavia Nedelcu, Anca Berbaru)	96
Limba și literatura slovacă (Maria-Dagmar Anoca, Gheorghe Călin, Marilena Țiprișan)	119
Limba și literatura ucraineană (Ioan Rebușapcă)	134
Lectoratul de limba slovenă (Ruxandra Lambru)	166
Lectoratul de limba macedoneană (Ruxandra Lambru)	169
Structura Catedrei de limbi și literaturi slave	172
Lista abrevierilor	174
Bibliografie selectivă	175

SCURT ISTORIC

După cel de al doilea război mondial, în anul universitar 1949-1950, în cadrul Facultății de Filologie a Universității din București funcționează lectoratele de limbi slave (bulgară – lector Ecaterina Piscupescu, sârbocroată – B. Pisarov, polonă – I.C. Chițimia, cehă – Elena Eftimiu, slovacă – P. Olteanu). În anul universitar 1951-1952, limbile slave capătă statut de specializare principală, având ca a doua specialitate limba română, iar rusa ca a treia limbă străină (în anul imediat următor se organizează examen de admitere la limba slovacă). În anul 1952 se înființează Institutul de Limbi Străine, dar, după doi ani (1954), catedra de limbi slave și cea de rusă sunt anexate Facultății de Filologie. Începând din 1955, cele două catedre se unesc în Catedra de Slavistică, condusă de Mirco Jivcovici. În anul 1956, șef al catedrei a fost numit academicianul Emil Petrovici, până în 1958. În anul 1957 s-a mutat de la catedra de rusă la cea de limbi slave G. Mihăilă, proaspăt întors de la studiile de doctorat în lingvistică la Moscova, sub îndrumarea academicianului R. Budagov. Decanul de atunci al Facultății de Filologie, I. Coteanu, a hotărât înființarea Biroului de Catedră, din care făceau parte lect.dr. Lucia Djamo-Diaconiță, specializată în slavă veche și slavonă românească, lect. Ecaterina Piscupescu, lect. Elena Eftimiu, lect.dr. P. Olteanu, lect. M. Jivcovici, lect.dr. I.C. Chițimia și lect.dr. G. Mihăilă. Biroul este condus de lect. M. Jivcovici. În anul universitar 1957-1958, în urma hotărârii

Ministerului Învățământului, catedra se împarte în două: limbi slave de vest (polona, ceha, slovacă; tot aici intră și ucraineana – sub conducerea lect.dr. Ecaterina Fodor) și limbi slave de sud (sârba, bulgara și slava veche), condusă inițial de M. Jivcoviți și ulterior de G. Mihăilă (începând din 1958). În anul universitar 1961-1962, Ecaterina Fodor a fost eliberată din funcția de șef de catedră și numită decan al Institutului „Maxim Gorki” (înființat în 1948, cu specialitatea rusă-română). Cele două catedre s-au unificat în anul universitar 1962-1963, sub conducerea lui G. Mihăilă. În toamna anului 1963, Institutul „Maxim Gorki” a fost înglobat în structurile universitare în cadrul Institutului de Limbi și Literaturi Străine, înființat în 1963-1964, cu trei facultăți: Facultatea de Limbi Romanice și Clasice, Facultatea de Limbi Germanice și Facultatea de Limbi Slave. La început, decan al Facultății de Limbi Slave a fost T. Rudenco (1963-1967), căruia i-au succedat G. Mihăilă (1967-1971), C. Barborică (1971-1975) și D. Gămulescu (1976-1978); în anul 1978, din considerente administrative, cele trei facultăți s-au contopit în Facultatea de Limbi și Literaturi Străine, avându-l ca decan pe P. Miclău. După anii '80 a mai urmat o restructurare organizatorică, determinată de reducerea unor posturi administrative, și anume Facultatea de Limbi Străine s-a unificat cu Facultatea de Litere, sub titulatura Facultatea de Filologie, având ca decan pe prof. D. Păcurariu. S-au produs restructurări și în interiorul catedrelor. Inițial, în cadrul Facultății de Limbi Slave au funcționat trei catedre: limba rusă, condusă de Ecaterina Fodor, literatura rusă, condusă de M. Novicov, și limbi slave, în frunte cu G. Mihăilă. Din 1977 până în 1986, la conducerea catedrei se află M. Jivcoviți. Apoi are loc unificarea catedrei de rusă cu cea de limbi slave, sub conducerea profesorului G. Mihăilă. În ianuarie 1990 se reînființează Facultatea de Limbi

și Literaturi Străine, avându-l ca decan pe prof. I. Fischer, iar cele două catedre se despart. La catedra de limbi slave sunt aleși succesiv șefi de catedră I. Petrică (1990-1996), D. Gămulescu (1996-2004), C. Geambașu (2004 – în prezent).

O dezvoltare a secțiilor de slavistică, inclusiv a secției de limba și literatura rusă, s-a înregistrat în perioada 1963-1978, cât timp a durat Facultatea de limbi slave, cu examen de admitere aproape în fiecare an și un număr relativ mare de studenți. Aceasta este și perioada când majoritatea cadrelor didactice mai tinere își elaborează tezele de doctorat și, paralel cu activitatea didactică, încep să publice articole, studii, monografii, cursuri universitare, manuale sau traduceri.

Durata studiilor era de 5 ani. În afara specialității de bază, studenții urmau a doua specializare, de obicei limba și literatura română. De aceea programa era destul de încărcată, cuprinzând, în afara disciplinelor de specialitate, numeroase alte obiecte, cum ar fi materialismul dialectic, economia politică, psihologia și pedagogia. În medie, orarul studenților prevedea 36-40 de ore, ani în șir, punându-se accent pe așa-zisele metode euristice, de transmitere a unui număr cât mai mare de cunoștințe teoretice, fără preocupări speciale în direcția formării deprinderilor de gândire și activitate independentă.

În anii '80 se produc două schimbări esențiale: reducerea studiilor umaniste de la cinci la patru ani și trecerea slavisticii în cadrul Facultății de Limbi și Literaturi Străine. Aceste două schimbări au avut, firește, repercursiuni asupra planului și a programei de învățământ. S-a menținut în continuare dubla specializare. Ca specialitate secundară, studenții puteau alege acum, în afară de română, o limbă de largă circulație. Numărul de ore a rămas, în linii mari, același, iar restructurarea programei nu a cunoscut modificări substanțiale. La literatură, de exemplu,

perioada contemporană s-a predat în mod comprimat, pe probleme, iar la limbă s-a renunțat la cursul de dialectologie prevăzut în anul al V-lea. O parte din problemele de literatură veche erau discutate în cadrul cursului facultativ de cultură și civilizație. Mai mult, în cadrul Facultății de Limbi Străine s-a trecut la corelarea programei de învățământ pentru toate secțiile. Planul de învățământ cuprindea același număr de ore atât pentru limbile de largă circulație, cât și pentru secțiile „mici”, în pofida faptului că studenții de la secțiile de slavistică și orientalistă începeau studiul limbii respective de la alfabet. Mai mult, în virtutea tradiției, începând din anul al II-lea, cursurile teoretice de literatură și limbă, precum și seminarele, se țineau în limba străină respectivă. În felul acesta, procesul de învățământ se desfășura în condiții specifice, impunând eforturi deosebite atât din partea cadrelor didactice, cât mai ales a studenților. Dubla specializare, numărul mare de ore săptămânal, nivelul cunoștințelor de limbă au determinat, firește, gradul de eficiență al procesului de învățământ. Modificarea programelor era dependentă de directivele Ministerului Învățământului. În pofida acestor dificultăți, aproape în fiecare promoție au existat studenți care au înregistrat rezultate bune în însușirea practică a limbii și a unui nivel mediu al cunoștințelor de specialitate. O parte dintre absolvenții de slavistică, un număr relativ redus, a început să lucreze în diferite instituții: biblioteci, ministere, institute de cercetare, organizații turistice etc. Cea mai mare parte însă beneficia de cea de a doua specializare (româna sau o limbă de largă circulație), lucrând ca profesori în învățământul gimnazial sau liceal, ori ca traducători.

Începând din 1982 până în 1989, slavistica și orientalistă traversează o adevărată criză. Ca urmare a reducerii numărului de locuri la secțiile umaniste, conducerea Facultății de

Limbi Străine de atunci, în acord cu Ministerul Învățământului, a hotărât schimbarea statutului limbilor mici, acestea urmând a fi studiate ca specialitate B, cu un număr mai mic de ore, atât la cursul practic, cât și la disciplinele teoretice. În plus, admiterea avea loc din doi în doi ani, secțiile slave și orientale, iar ulterior cele de italiană și spaniolă, dispunând de două grupe (anii I, III sau II, IV). În acest interval s-au înregistrat cele mai slabe rezultate în procesul didactic, atât din cauza numărului scăzut de ore, cât și a diminuării motivației studenților.

După anul 1989 s-a revenit la regimul de specialitate principală, păstrându-se sistemul de admitere din doi în doi ani, cu un număr de 10 locuri la fiecare secție. Din considerente economico-financiare, conducerea facultății a mărit acest număr la 15. O dată cu autonomia universitară s-a trecut, de asemenea, la restructurarea programei și a planului de învățământ. În anul I, de exemplu, s-a prevăzut un număr de 12 ore de curs practic, împărțit în patru tipuri de seminar: texte, exerciții fonetice, exerciții gramaticale, conversații, cu scopul de a se asigura studenților baza lingvistică necesară receptării cursurilor teoretice și seminarelor din anii superiori. De asemenea, s-a trecut la folosirea intensă a unor manuale și materiale didactice diverse, precum și a unor mijloace audio-vizuale moderne: casete video și audio, desene, diapozitive, filme documentare etc. La anul I erau prevăzute și 2 ore facultative de cultură și civilizație. La anii II-IV, numărul de ore de curs practic scădea progresiv. Planul de învățământ prevedea atât la limbă, cât și la literatură 2 ore de curs și 1 oră de seminar pe săptămână. În anul al IV-lea, ora de seminar se dublează și apar două cursuri opționale, de limbă și de literatură, cu câte 2 ore săptămânal.

Aproape în fiecare an s-au produs modificări mai mari sau mai mici în structura anului universitar sau a planurilor de

învățământ, în funcție de noua realitate universitară și de trecerea treptată la reforma procesului de învățământ, care, practic, în România a demarat în urmă cu mai mulți ani, aflându-se în plină tranziție. Iată cum arăta, de exemplu, planul de învățământ în anul universitar 2000/2001 la secțiile de slave (bulgară, cehă, croată, polonă, sârbă, slovacă, ucraineană):

Istoria literaturii: anul I - 2+1, anul II - 2+1, anul III - 2+1, în fiecare semestru;

Limba contemporană: anul I - 2+1, anul II - 2+1, anul III - 2+1, în fiecare semestru;

Curs practic: anul I - 4 ore, anul II - 4 ore, anul III - 4 ore, anul IV - 4 ore, în fiecare semestru;

Teoria limbii: anul I - 2+1, semestrul I;

Teoria literaturii: anul I - 2+1, semestrul II;

Limba slavă veche: anul I - 1+1, ambele semestre, anul II - 1+1, semestrul I;

Civilizație: anul I - 1+1, ambele semestre;

Literatura comparată: anul II - 2 ore curs în fiecare semestru;

Lingvistică comparată: anul III - 2+1, semestrul I și 1+2, semestrul II;

Introducere în filologie: anul II - 1+2, semestrul II;

Opțional A: anul III - 2 ore semestrial; anul IV - 4 ore semestrial;

Alte opționale: anul IV - 4 ore semestrial.

În total, numărul de cursuri și seminare variază între 12 și 17 ore pe săptămână.

În plus, planul mai prevedea un curs practic intensiv, de 4 ore semestrial la anul I, și 2 ore semestrial la anul II, menit să activeze cunoștințele dobândite de studenți la celelalte tipuri de seminar.

Începând cu anul universitar 2004-2005, s-a trecut la realizarea concepției elaborate la Bologna, menite să introducă în învățământul superior european structuri similare, care să elimine

diferențele mari existente în diferite țări. Concepția așa-numită bologneză se bazează pe o structură în trei trepte (3 + 2 + 3), adică: 3 ani studii de licență, 2 ani studii de masterat, 3 ani studii de doctorat. Fiecare treaptă în parte necesită organizarea unui examen de admitere. Catedra noastră a trecut la elaborarea noului plan de învățământ pornind de la o selecție riguroasă a disciplinelor și, ca urmare, cuprinzând un număr mai mic de ore în comparație cu planul precedent, pentru a se crea studenților posibilitatea de a frecventa anumite cursuri în funcție de opțiunea proprie și de a beneficia de timp pentru studiu individual. Trebuie să luăm în considerație însă și orele de la specialitatea a doua (o limbă de largă circulație) care reduc totuși acest timp, dar, prin dubla specializare, oferă absolvenților posibilități mai mari în ceea ce privește accesul pe piața muncii.

Dincolo de o anumită funcționalitate a planului la anii I și II, o deficiență a structurii sale transpare în numărul relativ mare al orelor la anul al III-lea. Ultimul semestru (VI), ceva mai scurt, nu asigură totuși studenților condiții favorabile pregătirii lucrării și examenului de licență.

Încă din anul 1996 s-a trecut la organizarea studiilor de masterat (de aprofundare), cu durata de 1 an. Organizate inițial pe profilul filologic, ulterior, o dată cu trecerea la programul bolognez, s-a modificat acest profil, punându-se accentul pe elemente de cultură și civilizație (studii culturale slave). În anul 2007 s-a conceput o nouă structură interdisciplinară a studiilor de masterat, cu durata de 2 ani, fiind introduse, alături de discipline teoretice, seminare și ateliere de traducere (dialogul intercultural și traducerea).

Limbile slave au rolul și ponderea lor în configurația numeroaselor specializări din cadrul Facultății de Limbi și Literaturi Străine. Ele beneficiază de un regim oarecum special,

dacă ne gândim la importanța studierii lor în noul context european și dacă ținem seama de interconexiunile dintre cultura română și lumea slavă.

Publicarea istoricului de față constituie o dovadă în plus a eforturilor întreprinse de cadrele didactice universitare de-a lungul a peste o jumătate de secol în direcția formării de noi specialiști și a afirmării slavisticii ca disciplină de sine stătătoare.

Constantin Geambașu

SLAVA VECHĂ ȘI SLAVONA

Începând din anul 1949 – o dată cu organizarea secției de slavistică la Universitatea din București, în cadrul Facultății de Filologie, în afară de secții separate pentru fiecare limbă slavă, s-au introdus pentru toate acestea două discipline fundamentale: *Slava veche și Gramatica comparată a limbilor slave*.

Slava veche – cea mai veche limbă literară a slavilor, limba primelor traduceri ale textelor biblice din limba greacă pentru slavi în secolul al IX-lea (operă a primilor cărturari ai slavilor, Constantin-Chiril și Metodie) - este obiect de învățământ în toate centrele universitare de slavistică din lume.

În România, slava veche s-a predat întâia dată la Universitatea din București, de către *Ioan Bogdan*, începând din 1891 (cf. *supra*), continuând cu *Petre Cancel* (din 1920 până în 1947). Amândoi au fost autori de manuale și studii în domeniu. Tradiția predării acestei limbi, alături de diferitele limbi slave vii, s-a consolidat și datorită faptului că, în varianta ei slavonă, această limbă a fost folosită ca limbă de cultură (alături de latină și, parțial, greacă) de-a lungul mai multor veacuri (secolele al XI-lea – al XVIII-lea). În perioada de apogeu a așa-numitului „slavonism cultural” la români (secolele al XIV-lea – al XVI-lea), s-a creat o întreagă literatură română de expresie slavonă (texte religioase, istorice, literare, juridice), în practica ecleziastică, precum și în mediul laic, politico-administrativ (în cancelariile domnești și boierești), folosirea slavonei fiind de uz

curent. Pe de altă parte, în plan strict lingvistic, folosirea acestei limbi, alături de română, limba națională, vie, vorbită a românilor – de origine latină -, a avut drept consecință o intensă și bogată interferență care a generat prezența unui bogat filon de lexeme slavone în limba română (adăugate la elementele vechi sud-slave) ca și, într-o oarecare măsură, de prezențe românești în lexicul slavonei, care i-au dat acesteia o caracteristică fundamentală, aceea de „slavonă românească” – deosebită de slavona folosită în țări slave vecine (Bulgaria, Serbia, Rusia).

Este știut, de asemenea, că, și după înlocuirea slavonei cu limba română în practica bisericească, precum și în mediul laic, general cultural, limba română a continuat să fie exprimată în scris, datorită îndelungatei tradiții a scrisului, în *alfabet chirilic*, și aceasta până la jumătatea secolului al XIX-lea.

Toate aceste fapte de cultură (literatură, limbă, grafie) justifică necesitatea introducerii *slavei vechi și slavonei* ca materie de studiu în învățământul superior filologic din România.

La Universitatea din București, începând din 1948, o dată cu înființarea secției de filologie slavă, s-a introdus, conform unei programe specifice, studierea *slavei vechi* la această secție, sub forma unui *curs teoretic* (2 ore săptămânal, pe 2 semestre) + seminar (1 oră săptămânal, pe 2 semestre). În anii următori, slava veche a mai fost inclusă și printre obiectele de studiu la secția de limba română a Facultății de Filologie (la secții de limba română și de biblioteconomie), la Facultatea de Istorie (paleografie slavo-română și slavă veche), precum și la Facultatea de Teologie ortodoxă.

Primul titular al cursului de slavă veche în 1949 a fost *Lucia Djamo* (fosta studentă a lui Petre Cancel), care a predat acest obiect până la pensionare (în 1983). Alături i-au fost la început *Maria Osman-Zavera* și *Olga Stoicovici* (absolvente

ale filologiei bulgare). Din 1959 cursul a mai fost predat și de *Gheorghe Mihăilă* (șeful noii Catedre de limbi slave de sud, înființate în acest an), iar, din 1961, de *Elena Lința* (absolventă a filologiei polone în Polonia) și *Mihai Mitu* (absolvent al filologiei polone la București). Printre titularii acestui *curs* sub formă de curs teoretic + seminar sau de curs practic se mai numără și absolvenți ai diferitelor secții ale filologiei slave din București: *Tiberiu Pleter* (cehă), *Mariana Manguilea* (bulgară), *Anca Irina Ionescu* (cehă), *Cristina Sârbu* (polonă), *Diana Popescu* (cehă), *Cătălina Puiu* (bulgară), *Clara Căpățînă* (sârbă), *Ruxandra Lambru* (sârbă), *Dușița Ristin* (sârbă), *Roman Petrașuc* (ucraineană). Adăugăm că slava veche a mai fost predată și de membri ai catedrei de filologie rusă, *Emil Vrabie*, *Maria Dumitrescu* (din vechea generație) și, în vremea din urmă, *Antoaneta Olteanu* și *Andreea Dunaeva*.

În planul cercetării științifice, colectivul de cadre didactice însărcinate cu predarea slavei vechi și-a îndreptat atenția în două direcții:

a) *Elaborarea de cursuri și manuale necesare procesului didactic*. Cea mai importantă realizare în acest domeniu este manualul de *Slavă veche și slavonă românească*, apărut la Editura Didactică și Pedagogică din București în 1975. Este *primul manual universitar complet*, apărut în România, bucurându-se de o bună primire pe plan intern și internațional, fiind de multă vreme epuizat. Autorii - Pande Olteanu (coordonator), Gheorghe Mihăilă, Lucia Djamo-Diaconiță, Emil Vrabie, Elena Lința, Olga Stoicovici, Mihai Mitu - au redactat un curs care, în afară de fonetica și morfologia slavei vechi, prezintă capitole speciale privind sintaxa și lexicul acestei limbi, precum și un bogat vocabular (în total 462 pagini), inclusiv facsimile de

texte vechi slave în alfabet glagolitic și chirilic. De mare folos pentru procesul didactic sunt *textele de slavă veche și slavonă*, însoțite de bogate informații bibliografice la zi.

Adăugăm și *Limba slavă veche. Curs practic pentru începători* semnat de Elena Lința, apărut în 1986 la Editura Universității.

În ultimii ani, mai mulți membri ai catedrei au elaborat compendii și culegeri de texte foarte utile în domeniul slavei vechi:

- Tiberiu Pleter, Ruxandra Lambru, Cătălina Puiu, *Limba slavă veche. Culegere de texte*, București, Editura Universității, 2003, ediția a II-a, 2005;

- Tiberiu Pleter, Ruxandra Lambru, Cătălina Puiu, *Slavona românească. Culegere de texte*, București, Editura Universității, 2003, ediția a II-a, 2002;

- Mihai Mitu, *Slavona românească. Studii și texte*, București, Editura Universității, 2002, ediția a II-a, 2005.

- De real folos pentru învățarea limbii slave vechi și a slavonei este și masivul studiu, unic în felul său, al lui Pandele Olteanu, *Sintaxa și stilul paleoslavei și slavonei*, București, Editura Științifică, 1974.

b) *Studii și ediții ale unor monumente de limbă slavonă (românești și străine)*:

- G. Mihăilă, *Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie*, 1971, ediția a II-a, 1996 (după versiunea originală, cu facsimile) – contribuție fundamentală la elucidarea problemei paternității textului (împreună cu Dan Zamfirescu);

- Pandele Olteanu, *Limba povestirilor slave despre Vlad Țepeș*, București, 1961;

- Lucia Djamo-Diaconiță, *Limba documentelor slavo-române emise în Țara Românească în sec. XIV și XV*, București, 1971;
- Olga Stoicovici, *Limba documentelor slavo-moldovenești din sec. XIV-XV*, București, 1973;
- Elena Lința, *Catalogul manuscriselor slavo-române din Cluj-Napoca*, București, 1980; ... *din Iași*, București, 1980; ... *din Brașov*, București, 1985; ... *din București* (în colaborare cu Lucia Djamo-Diaconiță și Olga Stoicovici), București, 1981.

*

* *

Un loc aparte în domeniul studierii slavonei și a filologiei slavo-române în general îl ocupă lucrările acad. Gheorghe Mihăilă. Vasta sa operă, elaborată în peste o jumătate de veac, continuă cu strălucire tradiția inaugurată de B.P. Hasdeu și Ioan Bogdan, cuprinzând câteva domenii fundamentale: literatura română veche de expresie slavonă, limba română veche, istoria slavisticii românești. Alături de teza de doctorat (*Împrumuturi vechi sud-slave în limba română*, 1961), de ediții ca cea a *Învățăturilor lui Neagoe* (amintită mai sus), de ediția *Cronicii lui Mihail Moxa*, a *Cuventelor den bătrâni* ale lui B.P. Hasdeu (3 vol. 1981-1985), a *Scrierilor alese* ale lui Ioan Bogdan (1984), a *Letopiseșului lui Ștefan cel Mare* (2005), numeroasele sale studii în aceste domenii au fost reunite în volume succesive, din care amintim: *Contribuții la istoria culturii și literaturii române vechi* (1972); *Studii de lexicologie și istorie a lingvisticii românești* (1973); *Dicționar al limbii române vechi (sfârșitul sec.*

X – începutul sec. XVI (1974); *Cultură și literatură română veche în context european* (1979); *Studii de lingvistică și filologie* (1981); *Între Orient și Occident. Studii de cultură și literatură română în secolele al XV-lea – al XVIII-lea* (1999); *Langue et culture roumaines dans l'espace sud-est européen* (2001).

La toate acestea trebuie amintit faptul că acad. Gheorghe Mihăilă, după ce a fost ani de-a rândul șef al Catedrei de limbi slave, decan al Facultății de Limbi și Literaturi Străine, secretar, apoi președinte al Asociației Slaviștilor, este – după Emil Petrovici – primul slavist român membru al Academiei Române, actualmente redactor responsabil (alături de acad. Marius Sala) al *Dicționarului limbii române*.

În contextul studierii literaturii române de expresie slavonă trebuie amintit și Dan Horia Mazilu – membru corespondent al Academiei Române (din 2001). Pornind de la ucrainistică (a fost membru al acestui colectiv, cf. capitolul *Secția de ucraineană*), D.H. Mazilu și-a lărgit permanent orizontul de cercetare, prima lucrare în domeniu fiind monografia *Udriște Năsturel* (1974), la origine teză de doctorat; i-au urmat câteva volume substanțiale: *Barocul în literatura română din secolul al XVII-lea* (1976), *Varlaam și Ioasaf – istoria unei cărți* (1981), *Literatura română în epoca Renașterii* (1984), *Proza oratorică în literatura română veche* (1986), *Vocația europeană a literaturii române vechi* (1991), *Literatura română barocă în context european* (1996), *Recitind literatura română veche* (3 vol., 1994-2000), *Studii de literatură română veche* (2005), precum și ediții din istoriile literaturii române ale lui Șt. Ciobanu (1989) și Alexe Procopovici (2006). Ultimele sale volume – fiecare dintre ele, un exemplu de erudiție și de aleasă scriitură – (*Noi despre ceilalți – Fals tratat de imagologie*,

1999; *O istorie a blestemului*, 2001; *Voievodul dincolo de sala tronului – Scene din viața privată*, 2003; *Lege și fărădelege în lumea românească veche*, 2006) abordează din unghiuri inedite și cu metode moderne de investigație unele probleme capitale ale istoriei mentalității și culturii române, făcând apel în continuare și la texte vechi românești de expresie slavonă.

Recunoașterea pe plan internațional a activității și realizărilor colectivului de slavă veche și slavonă al Catedrei noastre este dovedită prin:

- acceptarea „slavonei românești” – ca a cincea redacție slavonă (alături de celelalte patru redacții slavone slave) – după cum s-a văzut la unele congrese internaționale de slavistică, la care s-au prezentat și comunicări românești pe această temă, precum și recenzia lui M. Mladenov la *Slava veche și slavona românească* (1975) apărută în „Palaeobulgarica”, Sofia, XXI, 1979, nr. 1;

- alegerea unor reprezentanți ai acestui colectiv, cunoscuți pentru cercetările lor în domeniu, în organe internaționale ale slavisticii: acad. G. Mihăilă – membru în Prezidiul Comitetului Internațional al Slaviștilor (în perioada când a fost președinte al Asociației Slaviștilor), precum și membru al Comisiei de contacte lingvistice a Comitetului Internațional al Slaviștilor; prof.dr. Mihai Mitu, membru în două comisii ale C.I.S.: în comisia de informare lingvistică (în care calitate a colaborat la *Bibliografia internațională de lingvistică slavă*, Varșovia, din 1992) și Comisia de etimologie slavă cu sediul la Brno, din 2003).

Gramatica comparată a limbilor slave este, alături de *Slava veche și slavonă*, al doilea curs general, predat la toate secțiile de limbi slave. Datorită vechimii și varietății relațiilor culturale și lingvistice între români și slavi, acest curs s-a dovedit

și se dovedește în continuare foarte util pentru înțelegerea naturii și dinamicii acestor relații în ansamblu, cât și a caracteristicilor fiecăreia dintre limbile slave. În trecut nu a existat un asemenea curs la Universitatea noastră; pot fi amintiți doar unii cercetători care au inclus elemente de informație slavă sau au făcut comparații și cu limbi slave în cursurile lor de lingvistică indoeuropeană, precum B.P. Hasdeu (1875) sau Iuliu Valaori (1924); de asemenea, dintre slaviști, Petre Cancel a abordat unele probleme general-slave, în cursul său de *Introducere în filologia și lingvistica slavo-română* (1938).

După 1948, cursul de *gramatică comparată a limbilor slave*, inclus în programa secțiilor de limbi slave la toate secțiile de slavistică din țară, a fost încredințat, la catedra noastră, prof.dr. Pandele Olteanu, care l-a predat singur (inclusiv seminarul) până în 1964, timp de 4 semestre.

În continuare, acest curs a fost predat pe două semestre de acad. G. Mihăilă (între anii 1964-1981), apoi de Elena Lința (*Fonetica*) și Mihai Mitu (*Morfologia*, iar, din 1990, întregul curs, inclusiv seminarul). În prezent, cursul (fără seminar) este ținut un semestru de Ruxandra Lambru, care a ținut și seminarul la curs (în perioada 2001-2006).

La cursul de gramatică comparată a limbilor slave (numit acum *Lingvistică slavă*) se consacră un capitol problemelor generale privind istoria slavilor (originea, patria primitivă a slavilor, limba slavă comună, apariția limbilor slave), apoi fonetica și morfologia limbilor slave, lexicul general-slav și interferențele lexicale slavo-nonslave (în special slavo-române). Seminarul cuprinde lecturi, traduceri și interpretări în plan comparat ale unor texte din diferite limbi slave (de est, de vest și de sud).

Până în 2006, cursul (și seminarul) de gramatică comparată a limbilor slave s-a predat separat: în limba română, pentru secțiile de limbi slave, și în limba rusă, pentru secția de limba rusă (titular: Ecaterina Fodor și Andrei Ivanov). În prezent se predă numai în românește pentru toate secțiile (în anul II).

Manuale și alte lucrări. Nu există până în prezent un manual românesc complet de gramatică comparată a limbilor slave, în afara celor de la Iași, al lui Ariton Vraciu (1971), și Timișoara (semnat de Ecaterina Fodor și Marin Bucă, 1972). La București, în cadrul secției de slavistică, s-au realizat până acum:

- o traducere din rusă a manualului lui S.B. Bernstein, *Gramatica comparată a limbilor slave*, traducere și note de G. Mihăilă, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1965;

- Elena Lința, *Culegere de texte pentru gramatică comparată a limbilor slave. Partea I: Limbile slave apusene*, Editura Universității București, 1972;

- Elena Lința, *Fonologia comparată a limbilor slave*, București, C.M.U.B., 1978.

Trebuie subliniat că Elena Lința s-a dovedit a fi un cercetător pasionat al limbilor slave în plan comparat, după cum o dovedesc cele șase studii apărute privind unele aspecte de fonetică și morfologie slavă comparată apărute în țară și în Bulgaria, iar rezultatele unor cercetări proprii (de pildă, cele din Cehia) au fost incluse în cursul său de fonologie comparată.

Introducere în filologie slavă este un curs nou, predat din anul 2006, la anul I, de Mihai Mitu (un semestru). Cursul trece în revistă *probleme generale ale filologiei slave* (lucrări fundamentale, centre de cercetare, biblioteci și universități din țări slave, personalități din domeniul filologiei slave etc.) și *filologiei slavo-române* (cartea manuscrisă și tipărită românească de expresie slavonă, relațiile lingvistice și literare româno-slave),

precum și *probleme de tehnică a redactării* unei lucrări științifice din domeniul filologiei slave și slavo-române (cu aplicații în vederea lucrărilor de licență, masterat și doctorat).

În cadrul *masteratului de filologie slavă* (cu durata de un an) s-au predat cursuri (și seminarii) de istoria slavilor, relații lingvistice româno-slave, istoria culturii românești de expresie slavonă, istoria slavisticii românești, de către Dorin Gămulescu, Mihai Mitu, Sorin Paliga. Sunt reluate și completate, la un nivel superior de informare și interpretare, problemele de slavă veche, slavonă, istoria limbilor slave etc. însușite în perioada studenției.

Doctoratul. Toți actualii titulari ai cursurilor și seminariilor de limbi și literaturi slave sunt doctori în filologie, mai există doar câteva persoane aflate în faza finală de dinaintea susținerii tezelor sau în curs de a-și definitiva teza de doctorat. Tezele au abordat atât probleme speciale ale uneia sau alteia dintre limbile și literaturile slave (în bună măsură, în plan comparat), cât și probleme mai generale, interdisciplinare (în legătură și cu etnografia, folcloristica, bibliologia etc.). Conducători de doctorat la catedra noastră sunt: acad. G. Mihăilă, prof.dr. Corneliu Barborică, prof.dr. Dorin Gămulescu, prof.dr. Ion Petrică și prof.dr. Mihai Mitu, care au condus și conduc teze de doctorat ale unor autori, membri ai catedrei, cât și din afara ei, precum și din străinătate (cu deosebire din țări slave, ca Bulgaria, Ucraina ș.a.).

Referințe:

Gheorghe Mihăilă: Jana Balacciu, Rodica Chiriacescu, *Dicționar de lingviști și filologi români*, București, Editura Albatros, 1978; M. Mitu, *Gheorghe Mihăilă la a 60-a*

aniversare, „Romanoslavica”, XXVIII, 1990, p. 303-330 (împreună cu lista de lucrări); O. Vințeler, *Profesorul Gheorghe Mihăilă la a 65-a aniversare*, „Romanoslavica”, XXXIII, 1995, p. 193-199; M. Mitu, *Gheorghe Mihăilă la a 70-a aniversare*, „Romanoslavica”, XXXVII, 2001 (completare la bibliografie, anii 1990-2000, p. 9-16), S. Velea, *Mihăilă, Gheorghe, Dicționarul general al literaturii române*, vol. IV (L-O), București, Editura Univers Enciclopedic, 2005, p. 352-354.

Pandele Olteanu: Jana Balacciu, Rodica Chiriacescu, *Dicționar de lingviști și filologi români*, București, Editura Albatros, 1978; Silvia Armaș-Niță, *Profesorul Pandele Olteanu la a 75-a aniversare*, în „Romanoslavica”, XXII, 1984, p. 441-448 (împreună cu lista de lucrări); idem, *Pandele Olteanu*, în „Romanoslavica”, XXXIII, 1995, p.183-184; G. Călin, M. Mitu, *Pandele Olteanu – un deceniu de la dispariție*, „Romanoslavica”, XLI, București, 2006, p. 311-314.

Lucia Djamo-Diaconiță: Jana Balacciu, Rodica Chiriacescu, *Dicționar de lingviști și filologi români*, București, Editura Albatros, 1978, p. 114-115; G. Mihăilă, *Studii de lexicologie și istorie a lingvisticii românești*, București, 1973, p. 13, 76, 117, 123, 136, 143, 173, 177, 196, 207; M. Mitu, *Profesoara Lucia Djamo-Diaconiță la a 70-a aniversare*, „Romanoslavica”, XXVI, 1988, p. 333-334 (cu bibliografia lucrărilor); idem, *Lucia Djamo-Diaconiță (1916-1995)*, „Romanoslavica”, XXXIII, 1995, p. 177-179.

Elena Lința: M. Mitu, G. Sarău, *Elena Lința (1933-1988)*, „Romanoslavica”, XXVII, București, 1990, p. 373-376; S. Velea, *Dicționarul general al literaturii române*, vol. IV (L-O), București, Editura Univers Enciclopedic, 2005, p. 67.

Mihai Mitu: *Literatura polska. Przewodnik Encyklopedyczny*, I, Warszawa. PWN, 1984, p. 675; *Literatura*

polska XX wieku, I, Warszawa, 2000, p. 430; Mariana Măngiulea, „Romanoslavica”, XXXVIII, 2002 și XLI, 2006; S. Velea, *Mitu, Mihai*, în *Dicționarul general al literaturii române*, vol. IV (L-O), București, Editura Univers Enciclopedic, 2005, p. 406-407.

Mihai Mitu

LIMBA ȘI LITERATURA BULGARĂ

Începuturile predării limbilor slave moderne (inițial sârbo-croata, bulgara, rusa și ceha) se leagă de numele unuia dintre elevii savantului și profesorului *Ioan Bogdan* - creatorul primei Catedre de slavistică la Universitatea din București (1891) - și anume de profesorul *Petre Cancel* (1890-1947), conducătorul Catedrei de slavistică între anii 1920-1947.

Petre Cancel, titularul cursului de slavă veche, era secondat de câțiva asistenți, printre care și *Ecaterina Piscupescu*. Specialistă în bulgară și slavă veche, autoare a unei utile monografii *Literatura slavă din Principatele Române în veacul al XV-lea, după manuscrisele slave din Biblioteca Academiei Române* (București, 1939), domnia sa a fost un cadru didactic cu vocație, care, timp de aproape trei decenii, a activat cu dăruire în domeniul limbii și literaturii bulgare, până la pensionare, în anul 1959.

Învățământul și cercetările asupra limbilor și literaturilor slave moderne, devenite obiect de studiu cu licență la Universitatea din București, asupra limbii și literaturii bulgare inclusiv, au căpătat amploare după reforma învățământului din 1948, o dată cu *inaugurarea, în 1949, a Secției de limbi slave la Facultatea de Filologie*. Specialitatea limba și literatura bulgară a început să se dezvolte – în primii ani cu un singur cadru didactic, prof. Ecaterina Piscupescu – apoi numărul acestora a

crescut prin încadrarea unor absolvenți ai Universității din Sofia și a celei din București.

Lect.dr. *Zlatca Iuffu*, absolventă a Universității din Sofia, a activat în cadrul colectivului de bulgară între anii 1958-1973, fiind titulara cursurilor de literatură bulgară veche și folclor. Autoare de manuale școlare și universitare, a unor studii și articole de folclor comparat bulgar-român, d-na Zlatca Iuffu și-a susținut lucrarea de doctorat în 1973 (*Cântece populare bulgărești din comunele Chiajna și Valea Dragului*, Autoreferat, T.U.B., 1973).

Lect.dr. *Olga Stoicovici*, reprezentantă a primei promoții de bulgariști ai Universității noastre (1953), a fost titulara cursurilor de slavă veche și gramatică istorică a limbii bulgare până la pensionare, în 1986. Domnia sa și-a orientat activitatea de cercetare în domeniul relațiilor româno-slave, cu referire la limba bulgară. Pe această linie se înscrie și teza de doctorat, *Limba documentelor slavo-române din Moldova de la sfârșitul secolului al XIV-lea și din prima jumătate a secolului al XV-lea* (T.U.B., 1978), precedată de mai multe articole de detaliu.

Lect.dr. *Laura Baz-Fotiade* (1930-2002), absolventă a Universității din Sofia, a funcționat la colectivul de limba bulgară între anii 1956-1986, fiind titulara cursului de literatură bulgară (secolele al XIX-lea – al XX-lea). Lucrarea sa de doctorat, *Contribuții la studiul relațiilor literare româno-bulgare în perioada 1850-1877. Activitatea literară și publicistică a lui G.S. Rakovski în România*, apărută la Sofia în 1980, s-a bucurat de aprecierile specialiștilor bulgari și români. Autoare a unor articole și studii, cursuri universitare, prefete și postfete, lect.dr. Laura Baz-Fotiade s-a distins și ca o iscusită traducătoare din proza bulgară contemporană, reprezentată de scriitori precum Blaga Dimitrova, Pavel Vejinov, Bogomil Rainov, Milcio Radev.

De-a lungul întregii activități, domnia-sa a încercat să facă cunoscute românilor valorile culturii și literaturii bulgare, iar aprecierea din partea statului bulgar nu a întârziat să apară: i-au fost conferite, în anul 1977, Ordinul „Kiril și Metodiu”, clasa a II-a, iar în 1982 - Ordinul „1300 de ani de la înființarea statului bulgar”.

Lect.dr. *Maria Zavera*, de asemenea absolventă a Universității din Sofia, și-a început activitatea la secția de limba și literatura bulgară în anul 1957. A fost titulara cursului de limbă bulgară contemporană până în anul pensionării (1987). Preocupările sale științifice s-au manifestat într-un domeniu mai puțin abordat, cel al influenței românești asupra limbii bulgare – dovadă articolele și studiile pe această temă. Astfel, pe baza datelor oferite de atlasele dialectale și a cercetărilor de teren, domnia sa și-a elaborat teza de doctorat, *Împrumuturi lexicale românești în graiurile limbii bulgare* (1977, publicată în formă revizuită și adăugită la Editura Universității în anul 2002).

Catedra de limbi și literaturi slave a avut nevoie în continuare de calificarea profesională și experiența îndelungată a acestor profesoare care, prin ceea ce au realizat, fac cinste bulgaristicii românești. Pensionarea domniilor lor nu a însemnat îndepărtarea de viața universitară; și după 1990, lect.dr. Olga Stoicovici, lect.dr. Laura Fotiade și lect.dr. Maria Zavera au fost solicitate să țină unele cursuri în specializarea fiecăreia.

Conf.dr. *Dumitru Zavera*, absolvent al Universității din Sofia, a activat din 1958 până în 2002, fiind titularul cursului de istorie și civilizație bulgară și al celui de literatură bulgară (epoca veche și cea a Renașterii bulgare). Cu o bună pregătire în domeniul folclorului bulgar, și-a conceput în perspectivă comparată teza de doctorat intitulată *Eposul haiducesc bulgar* (publicată, într-o formă îmbogățită, la T.U.B., 1979). În perioada

1974-1978, Dumitru Zavera a funcționat ca lector de limba și literatura română la Catedra de romanistică din cadrul Universității „Kliment Ohridski” din Sofia, contribuind cu succes la cunoașterea și răspândirea culturii, limbii și literaturii române în țara vecină. Dovada vie a recunoașterii meritelor sale de dascăl și filolog, a inepuizabilei sale energii, o reprezintă al doilea mandat ca lector de limba română la Universitatea din Sofia, demarat în 2002, ce continuă și în prezent.

Conf.dr. *Mariana Mangiulea*, absolventă a Universității din București – promoția 1985, funcționează la Catedra de limbi și literaturi slave din anul 1990, iar din 1995 este titulara cursului de limba bulgară contemporană; a ținut cursul și seminariile de slavă veche și slavonă românească studenților de la Slavistică ai Facultății de Limbi și Literaturi Străine, celor de la Facultatea de Litere și de la Facultatea de Istorie (până în anul 2000). Actualmente, alături de cursul de structura limbii bulgare și a celor opționale de la secție, susține prelegeri în cadrul masteratului de Studii culturale slave. Preocupările sale științifice, concretizate în câteva articole și studii, vizează mai ales domeniul raporturilor lingvistice româno-bulgare, pe această direcție înscriindu-se și lucrarea sa de doctorat, *Împrumuturi românești în limba bulgară literară* (Editura Universității din București, 2000).

Lect.dr. *Cătălina Puiu*, absolventă a facultății noastre – promoția 1997 și o bună cunoscătoare a limbii bulgare, a fost încadrată ca preparator în anul 1998. În prezent este lector și în iulie 2007 și-a susținut cu succes teza de doctorat, intitulată *Aspecte stilistice în proza bulgară și română a anilor '80 (secolul XX)*. Interesele sale științifice se îndreaptă cu precădere spre literatura bulgară contemporană – dovadă subiectul lucrării de doctorat, precum și traducerea în limba română a volumului

Scrisori din rai. Epistole din iad (Editura Universal Dalsi, 1999) al prozatorului bulgar Boian Biolcev. Din anul 2003 a preluat cursul de istorie a literaturii bulgare.

După 1990, prin pensionarea d-nelor Olga Stoicovici, Laura Baz-Fotiade și Maria Osman-Zavera, colectivul de bulgaristică s-a redus simțitor (conf.dr. Dumitru Zavera și-a continuat activitatea până în 2002, Mariana Mangiulea a fost angajată în 1990, iar Cătălina Puiu - în anul 1998).

La secția de bulgară, ca, de altfel, la toate secțiile din cadrul Facultății de Limbi și Literaturi Străine, activitatea didactică s-a concentrat, dintotdeauna pe două direcții majore: **limbă** (lingvistică) și **literatură**. Planul de învățământ este conceput pe cele două cursuri de bază: *Structura limbii bulgare* (numit anterior, *Limba bulgară contemporană*) și *Istorie a literaturii bulgare* (anterior, *Literatură și civilizație bulgară*), însoțite de seminariile aferente. Acestea li se adaugă cursul de *Civilizație bulgară* și cursurile opționale.

Un deosebit accent se pune pe *Practica limbii* (anterior, *Curs practic*), pentru ca, pe lângă competențele generale filologice, studentul să dobândească și dezvolte competențele specifice legate de însușirea practică a limbii bulgare (audiere conștientă, vorbit, citit, scris; dobândirea automatismelor în exprimarea orală; formarea și dezvoltarea capacității de a purta o conversație); dobândirea competenței și a deprinderilor de redactare și traducere a textelor uzuale; dobândirea competenței de a discerne și aplica trăsăturile specifice limbii literare; inițierea în talmăcirea artistică.

Cursul de *Structura limbii bulgare* este repartizat, în planul de învățământ de 3 ani, pe următoarele componente: Fonetica și fonologia limbii bulgare contemporane; Morfologia

limbii bulgare contemporane - Grupul nominal; Morfologia limbii bulgare contemporane - Grupul verbal. Părți de vorbire neflexibile; Sintaxa limbii bulgare contemporane; Lexicologia și lexicografia limbii bulgare; Istoria limbii bulgare. Istoria limbii bulgare literare. Obiectivul principal este de a transmite studenților cunoștințe exacte, temeinice asupra stadiului actual al limbii bulgare pentru ca aceștia să-și poată însuși cât mai corect, la nivel teoretic și practic, această limbă.

Cursul de *Literatură și cultură bulgară* este structurat pe o prezentare cronologică, ce debutează cu Literatura bulgară veche; urmează Literatura Renașterii bulgare; Literatura bulgară după Eliberare - 1878; Literatura bulgară la începutul secolului al XX-lea; Literatura bulgară între cele două războaie mondiale; Literatura bulgară după 1944 până azi. Intenția cursului este de a forma competențe generale și specifice (cunoașterea literaturii bulgare într-o viziune descriptiv-sincronică, diacronică, critică și comparativă, utilizarea adecvată a conceptelor și teoriilor literare, dezvoltarea capacității de a interpreta și comenta diferite texte din literatura bulgară, lărgirea sferei de cunoștințe în domeniul literaturii.

Pe parcursul ultimilor 15 ani, oferta de *cursuri opționale* (marea majoritate concepute pe durata unui semestru) s-a îmbogățit și diversificat. Ele reflectă o muncă susținută și bine organizată din partea cadrelor didactice, precum și preferințele, preocupările din activitatea lor de cercetare.

Lingvistică: *Stilistica limbii bulgare, Interferențe lexicale româno-bulgare, Graiurile bulgărești din România, Idiomul bulgarilor din Banat, Limba română literară și limba bulgară literară în secolul al XIX-lea, Gramatica istorică a limbii bulgare, Imaginea „celuilalt” la bulgari și la români (1850-*

1944). Acestea sunt cursurile propuse, în ultimii zece ani, de către conf.dr. Mariana Mangiulea.

Literatură: *Aspecte de folclor comparat român-bulgar, Literatura populară bulgară, Scriitori bulgari în România în a doua jumătate a secolului al XIX-lea* au fost ținute de conf.dr. Dumitru Zavera până la data pensionării sale; *Orientări în literatura bulgară contemporană, Dramaturgia bulgară contemporană, Teoria și practica traducerii* - titular lect.dr. Cătălina Puiu.

Membrii colectivului de bulgară s-au orientat spre investigarea unor domenii ale limbii bulgare, ale literaturii, culturii și civilizației bulgare, precum și spre cercetarea și popularizarea interferențelor lingvistice, literare, culturale româno-bulgare. Rezultatele acestei munci s-au concretizat fie sub forma cursurilor generale și speciale, fie sub forma articolelor și studiilor publicate în revistele de specialitate de la noi și din Bulgaria.

I. Extrem de utile studenților și cu un profil adaptat învățământului românesc, pe lângă bibliografia consacrată, sunt **cursurile teoretice:**

- *Курс по история на българския литературен език*, C.M.U.B., 1972, 156 p.- autoare lect.dr. Maria Zavera – este conceput în două părți: o primă parte, teoretică, referitoare la etapele formării și dezvoltării limbii bulgare literare, din secolul al XVIII-lea până în secolul al XX-lea (se încheie cu aportul scriitorului Ivan Vazov), și a doua parte, practică, pentru orele de seminar, ce cuprinde texte din operele autorilor analizați în prima parte.

- D-nei lect.dr. Maria Zavera îi datorăm și *Curs de limbă bulgară contemporană. Morfologia*, T.U.B., 1981, 177 p., ce reunește ciclul de lecții susținute de autoare în fața studenților din anul I și II ai secției de limbă bulgară. Lucrarea conține un material bine sistematizat și reușește să prezinte studenților, într-o formă accesibilă, aspectele complexe ale morfologiei limbii bulgare, unele total diferite de morfologia limbii române.

- *Gramatica istorică a limbii bulgare*, T.U.B., 1977, 299 p., elaborată de lect.dr. Olga Stoicovici, este o lucrare de proporții destinată studenților din anii III și IV. Structurat pe cinci capitole, cursul se deschide cu o *Introducere* ce include subcapitole precum obiectul de studiu al gramaticii istorice, relațiile acesteia cu disciplinele apropiate, locul limbii bulgare în cadrul limbilor slave, o trecere în revistă a gramaticilor istorice publicate anterior și se încheie cu o prezentare amplă, bine documentată a principalelor surse pe care se bazează studiul istoric al limbii bulgare. Urmează capitolele *Diferențierea dialectală a limbii bulgare*, *Fonetică istorică*, *Morfologie istorică*, iar ultimul capitol, o contribuție valoroasă a autoarei, este dedicat *Lexicologiei istorice a limbii bulgare*.

- Un domeniu predilect al membrilor secției de limbă bulgară îl constituie, ca și în deceniile trecute, limba slavă veche și slavona românească, raporturile lingvistice româno-slave în evul mediu. Aici contribuția d-nei lect.dr. Olga Stoicovici este demnă de remarcat. Domnia sa publică, în 1978, *Limba documentelor slavone din Moldova (sec. al XIV-lea și prima jumătate a sec. al XV-lea)*. *Morfologia*, T.U.B. Este coautoarea unei valoroase lucrări consacrate istoriei și gramaticii slavei vechi și slavonei românești, apreciată în egală măsură de cercetători și de studenți, și anume *Slava veche și slavona românească*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1973. De

asemenea, este coautoarea volumului intitulat *Catalogul manuscriselor slavo-române din București*, T.U.B., 1981, în care sunt prezentate toate fondurile din capitală unde se păstrează codice manuscrise slavone și slave, cu excepția celui mai mare depozit, cel al Bibliotecii Academiei Române, descris anterior de către P.P. Panaitescu.

- *Prelegeri de literatură bulgară (Renașterea)*, T.U.B., 1978, 167 p. elaborate de conf.dr. Dumitru Zavera, tratează aspecte referitoare la începuturile literaturii bulgare moderne, în context istoric și cultural, aducând în prim-plan figuri importante de cărturari și scriitori. Pe fondul luptei de eliberare națională și socială, al trezirii conștiinței naționale a poporului bulgar, se conturează limba bulgară literară, se dezvoltă învățământul bulgar, ia naștere presa scrisă. Pe plan literar, încep să fie reprezentate toate genurile și speciile; după prime opere în care sunt prezente elemente renaștentiste și iluministe, apar creații romantice de o incontestabilă valoare artistică.

- Sub semnătura aceluiași autor, lucrarea *Prelegeri de folclor comparat româno-bulgar (Cântece haiducești)*, T.U.B., 1979, 120 p., își propune să analizeze o categorie mai puțin studiată din folclorul bulgar - cântecele haiducești, o categorie aparte, cu adânci rezonanțe sociale. Urmărind motivele dominante ale cântecelor haiducești bulgărești (spre deosebire de studiile apărute până în prezent în care sunt clasificate după subiecte), autorul realizează o panoramă a folclorului haiducesc bulgar. De asemenea, evidențiază ceea ce este comun și ceea ce este specific cântecelor haiducești bulgărești și celor românești.

- Conf.dr. Dumitru Zavera a publicat *Поглед върху старобългарската литература*, Editura Universității din București, 1997, 85 p., deosebit de utilă studenților de la secție, în înțelegerea și descoperirea specificității literaturii bulgare

vechi. Urmărind periodizarea tradițională, cursul are capitole foarte bine scrise despre Kiril și Metodiu, despre Școala de la Tărnovo sau despre literatura damaschinilor.

- Lect.dr. Laura Baz-Fotiade este autoarea volumului intitulat *Prelegeri de literatură bulgară - cu privire specială asupra confluențelor literare româno-bulgare în secolul al XIX-lea și al XX-lea*, T.U.B., 1979. Într-un stil elevat și atrăgător, sunt evidențiate trăsăturile specifice culturii, literaturii bulgare și evoluția sa din a doua jumătate a secolului al XIX-lea până în primele decenii ale secolului al XX-lea. Interesant este capitolul *România - principalul centru politic al luptei de eliberare națională și regenerare culturală a Bulgariei*, ce cuprinde o trecere în revistă a activității literare și publicistice desfășurate de scriitorii bulgari în România, în strânsă conexiune cu atmosfera literară și culturală românească. O mențiune specială merită medalioanele consacrate operei și activității literare lui G.S. Rakovski, lui Hristo Botev, Nikola Vapțarov și Iordan Iovkov.

- Un instrument de lucru deosebit de util pentru cei interesați de însușirea corectă a limbii bulgare contemporane este lucrarea concepută de cercet. princ. dr. Neda Mutafchieva și lect.dr. Cătălina Puiu, *Gramatica limbii bulgare*, București, Editura UNIVERSAL DALSI, 2000, 207 p. Apariția sa a fost salutăată cu deosebită satisfacție. Cartea, scrisă în limba română, prezintă, într-o formă clară și accesibilă, aspectele de bază ale foneticii, morfologiei și sintaxei bulgare.

- Lect.dr. Cătălina Puiu este de asemenea coautor, alături de prof.dr. Tiberiu Pleter și lect.dr. Ruxandra Lambru, a două volume foarte utile studenților: *Slavona românească. Culegere de texte*, Editura Universității din București, 2002 și *Slava veche. Culegere de texte*, Editura Universității din București, 2003.

- Mariana Măngiulea, *Împrumuturi lexicale românești în limba bulgară literară*, București, Ed. Universității, 2000, 342 p. Această lucrare, de înaltă ținută științifică, se adresează nu numai studenților de la secție sau de la Slavistică, dar și studenților Facultății de Litere, cercetătorilor în domeniul contactelor lingvistice româno-bulgare și interbalcanice. Cartea reprezintă prima lucrare de sinteză consacrată influenței limbii române asupra lexicului limbii bulgare literare și se remarcă prin bogata documentare și argumentare a etimologiilor, prin originalitatea și justetea unor interpretări în analiza inventarului lexical (116 cuvinte-titlu).

- Conf.dr. Mariana Măngiulea este și autoarea unui curs de lexicologie a limbii bulgare, *Лексикология на българския език*, București, Ed. Universității, 2002, 250 p., destinat studenților din anul III. Lucrarea se distinge printr-o abordare teoretică valoroasă, printr-un material ilustrativ bine ales, actual, un stil clar și accesibil, întrunind astfel cerințele impuse de un curs universitar. Volumul include și o prezentare completă a lexicografiei bulgare din perioada Renașterii bulgare până în zilele noastre, inclusiv anii '90.

- De un bun ecou în lumea științifică s-a bucurat lucrarea *Împrumuturi lexicale românești în graiurile limbii bulgare*, București, Ed. Universității, 2002, ce reprezintă materializarea unor preocupări de mai lungă durată ale lect.dr. Maria Osman Zavera. Valorificând o serie de date noi, prețioase informații de geografie lingvistică, autoarea pune în evidență judicios numeroasele elemente lexicale românești (dacoromâne) în graiurile limbii bulgare, mai ales în zona de nord și nord-est a Bulgariei. Prin această contribuție, careia i se alătură cea consacrată împrumuturilor românești în limba bulgară literară a

Marianei Mangiulea, se propune o imagine aproape completă a influenței limbii române asupra limbii bulgare la nivel lexical.

- Activitatea fostului lector de limbă și literatură bulgară, lect.dr. Roman Hadjikosev, în cadrul secției s-a concretizat în plan științific prin publicarea a două cursuri de istorie a literaturii bulgare, ce vin să completeze un gol în spațiul publicistic universitar din domeniul slavisticii. Primul volum se intitulează *Istoria literaturii bulgare (1878-1918)*, București, Ed. Universității, 2003, 255 p. Lucrarea, îmbogățită cu ilustrații sugestive, este o importantă sursă de informație, în consonanță cu noi teorii și interpretări apărute după 1990. Remarcăm structurarea reușită a materialului, care permite o mai bună înțelegere a fenomenelor literare în contextul istorico-cultural al epocii și a aportului fiecărui scriitor în parte. După datele biografice (anii semnificativi în coloana din stânga, iar pe dreapta evenimentele din viața și opera scriitorului respectiv), urmează o prezentare de ansamblu a creației fiecărui scriitor.

- Al doilea volum semnat de Roman Hadjikosev, *Prelegeri de literatură bulgară (1918-1944)*, București, Ed. Universității, 2004, se deschide cu o prezentare succintă a situației istorice din Bulgaria în perioada analizată, după care urmează un capitol dens, în care autorul face o caracterizare de ansamblu a literaturii bulgare, supusă influențelor realismului, modernismului și simbolismului epocii (aceeași structură ca în primul volum de prelegeri). La această caracterizare generală se adaugă portretele a zece scriitori reprezentativi.

II. Extrem de importante și utile în cunoașterea și însușirea corectă a limbii bulgare sunt și **manualele universitare, antologiile, culegerile de texte și ghidurile de conversație:**

- Zlatca Iuffu, Laura Fotiade, *Antologie de texte din literatura bulgară*, București, E.D.P., 1962, 860 p. Generații întregi de studenți au beneficiat de acest material auxiliar ce însoțește cursul de literatură bulgară. La momentul elaborării voluminoasei lucrări, autoarele au ținut seama de noua periodizare propusă de criticii și profesorii P. Dinekov și G. Țanev, general acceptată astăzi.

- Zlatca Iuffu, Laura Fotiade, *Curs practic de limbă bulgară. Partea I*, ed. I, T.U.B., 1972, se adresează studenților din anul I ai secției de limba bulgară, cât și celor care vor să studieze facultativ această limbă. Ediția a treia, din 1987, reprezintă o revizuire a materialului și o completare cu unele texte noi.

- Maria Zavera, D. Zavera, *Limba bulgară. Curs practic. Partea a II-a*, T.U.B., 1973, este continuarea primei părți elaborată în 1972. Rod al unei experiențe didactice îndelungate, ambele cursuri sunt structurate pe lecții alcătuite din text (unele selectate din literatura bulgară clasică și modernă sau din folclorul bulgar), lexic, elemente de frazeologie, noțiuni de gramatică și exerciții. Prima parte se deschide cu un util capitol, bine alcătuit, ce cuprinde noțiuni de fonetică, ortografie și ortoepie. Fiecare volum (Partea I și II) se încheie cu o addenda de lecturi suplimentare, urmată de un vocabular bulgar-român. Prezentarea în mod concentric a noțiunilor gramaticale și o bună gradare a dificultății și complexității materialului lingvistic reprezintă reușitele acestor cursuri practice. Cu toate acestea, trebuie să remarcăm faptul că a trecut destul de mult timp de la elaborarea acestor cursuri practice și se simte acut nevoia unui manual actualizat, conceput într-o manieră diferită, cu o viziune și abordare moderne, care să răspundă mai bine concepției despre

modul de predare-învățare a limbilor străine la acest început de secol.

- *Limba bulgară prin retroversiuni*, T.U.B., 1991, 69 p., elaborat de conf.dr. Rumiana Stanceva (lector de limba bulgară în 1987-1990) este destinat studenților din ultimul an ai secției de filologie bulgară pentru orele de teoria și practica traducerii, precum și masteranzilor. Manualul conține 15 texte din literatura română modernă și contemporană (Mihai Eminescu, Camil Petrescu, Mateiu Caragiale, Mircea Eliade, Lucian Blaga, Ana Blandiana, Nicolae Manolescu, Octavian Paler, Mircea Dinescu – pentru a cita câțiva dintre scriitorii selectați de către autoare). După textul original, ce ocupă o pagină, urmează două pagini de explicații ajutătoare denumite „punte” și apoi traducerea în limba bulgară, propusă de Rumiana Stanceva ca una dintre variantele posibile. În această modalitate de prezentare a materialului, „puntea” are un rol esențial, ea conținând cele mai frecvente dificultăți pe care le întâmpină un român ce învață limba bulgară (articolul hotărât, timpurile și aspectul verbal, prepozițiile). „Puntea” atrage atenția și asupra unor probleme de ordin stilistic, frazeologic, semantic, în dorința de a apropia studentii de limba bulgară vorbită.

- Mariana Măngiulea, *Ghid de conversație româno-bulgar*, 2003, București, Ed. Niculescu, 224 p., vine să răspundă unei necesități reale a pieței de carte din România. Prin diversitatea tematică, prin numărul relativ mare de formule de exprimare, cuvinte, fraze din limbajul uzual actual, el se dovedește o călăuză utilă pentru cei interesați să comunice în limba bulgară. În vara anului 2007, Editura Faber din Veliko-Tărnovo a publicat, într-o reușită prezentare grafică, un nou *Ghid de conversație româno-bulgar, cu dicționar româno-bulgar și bulgar-român*, semnat de Mariana Măngiulea și Iliana Pavlova.

- Se află sub tipar, la Editura Universității București, o nouă *Antologie de texte din literatura bulgară*, îngrijită de prof.dr. Bistra Ganceva (actualul lector de bulgară) și lect.dr. Cătălina Puiu. Autoarele își propun, pe lângă reluarea textelor clasice, o îmbogățire și actualizare a materialului beletristic bulgar, însoțit de traducerea în limba română.

Nu putem încheia această succintă prezentare, fără a menționa titlurile **manualelor școlare** elaborate de lect.dr Zlatca Iuffu și de către conf.dr. Dumitru Zavera: Z. Iuffu, V. Deșliu, *Български език. Учебник за 5-и клас*, Ed. didactică și pedagogică, București, 1970; ...*за 6-и клас*, 1970; ...*за 7-и клас*, 1968; ...*за 8-и клас*, 1968; Z. Iuffu, Jivka Staneva, *Буквар*, București, 1972; Z. Iuffu, A. Gospodinov, L. Velcirov, *Български език. Учебник за 5-и клас*, București, 1992; D. Zavera, K. Velciov, *Български език за 2-и клас. Читанка и граматика*, București, ediția I, 1969; ediția a II-a, 1991.

III. Elaborarea de dicționare – instrumente extrem de utile în cunoașterea unei limbi străine – s-a aflat în atenția cadrelor didactice din cadrul colectivului de limbă bulgară:

- *Dicționar român-slav de termeni lingvistici*, T.U.B., 1980, partea referitoare la limba bulgară fiind lucrată de lect.dr. Olga Stoicovici și lect.dr. Maria Zavera.

- Tiberiu Iovan, care a activat pentru scurt timp la Catedra de limbi și literaturi slave, este cel mai cunoscut autor de dicționare în domeniu: *Mic dicționar român-bulgar*, București, 1982, ed. a II-a, 1988; *Mic dicționar bulgar-român*, București, 1983, ed. a II-a, 1988, și *Dicționar bulgar-român*, București, 1994. Până în prezent, acesta din urmă este cel mai voluminos dicționar și cuprinde peste 40.000 cuvinte-titlu din diferite domenii, cu o bună reprezentare și actualizare a lexicului

tehnico-științific și economic, cu o gamă variată de combinații lexicale și numeroase elemente de caracterizare gramaticală. De același autor au apărut *Българско-румънски разговорник*, București, 1977, și *Ghid de conversație român-bulgar*, București, 1977.

- O altă contribuție notabilă în lexicografia româno-bulgară o reprezintă lucrarea de proporții (943 p.) a d-nei cercet. princ. dr. Stefana Kaldieva Zaharieva, care a funcționat la secție ca lector de limba bulgară între anii 1975-1979 și 1990-1995. De o deosebită valoare științifică și utilitate pentru specialiști și nespecialiști, acest *Dicționar frazeologic român-bulgar*, Sofia, 1997, conține peste 5000 de unități frazeologice (inclusiv sinonime și variante).

IV. Articole, studii. Continuând tradiția existentă în filologia românească, pe parcursul celor cinci decenii, membrii colectivului de limba și literatură bulgară și-au orientat cercetările mai ales spre domeniul comparatisticii româno-bulgare, în plan lingvistic sau literar. Contribuțiile lor științifice s-au materializat în studii și articole interesante și valoroase, publicate în importante reviste de specialitate din România („Romanoslavica”, „Analele Universității București”, „Revista de istorie și teorie literară”, „Revue roumaine de linguistique”, „Revue des études sud-est européennes”, „Filologie rusă”) și din Bulgaria („Литературна мисъл”, „Български език”, „Език и литература”, „Etudes balkaniques”, „Linguistique balkanique”).

Lect.dr. Zlatca Iuffu s-a ocupat îndeaproape de graiurile bulgărești din comunele Chiajna și Valea Dragului (*În legătură cu sistemul fonetic al graiului bulgăresc din comuna Chiajna*, în „Romanoslavica”, VII, 1963, p. 147-158 și altele).

Lect.dr. Olga Stoicovici și-a concentrat interesele științifice în domeniul slavei vechi (bulgarei vechi) și al slavonei românești, acordând o deosebită atenție studiului documentelor slavo-române. Din colaborarea cu Lucia Djamo-Diaconiță au apărut două lucrări importante ca informație pentru cercetarea lexicografică: *Catalogul manuscriselor slavo-române din București*, T.U.B., 1980 și *Catalogul manuscriselor slavo-române din Brașov*, T.U.B., 1985.

Studiul *L'influence roumaine sur le lexique des langues slaves*, elaborat de un colectiv de specialiști de la Catedra de limbi și literaturi slave și prezentat la al VI-lea Congres Internațional al Slaviștilor (Praga, 1968), bazat pe o bogată documentare și valorificare a rezultatelor pozitive înregistrate de cercetările anterioare, la care se adaugă concluziile unor investigații și interpretări noi, cuprinde aproximativ 300 de cuvinte românești în limbile slave, din care 160 sunt prezentate ca elemente românești în limba bulgară. Partea referitoare la influența românească în limba bulgară a fost realizată de lect.dr. Maria Zavera. Aceeași autoare, interesată de contactele lingvistice româno-bulgare (vezi teza de doctorat), discută și prezența unor cuvinte de origine românească în creația poetică a lui Ivan Vazov (*Niakolko rumănski dumi v poeziata na Ivan Vazov*, „Български език”, XXI, 1971, nr. 6, p. 542-545) sau în lexicul graiurilor bulgărești (*Războiul de Independență de la 1877 în raporturile lingvistice româno-bulgare*, Rsl, XIX, 1979).

Lect.dr. Laura Baz-Fotiade și-a consacrat activitatea de cercetare literaturii bulgare moderne și contemporane, precum și studiului relațiilor literare româno-bulgare, cu accent pe ultima jumătate a secolului al XIX-lea și primele decenii ale secolului al XX-lea. Observator atent al fenomenului literar, de o parte și de alta a Dunării, domnia sa este autoarea a peste 30 de articole și

studii apărute în prestigioase reviste de specialitate din România și Bulgaria. Printre acestea amintim: *Jordan Iovkov și Mihail Sadoveanu*, „Etudes balkaniques”, nr. 2, Sofia, 1970, p. 57-74, *Activitatea în domeniul traducerilor literare a emigrației bulgare din România (înc. sec. XIX - 1877)*, Rsl, nr. XVIII, 1972, p. 217-235 ș.a.

De-a lungul timpului, interesele științifice ale conf.dr. Dumitru Zavera au cuprins diverse aspecte ale spațiului filologic bulgar și român, îndreptându-se cu precădere spre studiul relațiilor literare româno-bulgare în contextul politico-social și cultural al secolului al XIX-lea. Conf.dr. Dumitru Zavera este autorul unor studii interesante, precum *Aprilskoto vâstanie otrazeno v rumănskia peciat i v rumănskata literatura*, în „Литературна мисъл”, nr.3, Sofia, 1976, *Anton Pann i Petko Slaveikov* (în vol. *Българо-румънски литературни взаимоотношения през XIX век*, Sofia, 1980) sau *Йордан Йовков в Румъния*, în „Литературна мисл”, nr. 8, Sofia, 1981. Marea sa pasiune rămâne însă folclorul, al cărui fin cunoscător este. O dovedesc articolele *Фолклорни румъно-български паралели - Песен за Корбя и Стан Воевода и Будимакия кадия*, în revista „Фолклор”, nr.3, Sofia, 1976, sau *Elemente mioritice în folclorul pastoral bulgar*, în vol. *Studii literare româno-slave*, București, 1978, în care reliefează, pe un larg fond comparat, multitudinea de motive, teme și personaje populare specifice spațiului balcanic și dezvoltă ideea unei mentalități spirituale și culturale înrudite.

Influența lexicală românească din limba bulgară literară s-a aflat în atenția preocupărilor științifice ale conf.dr. Mariana Mangiulea, care este autoarea câtorva articole ce au precedat teza de doctorat: *Împrumuturi de origine românească în limba bulgară literară (I)*, Rsl, XXVII, 1990, p. 159-176; *Împrumuturi românești în limba bulgară literară (II)*, Rsl, XXXIII, 1995,

p. 73-81; *Rumănski zaemki v bălgarskia knižoven ezik*, Rsl, XXXV, 1997, p. 219-223, prezentată și la al XII-lea Congres Internațional al Slaviștilor (Cracovia, 1998). În aceste studii (dintre care cele mai recente sunt *Rumănski leksikalni elementi v bălgarskiiia ezik*, în *Jubileen Slavistichen sbornik na Iugozapadniiia Universitet*, Blagoevgrad, 2005, p. 379-390; *Lexical Romanian Elements in Bulgarian Literary Language*, în „Revue des études sud-est européennes”, tome XLIII (nr. 1-4), 2005, p. 155-162; *Romanian-Bulgarian Linguistic Contacts: Etymological Notes* în „Linguistique balkanique”, Sofia, XLIV, nr. 1-2, 2005, p. 71-77) autoarea abordează o problemă mai puțin cercetată, încercând ca, printr-un demers conceptual și metodologic coerent, pe baza principiului etimologiei directe și al etimologiei multiple, să stabilească cât mai just posibil rolul pe care limba română îl are în îmbogățirea vocabularului limbii bulgare.

În momentul de față, sunt aprofundate unele teme mai vechi de cercetare comparată și se inițiază altele noi, în pas cu dezvoltarea generală a științelor și a umanității.

VI. Simpozioane. O mărturie a succeselor obținute în activitatea de cercetare și didactică în această jumătate de secol o constituie și faptul că bulgariștii români au participat cu referate și comunicări la diferite conferințe și simpozioane din țară și străinătate, la sesiuni științifice organizate de Asociația Slaviștilor din România (ai cărei membri activi au fost și sunt), la congresele internaționale de slavistică și balcanistică.

În acest context, menționăm prezența cadrelor didactice ale colectivului de limba și literatura bulgară la diferite ediții ale Congresului Internațional al Slaviștilor (Sofia, 1963; Praga, 1968; Varșovia, 1973; Sofia, 1988, Cracovia, 1998). Comunicări

interesante au fost susținute la Simpozionul Hristo Botev (1976), la Simpozionul închinat Războiului de Independență a României (1977), la Simpozioanele româno-bulgare din 1978 și 1982 consacrate relațiilor lingvistice, literare și culturale româno-bulgare (Vezi *Raporturi lingvistice, literare și culturale româno-bulgare*, T.U.B., 1986).

De un deosebit prestigiu s-au bucurat simpozioanele cu participare internațională „100 de ani de la înființarea Catedrei de slavistică la Universitatea din București”, București, 17-18 octombrie 1991, și cel organizat cu prilejul împlinirii a „50 de ani de existență a secțiilor de limbi slave moderne la Universitatea din București”, 14-17 octombrie 1999; pe lângă participarea cu comunicări, *Mariana Mangiulea* s-a implicat îndeaproape în organizarea acestor reuniuni.

Din păcate, reducerea simțitoare a numărului de cadre didactice de la secție a atras după sine și o reducere a reprezentării bulgaristicii universitare românești cu ocazia diferitelor sesiuni științifice, simpozioane interne și internaționale. Totuși vizibilitatea mai redusă nu a însemnat o diminuare a calității științifice a lucrărilor prezentate, dimpotrivă.

Printre întâlnirile științifice importante, din ultima vreme, la care bulgaristica românească universitară a fost reprezentată de conf.dr. Mariana Mangiulea, se numără: A II-a Conferință Națională de Bilingvism, București, 9-10 iunie 2000, și Conferința Națională *Lingua Pax - Multilingvism, multiculturalism*, București, 13-15 mai 2004 (aici a fost prezentă cu comunicare și lect.dr. Cătălina Puiu); Reuniunea științifică internațională „Bulgaristica 2001”, organizată de Academia Bulgară de Științe și Universitatea „Sf. Kliment Ohridski” și „Noua Universitate Bulgară” din Sofia, 19-22 septembrie 2001; Conferința internațională de slavistică organizată de

Universitatea de Sud-Vest „Neofit Rilski” din Blagoevgrad, Bulgaria, 3-5 decembrie 2004; Sesiunea științifică internațională „Izvoare lingvistice și istorice ale civilizației tradiționale în sud-estul Europei”, sub egida Academiei Române, București, 7 iunie 2004; Simpozionul româno-bulgar organizat de către Institutul de Studii Sud-Est Europene al Academiei Române, 19 septembrie 2005.

În cadrul reuniunilor pe teme culturale, filologice, istorice etc. trebuie să evidențiem marcarea în fiecare an, pe data de 24 mai, a Zilei culturii bulgare. Este o sărbătoare îndrăgită atât de profesori, cât și de studenți - de fiecare dată emoționantă, un prilej de a ne întâlni într-un cadru festiv și prietenesc toți cei care știm ceva mai mult decât restul românilor despre cultura, istoria trecută și prezentă, limba și literatura vecinilor noștri de la sud.

Cadrele didactice de la Secția de limba și literatura bulgară au fost și sunt membri activi în cadrul Asociației Slaviștilor din România.

Încă din primii ani de la înființarea Asociației Slaviștilor din România (1956), specialiștii colectivului de bulgaristică au frecventat cu interes ședințele științifice organizate de Asociație, în cadrul cărora au participat și cu comunicări. Se cuvine să menționăm aici activitatea *Marianei Mangiulea* ca secretar al Asociației Slaviștilor din România din anul 1992 până în februarie 2006, când a fost aleasă vicepreședinte. Din 1995 îndeplinește și funcția de secretar al Comitetului de redacție al culegerii de studii „Romanoslavica”, ce apare sub egida Catedrei de limbi și literaturi slave, a Catedrei de filologie rusă și a Asociației Slaviștilor din România.

Nu putem încheia această prezentare a activității desfășurate de cadrele didactice la secția de limbă și literatură bulgară pe parcursul celor cinci decenii, fără să menționăm

aportul lectorilor bulgari care au funcționat la catedra noastră în acest interval de timp: *Liuben Todorov* (1954-1957), *Hristo Hristov* (1957-1960), *Nadejda Dragova* (1960-1962), *Mosko Moskov* (1962-1965), *Kiril Dimcev* (1965-1968), *Slavcio Petrov* (1968-1971), *Maxim Mladenov* (1971-1975), *Stefana Kaldieva Zaharieva* (1975-1979), *Strahil Popov* (1979-1983), *Pavlina Boiceva* (1983-1987), *Rumiana Stanceva* (1987-1990), *Stefana Kaldieva Zaharieva* (1990-1995), *Neda Mutafova* (1995-2000), *Roman Hadjikosev* (2000-2004), *Bistra Ganceva* (2004 - în prezent). Pe lângă cursurile susținute în fața studenților, aceștia au desfășurat în România și o fructuoasă activitate științifică, mulți fiind specialiști de recunoaștere internațională.

De asemenea, munca depusă de lectorii români în Bulgaria, membri ai catedrei noastre, (conf.dr. *Dumitru Zavera*, prof.dr. *Dan Horia Mazilu*, prof.dr. *Dorin Gămulescu*, prof.dr. *Constantin Geambașu* – ultimii doi autori de manuale pentru predarea limbii române studenților bulgari) a fost și este extrem de bine apreciată de către colegii de la Universitatea „Sf. Kliment Ohridski” din Sofia.

Realizările de până acum și posibilitățile actuale, create ca urmare a unor noi condiții impuse de schimbările petrecute după 1989 în țările noastre, ne îndreptățesc să sperăm la o colaborare benefică pentru studenții și profesorii universităților din București și Sofia. De asemenea, avem speranța că studiul practic și teoretic al limbii bulgare în cadrul Facultății de Limbi și Literaturi Străine din București se va desfășura sub bune auspicii și pe viitor, în noul context european, extrem de favorabil studierii limbilor străine.

Mariana Mangiulea

LIMBA ȘI LITERATURA CEHĂ

Studiile de limba și de literatura cehă au fost o componentă esențială a studiilor de slavistică din România, a căror dată oficială de naștere este anul 1891. Inițial, boemistica nu a avut nici catedră, nici un seminar specializat, totuși preocuparea de a concretiza studii sistematice și-a găsit – într-un târziu – și finalitatea: în anul 1934, *Elena Eftimiu* a pus bazele primului lectorat de limba cehă la București, dar – în 1938 – acesta s-a mutat la Cluj. Era perioada marilor frământări politice ce precedau al doilea război mondial, pe de altă parte însă, bunele relații dintre România și Cehoslovacia ofereau, în general, premisele unei dezvoltări a relațiilor culturale¹.

După terminarea celui de al doilea război mondial, lectoratul de cehă revine la București, iar, începând cu anul universitar 1949–1950, putem vorbi despre boemistică în sensul adevărat al cuvântului, respectiv începutul studiilor sistematice de limba și de literatura cehă. Primul și singurul cadru didactic în primii ani de existență a secției de boemistică a fost tot Elena Eftimiu. S-a făcut remarcată prin prodigioasa sa activitate concretizată în cursuri, conferințe, prezentări ale unor personalități ale culturii cehe, precum și prin traduceri din operele unor scriitori cehi cunoscuți, ca: Alois Jirásek, Karel

---

¹ În acea perioadă, ambasador al Cehoslovaciei la București era Jan Šeba, autor al unei foarte interesante cărți despre politicienii români ai epocii, pe care i-a cunoscut personal.

Hynek Mácha, Jiří Wolker, Karel Čapek, contribuind astfel la popularizarea limbii, literaturii și culturii poporului ceh în România. Tot Elenei Eftimiu îi datorăm și primul manual de limba cehă, *Gramatica limbii cehe (pentru studenți și începători)*, publicat în anul 1937 la București, în care prezintă o schemă a morfologiei limbii cehe, însoțită de texte literare cu atestarea formelor gramaticale prezentate, iar, la sfârșit, un sumar dicționar ceh-român. În acea perioadă, studiile de slavistică, în general, de la Universitatea din București au beneficiat de contribuția activă a regretatului prof.dr. *Pandele Olteanu*, slovacist și boemist, dar și slavist de larg orizont, între altele coordonatorul lucrării de referință *Slava veche și slavona românească*. Timp îndelungat s-a ocupat de îndrumarea activității didactice și științifice a colectivelor de slovaciști și de boemiști și a condus cu competență mai multe teze de doctorat.

După absolvirea studiilor, din primele două promoții au rămas la Catedra de filologie slavă (cum se numea atunci): *Alexandra Toader* și *Ileana Ionescu*. Ulterior, din promoțiile următoare, au fost încadrați și alți absolvenți în colectivul Catedrei de limbi și literaturi slave: *Tiberiu Pleter*, *Teodora Alexandru*, *Mioara Cotetz* □ *endroi*, *Anca Irina Ionescu* (actualmente titulara cursului de literatură cehă), *Diana Popescu* (actualmente lector de limba română la Bratislava) și *Sorin Paliga* (actualmente titularul cursului de structura limbii cehe contemporane).

În activitatea didactică, în procesul de predare a limbii cehe, dificultățile de început au constat mai ales în inexistența materialelor didactice, a manualelor de curs practic și a cursurilor teoretice. Nu am beneficiat în acea perioadă nici de material didactic elaborat și editat de cadrele de specialitate ale Universităților din Praga și din Brno. De aceea obiectivul

prioritar al secției a fost elaborarea și tipărirea unor astfel de instrumente, folosite în procesul de predare. Pentru cursul practic, de exemplu, precum și pentru cursul de limba cehă contemporană au fost elaborate materiale didactice proprii, adecvate cerințelor predării și însușirii acestei limbi slave – ceha, într-un cadru lingvistic, altul decât cel slav. În descrierea sistemului gramatical ceh, în aceste manuale și cursuri s-au făcut numeroase raportări la sistemul gramatical al limbii române, insistându-se asupra aspectelor de diferență și contrast dintre cele două limbi.

Contribuții importante la studierea limbii, literaturii și a civilizației cehe în România și-au adus și alți profesori, cum ar fi prof.dr. Pandelescu Olteanu și prof.dr. *Corneliu Barborică*.

Prin dezvoltarea și prin consolidarea studiilor de boemistică încep să apară studii sistematice, lucrări tematice tot mai ample, traduceri, dicționare, cursuri de limbă și de literatură. Anii '60 și '70 consacră definitiv boemistica drept o disciplină de studiu majoră.

Activitatea științifică a membrilor secției de limba și literatura cehă, așa cum a fost prevăzută în planurile anuale și de perspectivă ale catedrei, s-a axat, de la început, predominant, pe raporturile lingvistice, literare și culturale româno-cehe.

În plan lingvistic, un obiectiv important al catedrei a fost cercetarea graiurilor slave, vorbite pe teritoriul românesc, printre ele fiind și graiurile cehe din Banat. În această activitate s-au implicat Tiberiu Pleter și Teodora Alexandru, care, în urma cercetărilor efectuate pe teren, au oferit o descriere amănunțită a graiurilor cehe vorbite în cele cinci așezări din Valea Clisurii (Sf. Elena, Gârnicești, Ravensca, Bigăr, Șumicești). Graiul ceh din Peregul Mare (jud. Arad) a fost cercetat în exclusivitate de T. Pleter. Materialul oferit de acest grai a stat la baza elaborării și

susținerii tezei sale de doctorat, intitulată *Fonetica și fonologia graiului ceh din Peregul Mare*.

În descrierea acestor graiuri cehe s-a stăruit, pe de o parte, asupra gradului lor de conservare, pe de altă parte, a influenței exercitate asupra lor de alte limbi slave și neslave cu care au venit în contact.

O altă preocupare importantă care s-a încadrat tematic într-un plan mai vast de studiere în țara noastră a raporturilor lingvistice româno-slave a fost aceea a influenței lexicului românesc, preponderent păstoresc, asupra graiurilor slave. Astfel, la nivelul catedrei, a fost elaborat pe această temă un studiu de sinteză de către un colectiv larg de autori condus de Silvia Niță Armaș. Concluziile acestei cercetării, intitulate *L'influence roumaine sur le lexique des langues slaves*, au fost comunicate la Congresul slaviștilor de la Praga (1968).

Pentru aria graiurilor cehe din Nord-Estul Moraviei și a unor graiuri slovace, o cercetare aprofundată, efectuată și pe teren de Teodora Alexandru a dus în final la elaborarea tezei de doctorat, intitulată *Elemente lexicale românești în graiurile slovace și cehe din Nord-Estul Moraviei*, susținută în anul 1977. Unele rezultate ale acestei cercetări au fost publicate în reviste de specialitate românești și cehe: *Toponime românești pe teritoriul Moraviei și al Slovaciei*, AUB, (1972); *Lexikální prvky rumunského původu ve slovníku spisovného jazyka českého*, „Naše řeč“ (1974); *Stopy rumunského vlivu v české onymii*, „Zpravodaj Mistopisné Komise”, 1975, nr. 1-3; *Semantica și întrebuințarea locuțională a unor termeni de origine românească în graiurile slovace și cehe din Moravia*, „Studii și cercetări de lingvistică”, 1976, nr. 4.

În afara tematicii expuse mai sus, unii membri ai secției noastre s-au orientat și spre alte compartimente ale limbii cehe.

Astfel de contribuții originale au publicat în domeniul analizei stilului unor scriitori cehi (Karel Čapek, I. Olbracht, J. Skvorecký) Tiberiu Pleter și Anca Irina Ionescu. Menționăm, de asemenea, un studiu cu o temă originală și interesantă, abordată cu competență de Anca Irina Ionescu în teza sa de doctorat, intitulată *Lingvistică și mitologie. Contribuții la studierea credințelor populare ale slavilor*, publicată în anul 1978 la Editura Litera.

Cercetarea fenomenului literar ceh s-a înscris și el în aria relațiilor literare și culturale bilaterale. În abordarea științifică a fenomenului literar s-au avut în vedere îndeosebi problemele legate de receptarea operelor scriitorilor cehi în România și ale celor români în Cehia. Preocupări constante în acest domeniu a avut Alexandra Toader care, în lucrarea sa de doctorat, susținută în 1978 și publicată în același an sub forma unui curs special – *Prelegeri de literatură cehă (Privire specială asupra raporturilor literare și culturale româno-cehe)* – a prezentat o sinteză a relațiilor culturale și literare ceho-române în secolele al XIX-lea și al XX-lea. Rezultatele cercetărilor sale parțiale de-a lungul anilor au apărut în diferite publicații de specialitate sub forma unor articole (vezi, de exemplu: *Jan Neruda și România*, AUB, seria Limbi slave, 1969; *Mihail Sadoveanu în arhivele pragheze*, „Manuscriptum”, VII, 1976, nr. 2; *Le roman roumain en Tchécoslovaquie pendant l'entre-deux-guerres*, „Synthesis”, V, 1978; *Aspirația spre libertate și independență a poporului român în memorialistica cehă din sec. al XIX-lea*, „Romanoslavica”, 1979; *Aspecte ale receptării literaturii cehe în România la sfârșitul sec. al XIX-lea și prima jumătate a sec. al XX-lea*, „Romanoslavica”, 1984.

De asemenea, vorbind despre activitatea de cercetare a fenomenului literar, nu putem trece cu vederea preocupările în

domeniul literaturii cehe ale *Ilenei Ionescu*, concretizate într-o avizată prezentare a prozei scriitorului ceh Vladislav Vančura, în teza sa de doctorat, susținută în anul 1979.

În contextul prezentării scriitorilor cehi publicului românesc se înscrie și ampla lucrare monografică, consacrată operei scriitorului ceh Karel Čapek, publicată în 1971 și semnată de prof.dr. Corneliu Barborică. Lucrarea a fost apreciată atât la noi, cât și la cehi, pentru originalitatea interpretării operei marelui scriitor, cunoscut românilor din numeroasele traduceri efectuate de-a lungul anilor.

Trecând în revistă realizările boemisticii de la Universitatea din București în cei aproape 60 de ani de existență, subliniem și aportul important al lectorilor cehi care au predat la catedra noastră, în cadrul schimburilor de lectori între Republica Cehă și România. De-a lungul anilor aceștia au fost: *Jiří Felix* (1964-1968), românist, coordonatorul dicționarului ceh-român, considerat și astăzi o realizare de seamă a slavisticii românești și exemplu strălucit de cooperare științifică română-cehă; *Jaromír Damek* (1978-1981), a ținut o serie de importante cursuri opționale; *Jindřich Vacek* (a activat 11 ani, între 1981 și 1992, timp în care a elaborat remarcabile cursuri universitare, vezi mai jos); *Eva Valentová* (2 semestre); *Veronika Blahová* (1 semestru); *Olga Pavličková*; *Eva Maroušková* (2 semestre); *Tomáš Vašut* (din anul universitar 2003-2007).

Lucrări și studii importante

Există o vastă literatură dedicată limbii și literaturii cehe. Vom cita în continuare doar lucrările ample, de referință. Membrii colectivului de limba și literatura cehă au publicat de-a

lungul anilor numeroase studii în revistele de specialitate din țară („Romanoslavica”, „Analele Universității București”, „Studii și cercetări lingvistice”, „Revista de etnografie și folclor”, „Revue des Etudes Sud-Est Européennes”) și din străinătate („Bulgarian Historical Revue”, „Linguistique Balkanique”, „Slavia” și „Naše řeč“). lucrări în care au tratat probleme specifice structurii gramaticale ale limbii cehe, ale raporturilor lingvistice româno-cehe, probleme de etimologie sau probleme ale istoriei îndepărtate a popoarelor slave (credințe și obiceiuri).

Anca Irina Ionescu a fost preocupată în mod special de studierea unor texte din literatura română veche și asupra interferențelor acestora cu literaturile popoarelor învecinate slave (*Cronica lui George Brankovici, Dimitrie Cantemir și Sistemul Religiei mahomedane, Sofronie Vranceanski și relația lui cu Dimitrie Cantemir, Sinopsisul Kievean și relația lui cu literatura română veche etc.*).

Cursuri universitare:

- Tiberiu Pleter, Anca Irina Ionescu, *Curs practic de fonetica limbii cehe*, București, CMUB, 1971;
- Tiberiu Pleter, Anca Irina Ionescu, *Culegere de texte literare cehe vechi*, CMUB, 1971;
- Teodora Alexandru (coord.), *Manual de limba ceahă*, CMUB, 1972;
- Tiberiu Pleter, *Curs de istoria limbii cehe*, I, *Introducere și fonetică istorică*, CMUB, 1973;
- T. Pleter, A. I. Ionescu, *Manual de conversație în limba ceahă*, CMUB, 1974;
- Jaromír Damek, *Istoria limbii cehe literare*, CMUB, 1974;
- Ileana Ionescu, *Istoria literaturii cehe*, CMUB, 1975;

- Teodora Alexandru, *Současný český yazyk. Tvarosloví*, TUB, 1975;
- Alexandra Toader, *Prelegeri de literatură cehă*, CMUB, 1978;
- Jaromír Damek, *Prelegeri de istoria limbii cehe literare*, CMUB, 1979;
- T. Pleter, *Fonetica și fonologia limbii cehe*, TUB, 1981;
- Jindřich Vacek, *Curs practic de limba cehă*, TUB, 1985;
- J. Vacek, *Curs practic de limba luzaciană*, TUB, 1985;
- T. Pleter, *Gramatica limbii cehe, I, Morfologia numelui; II, Verbul și părțile neflexibile*, TUB, 1987-1989;
- J. Vacek, *Limba cehă pentru avansați*, TUB, 1987;
- J. Vacek, *Limba cehă colocvială (Obecná čeština)¹*, TUB, 1988;
- T. Pleter, *Istoria literaturii cehe vechi*, TUB, 1992;
- Anca Irina Ionescu, *Curs de cultură și civilizație cehă*, EUB, 1998;
- Anca Irina Ionescu, *Curs de istoria literaturii cehe (a doua jumătate a secolului al XIX-lea)*, EUB, 1999;
- Idem, *Prelegeri de literatură cehă. Secolul XX. Karel Čapek*, București, Universal Dalsi, 2004;
- Idem, *Přednášky z české literatury. XX. Století*, București, Universal Dalsi, 2006.

Elaborarea manualelor de curs practic a fost continuată și completată cu editarea primelor dicționare bilingve ceho-române și româno-cehe, precum și a primelor ghiduri de conversație, apărute în România, ale căror autori sunt boemiștii colectivului de la Catedra de limbi slave.

---

¹ Lucrare de excepție, între puținele de acest fel apărute în lume.

Dicționare și ghiduri de conversație

- Teodora Alexandru, *Ghid de conversație român-ceh*, Editura Științifică, 1966;
- Jiří Felix (coord.) *Dicționar ceh-român*, București, Editura Academiei, 1966¹;
- Teodora Alexandru, *Dicționar ceh-român*, București, Ed. Științifică și Enciclopedică, 1978; reeditat într-o formă revăzută și îmbogățită, București, Ed. Universal Dalsi, 2001;
- Tiberiu Pleter, Jaromír Damek, *Ghid de conversație român-ceh*, Ed. Sport-Turism, 1981;
- Teodora Alexandru, *Mic dicționar român-ceh*, Ed. Sport-Turism, 1982;
- Anca Irina Ionescu, *Dicționar român-ceh*, Ed. Științifică și Enciclopedică, 1981; reeditat într-o formă revizuită și îmbogățită, Brno, Editura Leda, 2002;
- Teodora Alexandru, *Mic dicționar ceh-român*, Ed. Sport-Turism, 1983;
- Tiberiu Pleter, *Ghid de conversație ceh-român*, Ed. Sport-Turism, 1983.

Membrii Secției de limba și literatura cehă s-au afirmat și prin publicarea unor **lucrări** din alte domenii decât cele de strictă boemistică. Astfel, Teodora Alexandru și Irina Ionescu au participat la elaborarea *Dicționarului poliglot de termeni lingvistici*, redactând secțiunea româno-cehă și, respectiv, româno-slovacă (CMUB, 1979).

Dintre lucrările științifice apărute la editurile centrale sub semnătura membrilor secției de bohemistică, le amintim pe cele

---

¹ Pornind de la acest dicționar de excepție, Sorin Paliga și un grup de foști și de actuali studenți finalizează o nouă ediție, radical revizuită și îmbunătățită, în colaborare cu un colectiv ceh coordonat de editura Lingea din Brno.

semnate de Anca Irina Ionescu: *Lingvistică și mitologie*, București, Ed. Litera, 1978; *Dicționar român-ceh*, București, Ed. Științifică și Enciclopedică, 1982; *Ghid de conversație poliglot* (ghidul român-francez și român spaniol), București, Ed. Teora, 1992; *Stenografia pentru toți în limbile română, franceză, engleză germană și spaniolă*, București, Ed. Cantemir, 1993; *Mitologia Slavilor*, București, Ed. Lider, 1998.

În cadrul activității științifice a membrilor secției merită să amintim și munca de editare a unor importante texte din literatura română veche și slavă, de pildă Anca Irina Ionescu - ediția lucrărilor lui Dimitrie Cantemir, *Opere complete*, VIII, p.II, *Sistemul sau întocmirea religiei mahomedane*, text rus vechi îngrijit de Anca Irina Ionescu, Ed. Academiei Republicii Socialiste România 1987, sau ediția trilingvă (bulgară – română – rusă) Sofronie Vraceanski – Dimitrie Cantemir, *Cartea celor trei religii*, partea a treia, *Sistema și religia mohamedană*; transcriere după manuscrisul bulgar, îngrijirea textului rus, traducere, studiu introductiv și redactare computerizată de Anca Irina Ionescu, Ed. Universal Dalsi, 2000 (în cadrul unui grant acordat de Banca Mondială).

Coordonatori de volume

Pentru asigurarea de manuale și materiale didactice universitare s-a desfășurat în anii '80 în special o susținută activitate, al cărei rod au fost *Antologia de texte literare cehe*, lucrare colectivă sub coordonarea lect. Alexandra Toader, și *Manualul de limba ceahă*, coordonat de conf.dr. Teodora Alexandru.

Manifestări culturale

Cadrelor didactice de la secția cehă sunt membri ai Asociației Slaviștilor din România în cadrul căreia s-au afirmat adesea cu diverse lucrări. Au participat, de asemenea, la diverse manifestări culturale, de pildă, lansări de carte la Ambasada Republicii Cehe (traducerea romanului lui M. Vopenka, *Dansul lupilor*, în prezența autorului), seri și recitaluri muzicale cu participarea studenților etc.

Traduceri

Activitatea boemiștilor de la Catedra de limbi slave a fost și este nu numai bogată, dar și foarte diversificată. Merită subliniată și activitatea intensă făcută cu competență în tălmăcirea în limba română a operelor literare ale scriitorilor cehi clasici și contemporani de către Elena Eftimiu, Alexandra Toader, Corneliu Barborică, Anca Irina Ionescu, Teodora Alexandru și Sorin Paliga. Există o listă considerabilă a traducerilor din limba cehă în limba română. Vom menționa aici doar câteva repere:

- Elena Eftimiu a tradus din Alois Jirásek, Jiří Wolker, Karel Čapek;
- Alexandra Toader a tradus preponderent din Karel Čapek;
- Teodora Alexandru a tradus din literatura cehă și slovacă pentru copii, cărți ale unor scriitori cehi cunoscuți, ca Josef Čapek, O. Sekora, Klára Jarunková;
- Anca Irina Ionescu a tradus numeroase romane și alte lucrări, nu numai din cehă (J. Neruda, *Arabescuri*, Ed. Univers, 1976; V. Zamarovsky, *Renașterea Olimpiei*, Ed. Sport-Turism, 1988; J. Hrabak, *Introducere în teoria versificației*, Ed. Univers 1983; J. Durych, *Balada munților*, Ed. Universal Dalsi 2001), ci și din limbile polonă (M. Walicki, *Bruegel*, Ed. Meridiane;

M. Sobeski, *Arta exotică*, 2 vol., Ed. Meridiane, 1975; B. Rutkowski, *Arta egeeană*, Ed. Meridiane, 1984), slovacă (L. Lahola, *Înmormântarea lui David Krakower*, Ed. Univers, 1974; T. Borec, *Bună ziua, domnule Ampere*, Ed. Albatros 1986) și rusă (M.I. Kagan, *Morfologia artei*, Ed. Meridiane, 1984);

- Sorin Paliga a tradus câteva volume de Vladimír Holan (*Durere, Noapte cu Ofelia, Toscana*), de asemenea, a tradus *O singurătate prea zgomotoasă* de Bohumil Hrabal, precum și *Interogatoriu în depărtare*, de Václav Havel. De asemenea, a revizuit traducerea operei de referință a lui K. Čapek, *Război cu salamandrele* (este aproape finalizată o nouă traducere a acestei lucrări de referință a literaturii universale).

Manuale

Subliniem, de asemenea, aportul constant al prof.dr. T. Pleter în elaborarea și editarea manualelor (abecedar, cărți de citire și de gramatică, antologie de texte literare) pentru școlile din Banat, clasele I-IV, cu predare în limba cehă, contribuind astfel la buna desfășurare a procesului instructiv-educativ în școlile minorității cehe din România.

Structura studiilor de boemistică

Disciplinele de studiu cuprinse în momentul de față în programul de studiu sunt: cultura și civilizația cehă (prof.dr. Anca Irina Ionescu), structura limbii cehe (lect.dr. Sorin Paliga), curs practic (predat de toate cadrele didactice, inclusiv de lectorul ceh, în ultimii ani - Tomáš Vašut), civilizația poporului ceh și două cursuri opționale de literatură și de limbă cehă, în ultimul an de studiu.

Asemeni altor limbi slave, studiul limbii și al literaturii cehe s-a axat și continuă să se axeze pe cele două componente

principale: capacitatea de a susține un dialog fluent în limba cehă vie și acumularea unui bagaj minimal de cunoștințe privind istoria, cultura și civilizația cehilor în context central-european.

În încheierea acestei succinte prezentări a activității secției de limbă și literatură cehă de la Universitatea din București, îndrăznim să credem că o mărturie a recunoașterii eforturilor și succeselor obținute de boemiștii noștri în popularizarea în România a limbii, literaturii și a valorilor științei și culturii poporului ceh, ar putea fi acordarea de către Republica Cehă, în anul 1993, a medaliei „Jan Amos Komenský” (medalie oferită în Cehia oamenilor de știință și cultură), tuturor membrilor secției, precum și acordarea, în 1998, a medaliei jubiliare, cu ocazia împlinirii a 650 de ani de la înființarea Universității din Praga, Teodorei Alexandru.

Perspective

Viitorul studiilor de filologie cehă de la Universitatea din București depinde, în mare măsură, de felul în care este privită studierea limbilor străine, în ansamblu și mai ales de modul în care va fi abordată studierea limbilor „de mică circulație”. Dat fiind că multe limbi slave au devenit și limbi ale Uniunii Europene, modul în care se va aborda global studiul limbilor slave va influența inevitabil și studiul limbii cehe.

În prezent, Catedra de limbi și literaturi slave a Universității din București este singura din România care acoperă majoritatea domeniului slav (bielorusa, de exemplu, nu a fost niciodată o limbă de studiu, nici chiar la nivel de seminar; macedoneana a funcționat la nivel de lectorat prin entuziasmul primului lector, *Lidija Dimkovska*, dar este lipsită de un lector de specialitate în ultimii trei ani etc.)

Data fiind creșterea relațiilor româno-cehe din ultimii ani – după o perioadă de regres la începutul anilor '90 ai secolului trecut – se poate aprecia că perspectivele sunt bune. Publicarea unei noi ediții, radical revizuite și îmbunătățite, a unui mare dicționar ceh-român, inclusiv în format electronic (editura Lingea, coord. lect.dr. Sorin Paliga) va contribui, fără îndoială, la progresul studiului limbii și literaturii cehe în România.

Bibliografie de referință:

Alexandru, Teodora, *O rumunské bohemistice*, „Naše řeč“, 1968, nr. 3, p. 51; idem, *35 let bohemistiky na katedře slovanských jazyku Bukureštské univerzity* vol. *Čeština jako cizí jazyk*, Praga, 1990, p. 83-92; idem, *Boemistica la Universitatea București la cei 50 de ani de existență*, Rsl, XXXVI, 2000, p. 188-192;

Pleter, T., *Istoricul studierii limbilor și literaturilor cehă și slovacă la Universitatea din București*, în vol. *Din istoricul slavisticii românești*, coord. Elena Lința, București, 1982, p. 111-122;

Barborică, C., *Z dejin rumunskej bohemistiky a slovakistiky*, „Ceška literatura“, 1985, nr. 4, p. 361-365;

Barbă, Gh., *Elena Eftimiu la 80 de ani*, Rsl, XXII, 1984, p. 473-475;

Mitu, M., Geambașu, C., *Petite histoire de la slavistique en Roumanie*, în vol. *Contribution à l'histoire de la slavistique dans les pays non slaves/Beiträge zur Geschichte des Slavistik in den nichtslawischen Ländern/ K istorii slavistiki v neslavianskih stranah*, editori Giovanna Brogi Bercoff/Pierre Gonneau/Heinz Miklas, Viena, 2005, p. 407-430;

Anoca, Dagmar-Maria, *Corneliu Barborică la 75 de ani*, Rsl, XLI, 2006, p. 265-276;

Geambașu, C., *Tiberiu Pleter la 75 de ani*, Rsl, XLII, 2007, p.325-328.

Teodora Alexandru

LIMBA ȘI LITERATURA CROATĂ

În anul 1996, la inițiativa colectivului de sârbocroată, condus de prof.dr. Dorin Gămulescu, a fost făcută propunerea de separare a secției de sârbocroată în două secții distincte: secția de sârbă și secția de croată. Această separare devenise o necesitate, având în vedere realitatea politică existentă. Croația fusese recunoscută ca stat independent încă din 1992, iar limba oficială a statului a devenit limba croată, fapt consfințit și de documente internaționale, alcătuite deja în limbile sârbă și croată, și nu în sârbocroată.

Conform ideii de oglindire a realității existente la nivel internațional, a fost votată în Consiliul Facultății de Limbi și Literaturi Străine înființarea unor secții distincte de sârbă și croată, înaintându-se o propunere la Rectoratul Universității, care a fost acceptată. Au existat însă și rezerve cu privire la înființarea acestor secții distincte, prin urmare, timp de doi ani, între 1996-1998 cele două secții funcționează sub titulatura de „Filologie sârbă și croată”, studenții parcurgând totuși programe specifice pentru fiecare limbă și literatură în parte, fără interferențele sârbocroate de până atunci. Dată fiind această realitate, precum și ca urmare a demersurilor făcute de Ambasada Croației la București, din anul 1998 se renunță la această titulatură comună. De la această dată secțiile funcționează în mod distinct, cu denumirea de secția de croată, respectiv secția de sârbă.

O dată cu înființarea secției de croată, un cadru didactic de bază devine *Victoria Frâncu*, continuându-și astfel îndelunga activitate didactică și științifică (începută în 1962) desfășurată în cadrul secției de sârbocroată. Chiar și după ieșirea sa la pensie, a continuat să activeze până în anul 2007, predând majoritatea cursurilor principale și opționale la secția de croată: *Istoria literaturii croate*, *Cultura și civilizația croată*, *Limba contemporană croată*, *Metodica*, *Dialectologia limbii croate*, suplinind în mare parte lipsa de cadre didactice de la secție și susținând astfel continuitatea studierii limbii croate.

Începându-și activitatea ca preparator în cadrul secției de sârbocroată în anul 1995, *Clara Căpățînă* s-a transferat un an mai târziu la secția de croată, devenind asistent (1999) și apoi lector (2002). Este înscrisă la doctorat cu tema *Aspectul verbal în limba croată și modalități de redare în limba română*, sub îndrumarea prof.dr. Dorin Gămulescu. Pe parcursul anilor a ținut cursuri practice de limba croată, seminare de limbă contemporană croată, dar și de slavă veche și gramatica comparată a limbilor slave, precum și cursuri de *Structura limbii croate* și *Lexicologie*. Între anii 2000-2006 a funcționat ca lector de limba română la Universitatea din Zagreb, Croația, unde a beneficiat de un stagiu de perfecționare. A participat la manifestări științifice, publicând articole din domeniul frazeologiei (*Hrvatski i rumunjski frazemi za izricanje osobina*, „Riječ, časopis za filologiju”, sv. 2, Rijeka, 2004, în colaborare cu Tomislava Bošnjak) sau al verbului (*Načini prevođenja hrvatskoga perfekta na rumunjski jezik*), „Strani jezici”, 35, Zagreb, 2006). A tradus de asemenea proză din limba croată (Anđelko Vuletić, *Supraveghetoarea fetelor de la „Moscova”*, roman, Ed. Sedan, Cluj-Napoca, 2006), dar și poezii din limba

română (Dan Brudașcu, *Kohorte sjena*, Jerkić Tiskara, Zagreb, 2007).

O scurtă perioadă (2001-2003) a activat ca asistent în cadrul secției de croată și *Loredana Botez*, optând ulterior pentru o carieră în cadrul Ministerului de Externe.

În afara cadrelor didactice titulare, la catedră și-au desfășurat activitatea și lectori străini, în baza acordului cultural semnat de România și Croația. Un mare merit în dezvoltarea secției de croată l-a avut *Ružica Šušnjara* (Senj), care a funcționat ca lector între 1996-1999. S-a implicat activ și cu mare dăruire în procesul de predare a limbii croate, în amenajarea cabinetului de limba croată, în crearea unui fond de carte al lectoratului, în organizarea de activități de popularizare a limbii și culturii croate, beneficiind totodată de sprijinul Ambasadei Croației la București. A reușit să obțină din partea statului croat acordarea de burse semestriale pentru studenții români la Zagreb. Trebuie, de asemenea, menționată și activitatea celorlalți lectori străini, *Ljiljana Kencel* (Rijeka, 1999-2000), *Selina Golec* (Križevci, 2000-2003), *Maria Lačhici* (Zagreb, 2003-2006), *Ivana Olujić* (Zagreb, 2006-2007), care s-au implicat în procesul de predare, au organizat diverse activități și excursii în Croația, au depus eforturi pentru primirea unor noi titluri de cărți și materiale video, lectoratul beneficiind acum de un fond însemnat de carte croată atât de lingvistică și literatură, cât și de cultură și civilizație.

De la înființarea secției și până în anul 2003, studiul limbii croate a avut o durată de patru ani, din anul 2005 trecându-se la o durată a studiilor de trei ani, ca urmare a reformelor efectuate în întregul sistem de învățământ universitar. Până în anul 2005, limba croată s-a școlarizat o dată la doi ani, excepție făcând anul

2002, în care înscrierea studenților a fost amânată pentru anul următor, 2003.

Clara Căpățână

LIMBA ȘI LITERATURA POLONĂ

Ca și în cazul celorlalte limbi slave, secția de filologie polonă a început să funcționeze la nivel universitar începând cu anul 1949. Inițial, titularul tuturor cursurilor a fost regretatul profesor *Ion Constantin Chițimia* (1908-1996), specialist în literatură română veche și folclor. În urma unei specializări în Polonia, efectuate în 1934-1938, a devenit un excelent cunoscător al limbii, culturii și literaturii polone. Prima promoție de absolvenți a fost pregătită integral sub îndrumarea profesorului. Imediat după absolvire au fost angajați succesiv *Elena Deboveanu* (1953), *Victor Jeglinschi* (1954), *Elena Timofte* (1955), *Maria Vîrcioroveanu* (1956), *Ion Petrică* (1959), *Constantin Geambașu* (1971) și *Cristina Godun* (1997). O parte din cursuri (istoria limbii polone) a ținut regretata *Elena Lința* (1933-1988), absolventă a Facultății de Filologie Polonă a Universității Jagiellone din Cracovia (1956), dar angajată în cadrul secției de slavă veche și slavonă românească.

Potrivit planului de învățământ, la toate secțiile de slavistică accentul se punea pe pregătirea de specialitate în domeniul filologiei, un rol important revenind cursurilor și seminarelor de de limbă și literatură. Un număr mare de ore era afectat însă cursului practic, menit să formeze studenților deprinderile necesare însușirii practice a limbii.

Cursul de literatură polonă, până la formarea și angajarea altor titulari, a fost ținut integral de profesorul *I.C. Chițimia*, care a predat până la pensionare (1973), îndeosebi perioada veche și romantismul. După absolvirea studiilor de filologie polonă la Universitatea din Cracovia (1959), și-a început activitatea ca asistent la secția de polonă din București *Ion Petrică*, devenit ulterior titular al cursului de literatură (realismul și perioada contemporană). Lector *Victor Jeglinski* se va specializa în literatura polonă a secolului al XVIII-lea și a perioadei interbelice. După pensionarea profesorului I. Petrică (2004), cursul a fost preluat de prof.dr. *Constantin Geambașu*, specializat în secolul al XX-lea. În cele mai multe cazuri, seminarele aferente le-au ținut titularii de curs, dar și asistenții *Maria Vârcioroveanu*, *C. Geambașu*, *Cristina Godun*.

Pe lângă cursul de bază, programa de învățământ prevedea cursuri opționale (*Relații literare româno-polone* – I. Petrică, V. Jeglinski; *curenți și orientări avangardiste* – C. Geambașu; *teoria și practica traducerii* – I. Petrică; *orientări moderne în literatura contemporană* – I. Petrică, C. Geambașu).

Deși toți titularii s-au remarcat prin calități profesionale deosebite, fiind buni cunoscători ai textelor literare și critice, din păcate numărul de cursuri universitare publicate a fost destul de mic: I.C. Chițimia, *Istoria literaturii polone (XII-XVIII)*, București, CMUB, 1972, 394 p. (redactat în limba polonă). Studenții au avut însă posibilitatea de a consulta *Istoria literaturii polone*, vol. I, 1986, vol. II, 1990, vol. III, 1995, elaborată de polonistul S. Velea, cercetător științific la Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu”; I. Petrică, V. Jeglinski, *Antologia literaturii polone/ Antologia literatury polskiej*, vol. I, București, CMUB, 1978.

În primul semestru al anului I, programa prevedea prelegeri de cultură și civilizație polonă, ținute de titularii cursului de literatură (I.C. Chițimia, I. Petrică, Maria Vârcioroveanu, V. Jeglinski, C. Geambașu). Începând cu anul 2005, când s-a trecut la noul program pe baza concepției stabilite la Bologna, cursul de cultură a fost prevăzut pe două semestre la anul al II-lea. Având în vedere importanța unui asemenea curs în cadrul pregătirii de ansamblu a studenților a fost pregătită și publicată prima parte a cursului: C. Geambașu, *Cultură și civilizație polonă (secolele X-XVII)*, București, Paideia, 2006, 445 p.

Limbă polonă contemporană. Titularul de bază al cursului până la pensionare (1987) a fost conf.dr. *Elena Deboveanu* care s-a specializat în fonetică și fonologie (vezi teza de doctorat, publicată în limba polonă), dar a condus și cursuri de morfologie, lexicologie și sintaxă. Conf.dr. *Elena Lința*, deși încadrată în colectivul de slavă veche și slavonă românească, fiind bună cunoscătoare a limbii polone, a ținut ani în șir cursul de Istoria limbii, pe care l-a și publicat ulterior (vezi bibliografia). După pensionarea Elenei Deboveanu, cursurile teoretice de limbă și seminarele aferente au fost preluate de lect. *Constantin Geambașu*. Seminare de limbă a condus și asist. *Elena Timofte*. Ca și în cazul literaturii, pe lângă cursul teoretic propriu-zis, programa prevedea la anii mai mari cursuri speciale și opționale (*Frazeologie contrastivă polono-română*, *Stilistică funcțională* - Elena Deboveanu; *Aspectul verbal în limba polonă*, *Lexicologie polonă* - C. Geambașu).

Cursuri publicate: Elena Deboveanu, *Limba polonă contemporană. Fonetică, fonologie, formarea cuvintelor*, București, CMUB, 1973, 164 p. (redactat în limba polonă); Elena

Deboveanu, *Limba polonă contemporană. Flexiunea*, București, TUB, 1977, 241 p. (redactat în limba polonă); Elena Lința, *Istoria limbii polone*, partea I: *Introducere și fonetică istorică*, București, CMUB, 1972 (redactat în limba polonă); idem, *Istoria limbii polone*, partea a II-a: *Morfologie și dialectologie istorică*, București, CMUB, 1974, 205 p. (redactat în limba polonă); Idem, *Fonologia comparată a limbilor slave*, București, TUB, 1978, 242 p. (redactat în limba română).

Cursul practic. Ca și în cazul celorlalte limbi slave, cursul practic a fost structurat în mai multe compartimente: texte, exerciții gramaticale și lexicale, conversații, traduceri și retroversiuni, iar la anii superiori, interpretări de texte literare și redactări. Cele mai multe ore de curs practic erau ținute de asistenți și lectori străini, dar pentru a se asigura o legătură mai bună cu studenții un număr relativ mic de cursuri practice erau repartizate și în norma titularilor de cursuri teoretice. Numărul orelor de curs a oscilat în funcție de planurile de învățământ, cele mai multe ore fiind prevăzute, cum era firesc, la anul I, pentru a se asigura baza necesară asimilării cursurilor teoretice, ținute în limba slavă respectivă, începând cu anul al II-lea. Atât studenții, cât și cadrele didactice au beneficiat de stagii de practică prin participarea la cursurile de limbă și cultură, organizate de diferite universități din Polonia. În urma unor asemenea cursuri s-a observat de fiecare dată creșterea motivației studenților pentru obiectele de specialitate. Ani la rând, programa tradițională a prevăzut și un curs practic intensiv la anul al III-lea, menit să consolideze cunoștințele de limbă. De asemenea, pentru studenții de la alte secții de slavistică sau de la alte specialități Catedra de limbi slave a organizat cursuri practice facultative, cu o durată de 3 ani, ținute de obicei de lectorii străini.

Manuale publicate: *Manual de limba polonă*, partea I (autori: I.C. Chițimia, Elena Deboveanu, I. Petrică, V. Jeglinski, Elena Timofte, Maria Vîrcioroveanu), București, TUB, 1975, 448 p.; *Manual de limba polonă*, partea a II-a (autori: I.C. Chițimia, Elena Deboveanu, I. Petrică, V. Jeglinski, Elena Timofte, Maria Vîrcioroveanu, C. Geambașu), București, CMUB, 1975, 257 p.; *Manual de conversație în limba polonă* (autori: I. Petrică, W. Gruszczyński, C. Geambașu), București, TUB, 1983, 1987, 1991, 274 p.

Ghiduri de conversație: Elena Deboveanu, Stanisław Gogolewski, *Ghid de conversație român-polon*, București, Editura Științifică, 1966; Vladimir Iliescu, *Rozmówki polsko-rumuńskie*, București, Editura Științifică, 1966; Aura Țapu, Victor Jeglinski, *Ghid de conversație român-polon*, București, Editura Sport-Turism, 1981; Aura Țapu, Victor Jeglinski, *Rozmówki polsko-rumuńskie*, București, Editura Sport-Turism, 1981; Constantin Geambașu, Ewa Odrobinska, *Konwersacje polsko-rumuńskie*, Cracovia, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2001; Constantin Geambașu, *Ghid de conversație român-polon*, București, Editura Niculescu, 2003; Constantin Geambașu, Ewa Odrobinska, *Jak to powiedzieć po rumuńsku. Rozmówki i słownik*, Varșovia, Wiedza Powszechna, 2004.

Activitatea științifică

Paralel cu activitățile didactice, poloniștii români s-au angajat în proiecte de cercetare științifică de anvergură, publicând cărți, articole și studii lingvistice și literare, și participând la manifestări științifice naționale și internaționale.

O contribuție deosebită la promovarea și dezvoltarea slavisticii românești a revenit profesorului *I.C. Chițimia*, care s-a

remarcat în patru direcții principale de cercetare: 1) *literatura română veche*; 2) *literatura comparată*; 3) *folclor și literatură populară*, 4) *literatură polonă și relații româno-slave*.

Format la școala lui N. Cartoian, încă de la începutul carierei sale, profesorul a fost preocupat de delimitarea trăsăturilor distinctive ale spiritualității românești. În acest scop, a recurs sistematic la metoda comparată, care i-a permis să stabilească asemănări și deosebiri ale fenomenelor literare și culturale din spațiul sud-est și central-european. S-a angajat în lămurirea unor teme controversate, cum ar fi de pildă *Cronica lui Ștefan cel Mare* sau *Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie*, venind cu argumente convingătoare, ce atestă stăpânirea materiei și spiritul polemic. Un loc important în cadrul cercetărilor l-au ocupat cronicarii, valorile umaniste și filologice ale textelor acestora.

De o atenție aparte s-au bucurat cărțile populare, legătura lor cu folclorul și funcția lor literară în spațiul național și european. Merită subliniate în primul rând studiile consacrate celor mai de seamă folcloriști din zona românească, analiza atentă a contribuțiilor fiecăruia, cu scopul de a demonstra existența unei școli românești de folcloristică, iar, pe de altă parte, prin comparații cu folclorul altor popoare europene, de a stabili individualitatea folclorului românesc. Autorul s-a ocupat totodată de analiza structurală a speciilor epice ale literaturii populare (balada, bocetul, basmul, povestea, proverbele, ghicitorile, snoavele și cântecele pentru copii), conturând totodată stadiul și perspectivele studierii literaturii populare românești.

O altă direcție de cercetare o constituie literatura polonă, îndeosebi perioada veche și romantismul. Cursurile pe care le-a ținut de-a lungul câtorva decenii au fost publicate la Editura

Universității din București, în anul 1972. Dincolo de informațiile didactice necesare, se remarcă efortul interpretării personale, al situării fenomenului literar polon într-un context cât mai larg prin comparații cu literatura română și europeană. Semnificative rămân studiile consacrate lui Adam Mickiewicz (vezi îndeosebi *Adam Mickiewicz et l'écrivain roumain G. Asaki*; *Adam Mickiewicz, N. Bălcescu și „Cântarea României”* (redactat în limba rusă), *Influențe și traduceri ale lui Adam Mickiewicz în literatura română*; *Sonetele lui Mickiewicz în context universal* etc.). O mare parte dintre studiile comparate ale profesorului au fost traduse în polonă și editate în semn de prețuire, cu prilejul împlinirii vârstei de 70 de ani (vezi volumul *Literackie studia i szkice rumunistyczno-polonistyczne*, Varșovia, 1983).

Dincolo de cercetarea propriu-zisă, I.C. Chițimia a contribuit la dezvoltarea slavisticii românești ca îndrumător științific la doctorat. Sub îndrumarea sa competentă și-au pregătit și susținut tezele zeci de tineri slaviști. Mulți dintre ei îi poartă recunoștință, marcați fiind de personalitatea și generozitatea cărturarului.

Începând cu anii '70, în cadrul planului de cercetare al catedrei de slavistică o atenție deosebită s-a acordat relațiilor lingvistice și literare româno-slave. *Ion Petrică* și-a ales ca obiect al tezei de doctorat relațiile româno-polone în a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Promovând consecvent principiul înțelegerii fenomenului cultural și literar în contextul concret al factorilor istorici determinanți, autorul realizează o excelentă analiză alcătuită din două părți. Prima parte aduce în discuție numeroase date menite să lămurească bazele și condițiile de receptare reciprocă a faptelor de cultură. Legăturile dintre români și polonezi au evoluat în diferite momente istorice importante (emigrația polonă în Principate, emigrația polonă și

română la Paris, revoluția de la 1848, insurecția polonă din ianuarie 1863, emigrația polonă postinsurecționistă în România etc.). Partea a doua tratează problema difuzării literaturii polone în România și a celei române în Polonia, precum și unele ecouri literare ale contactelor istorice româno-polone. Cel mai cunoscut poet în România este Adam Mickiewicz, iar în Polonia, Vasile Alecsandri. Inițial, cei doi poeți sunt receptați prin intermediul limbii franceze. Eminescu a pătruns mai târziu în spațiul polonez datorită incongruenței dintre ideologia pozitivistă și filozofia romantică. Extrem de interesant, capitolul final al cărții urmărește imaginea românilor în literatura polonă și pe cea polonezilor în texte românești. De asemenea, autorul analizează motivele comune din literatura polonă și cea română (Sobieski, Chirjali, Codrii Cosminului, Despot-vodă, Domnița Ruxandra), dezvăluind importanța istoriei literare la stabilirea sau elucidarea unor adevăruri de istorie propriu-zisă. Teza publicată în colecția „Confluente” a Editurii Minerva (vezi bibliografia) constituie o lucrare de referință și un model de elaborare a studiilor cu tematică similară.

Ion Petrică a continuat să publice articole și studii de istorie literară, aducând în atenția cititorilor români texte aparținând unor scriitori preocupați de păstrarea spiritului identitar polonez (vezi „incursiunile literare” în opera clasicilor H. Sienkiewicz, B. Prus, Maria Konopnicka, Władysław St. Reymont, sau a unor autori din perioada contemporană: T. Różewicz, Sł. Mrozek, T. Nowak, W. Gombrowicz). De asemenea, a abordat mai departe probleme ale receptării literare (vezi studiile *Interesul românilor pentru literatura polonă în secolul al XIX-lea*; *Literatura polonă în România în timpul celui de al doilea război mondial*; *Începuturile receptării literaturii române în Polonia*) sau legate de specificul unor curente literare

(*Premise ale Renașterii în Polonia; Pozitivismul și realismul polonez*).

Începând din anul 2001, I. Petrică a devenit conducător de doctorat, contribuind și pe această cale la afirmarea studiilor de istorie literară slavă în România.

La rândul său, *Victor Jeglinski* a redactat și susținut, în anul 1977, teza de doctorat *Relații culturale româno-polone în primele decenii ale secolului al XX-lea (1900-1945)*, bazată, printre altele, pe numeroase materiale inedite din Arhivele Statului din București, precum și pe studierea presei din perioada interbelică. O dată cu reînființarea statului polon, în anul 1918, s-au redeschis noi posibilități de colaborare între români și polonezi. Autorul surprinde momentele importante ale acestei colaborări într-un amplu context istoric-diplomatic. Relațiile culturale româno-polone din această perioadă au datorat mult istoricului Nicolae Iorga, dar și romaniștilor polonezi Stanisław Wędkiewicz și Stanisław Łukasik. Dincolo de contribuțiile esențiale ale istoricilor N. Iorga și P.P. Panaitescu și ale romaniștilor menționați mai sus, autorul oferă numeroase informații cu privire la câteva structuri instituționale importante: Universitatea populară de la Vălenii de Munte, Asociațiile culturale polono-române, Societățile „Amicii Poloniei”, lectoratele de limba română și polonă etc. După cum era firesc, Victor Jeglinski s-a ocupat de receptarea literaturii polone în România (A. Mickiewicz, H. Sienkiewicz, Wł. Reymont, J. Słowacki, Z. Krasiński etc.), dar și de ecourile pe care le-a stârnit literatura română în Polonia (vezi subcapitolele „*Meșterul Manole*” în versiuni poloneze; *Contribuția poetului Aron Cotruș la afirmarea liricii românești în Polonia*; *Primul volum al creației lui Mihai Eminescu în Polonia*; „*Meșterul Manole*” al lui Lucian Blaga pe scena Teatrului Mare din Lvov etc.). Un rol

important în promovarea liricii eminesciene a revenit poetului polonez Emil Zegadłowicz, prieten cu Aron Cotruș pe vremea când acesta din urmă lucra ca atașat de presă pe lângă Legația română din Varșovia. În perioada interbelică se intensifică numărul traducerilor (M. Sadoveanu, L. Rebreanu, Cezar Petrescu, L. Blaga și alții).

Din păcate, teza a rămas nepublicată, doar anumite părți fiind tipărite sub formă de studii în diferite reviste de specialitate.

Maria Vîrcioroveanu și-a ales ca perioadă de cercetare realismul, fixând ca obiect al tezei de doctorat romanul istoric al lui Henryk Sienkiewicz. A publicat o serie de studii valoroase (*Receptarea operei lui Henryk Sienkiewicz, Mihai Viteazul în predica iezuitului Piotr Skarga, Kazimiera Hłakowiczówna – interpretă a liricii românești*). Teza de doctorat a văzut lumina tiparului abia în anul 2005 (*Romanul istoric al lui Henryk Sienkiewicz în context european – Trilogia*, București, Editura Universității, 205 p.). Din păcate, după ce s-a mutat la Catedra de limba română pentru studenți străini, Maria Vîrcioroveanu a continuat să manifeste interes față de cultura și literatura polonă, dar acest interes s-a concretizat îndeosebi în sfera traducerilor și mai puțin a studiilor teoretice.

Constantin Geambașu și-a ales ca obiect al tezei de doctorat opera scriitoarei Maria Dąbrowska, înscriindu-se astfel pe linia elaborării de studii monografice și venind în completarea eforturilor de cercetare inițiate și valorificate din plin la noi de regretatul Stan Velea (1933-2007). Perioada de interes științific este secolul al XX-lea. În urma traducerii tratatului de teorie literară semnat de H. Markiewicz (*Conceptele științei literaturii*, București, Univers, 1988), a început să acorde mai multă atenție dinamicii interioare a textului literar, mai concret naratologiei. Grantul obținut în anul 1996, cu tema: *Motivul prozei corintice în*

literaturile polonă, bulgară și română, a fost concretizat în publicarea unor studii bazate în mare măsură pe metoda comparată. În ultimul deceniu s-a conturat limpede traiectul cercetărilor sale: literatura comparată slavă (în context cultural european) și studiul mentalităților în spațiul sud-est european. O altă preocupare o constituie spațiul limitrof din literatura polonă, așa-numitele zone de graniță – adevărate modele inter- și multiculturale, fiind vorba cu precădere de granița de est a Poloniei. De aici descind scriitori cu un rol fundamental în literatura polonă – e suficient să fie menționați J. Iwaszkiewicz, Czesław Miłosz, T. Konwicki, A. Kuśniewicz etc. – pentru a înțelege semnificația și dimensiunea temei (vezi, printre altele, studiile *Czesław Miłosz în căutarea identității culturale; Structuri narrative în romanele lui A. Kuśniewicz, „Ținutul Ulro” sau căutarea spațiului pierdut* etc.). O dată cu elaborarea cursului de cultură și civilizație polonă, interesul lui Constantin Geambașu s-a îndreptat spre dinamica ideilor culturale din spațiul central-european (valorificate îndeosebi în cursul de literaturi slave, ținut la masteratul de studii slave). De asemenea, activitatea de traducător i-a generat numeroase idei valorificate în analiza actului traducerii și a implicațiilor culturale și lingvistice ale acestuia (vezi studiile *Wisława Szymborska în românește; A. Kuśniewicz în românește; Traducerea – metalimbaj al interculturalității* etc.).

Cea mai tânără polonistă, *Cristina Godun*, s-a orientat încă din perioada masteratului spre studierea sistematică a creației poetice și dramaturgice a lui Tadeusz Różewicz, căruia i-a consacrat o reușită teză de doctorat (*Teatrul lui Tadeusz Różewicz*). A publicat în reviste de specialitate mai multe studii despre scriitori polonezi contemporani (Wisława Szymborska,

W. Gombrowicz, St. I. Witkacy, A. Stasiuk și alții), remarcându-se prin spirit critic și putere analitică.

Elena Deboveanu s-a dedicat încă de la începutul carierei universitare studiilor de lingvistică (fonetică și fonologie, lexic, morfologie, sintaxă, frazeologie). În urma deplasării în zona bucovineană pentru a studia graiul polonezilor din câteva localități din județul Suceava, a elaborat teza de doctorat *Polska gwara górali bukowińskich w Rumunii* (Graiul polonez al muntenilor bucovineni din România), publicată în anul 1971, în limba polonă, în seria „Prace Językoznawcze”. Lucrarea reprezintă descrierea structurală a sistemului fonetic și morfologic al acestui grai, înscriindu-se într-un amplu program de cercetare asupra graiurilor slave de pe teritoriul românesc, inițiat de Catedra de limbi slave din București; cercetările de teren întreprinse de colegii slaviști au stat la baza a numeroase studii monografice valoroase în domeniul respectiv. În ultima parte a activității, Elena Deboveanu și-a îndreptat atenția asupra studiului frazeologiei. Împreună cu lingvista poloneză Janina Wójtowicz, a publicat un valoros compendiu cuprinzând o mie de unități frazeologice polono-române identice sau aproape identice. Compendiul reprezintă o adevărată contribuție în domeniul frazeologiei contrastive (vezi bibliografia). A mai publicat în reviste de specialitate studii importante privind formarea cuvintelor sau structura lexicului în limba polonă contemporană.

Deși angajat la secția de slavă veche și slavonă românească, *Mihai Mitu*, absolvent al secției de filologie polonă, a abordat în cercetările sale științifice numeroase aspecte referitoare la probleme de etimologie, bazate pe lucrări ale specialiștilor polonezi. Un capitol semnificativ în preocupările multiple ale slavistului român îl constituie relațiile lingvistice și

culturale româno-polone (*Du „sacré” au „profane” dans l’évolution sémantique. Sur les slavonismes roumains*, „Romanoslavica” XXXVIII, 2002, p. 25-36; *Orientalizmy leksykalne w języku polskim i rumuńskim – próba porównania*, în vol. *Dzieje Słowian w świetle leksyki. Pamięci Profesora Franciszka Ślawskiego*, Cracovia, 2002, p. 301-306). Studiile elaborate de-a lungul anilor au fost adunate și publicate într-un prețios volum, sugestiv intitulat: *Romano-Polonica I, studii de istorie culturală* (București, EUB, 2007). Bazate pe cercetări și documente de arhivă, aceste studii au scos în relief date inedite despre relațiile româno-polone, privite într-un larg context cultural-istoric.

O contribuție deosebită la dezvoltarea filologiei polone la Universitatea din București a avut regretata *Elena Lința* (1933-1988). Teza de doctorat, publicată în limba polonă, constituie până astăzi o lucrare de referință (vezi bibliografia). Având o temeinică pregătire lingvistică, a publicat studii și articole care atestă calități de cercetător cu intuiție și viziune proprie (vezi, printre altele, *Termeni militari de origine polonă în limba română*, „Romanoslavica”, X, 1964; *Observation morphologiques concernant les noms d’origine polonaise en vieux roumain*, „Revue Roumaine de Linguistique”, XV, 1970, nr. 5; *Contribuții la modelarea genului gramatical în limbile slave*, „Studii și Cercetări de Lingvistică”, XXV, 1974, nr. 2). A scris, de asemenea, studii introductive și prefete la volumele de traduceri pe care le-a realizat (vezi, de exemplu, *Studiul introductiv* la S. Żeromski, *Ecourile pădurii*, București, Editura Minerva, 1964; *Studiu introductiv* la Maria Dąbrowska, *Nopți și zile*, București, ELU, 1966). Merită subliniat aici totodată efortul deșus ani îndelungați pentru alcătuirea cataloagelor de manuscrise slavo-române (vezi cap. *Slava veche și slavona*).

Volume publicate:

Ion C. Chițimia: *Cronica lui Ștefan cel Mare*, București, Imprimeria națională, 1939; *Folcloriști și folcloristică românească*, București, Editura Academiei, 1968; *Folclorul românesc în perspectivă comparată*, București, Editura Minerva, 1971; *Probleme de bază ale literaturii române vechi*, București, Editura Academiei, 1972; *Literackie studia i szkice rumunistyczno-polonistyczne*, Varșovia, PWN, 1983.

Referințe: M. Bucur, *Istoriografia literară românească*, București, Editura Minerva, 1973, p. 437-439; I. Stancu, *I.C. Chițimia*, „Cahiers roumains d'études littéraires”, vol. I, 1976, p. 123-125; F. Firan, *Ion Constantin Chițimia*, în *Profiluri și structuri literare*, Craiova, Scrisul Românesc, 1986, p. 169-173; S. Velea, *I.C. Chițimia – comparatistul*, în *Interferențe literare româno-polone*, București, Editura Minerva, 1989, p. 213-220; idem, *Ion Constantin Chițimia*, în *Universalități și comparațiști români contemporani*, București, Editura Medro, 1996, p. 72-83; I. Datcu, *Dicționarul etnologilor*, vol. I, București, Saeculum I.O., 1998, p. 161-162; S. Velea, *Literatura polonă în România. Receptarea unei mari literaturi*, București, Saeculum I.O., 2001, p. 70-73; idem, *I.C. Chițimia*, în *Dicționarul general al literaturii române, C-D*, București, Editura Univers Enciclopedic, 2004, p.214-216; Idem, *I.C. Chițimia – Un deceniu de la dispariție*, „Romanoslavica”, XLI, București, 2006, p.303-310.

Ion Petrică: *Confluențe culturale româno-polone*, București, Editura Minerva, 1976; *Studii polono-române*, București, EUB, 1994.

Referințe: M. Mitu, *Petrică Ion*, în *Literatura polska. Przewodnik Encyklopedyczny*, Varșovia, PWN, 1985. p. 160-161; S. Velea, *Ion Petrică – Între istorie și istorie literară*, în *Interferențe literare româno-polone*, București, Editura Minerva, 1989, p. 226-230; idem, *Ion Petrică*, în *Universalisti și comparatiști români contemporani*, București, Editura Medro, 1996, p.269-277; idem, *Ion Petrică*, în *Dicționarul general al literaturii române*, vol. V, București, Editura Univers Enciclopedic, 2006, p. 223-224.

Maria Vîrcioroveanu: *O poloneză care a iubit România. Kazimiera Iłłakowiczówna*, București, Editura Printech, 2003; *Romanul istoric al lui Henryk Sienkiewicz în context european (Trilogia)*, București, EUB, 2005.

Referințe: S. Velea, *Interferențe literare româno-polone*, București, Editura Minerva, 1989, p.182; idem, *Literatura polonă în România. Receptarea unei mari literaturi*, București, Saeculum I.O., 2001, p. 108-111.

Constantin Geambașu: *Maria Dąbrowska. Proza interbelică*, București, Editura Medro, 1996; *Ipostaze lirice și narative*, București, Editura Medro, 1999; *Scriitori polonezi (secolul XX)*, București, Editura Paideia, 2003; *Cultură și civilizație polonă (secolele X-XVII)*, București, Editura Paideia, 2005.

Referințe: Cristina Sârbu, „*Maria Dąbrowska. Proza interbelică*”, Rsl. 1997; M. Mitu, *Geambașu, Constantin*, în *Literatura Polska. Przewodnik Encyklopedyczny*, vol. II, Varșovia, 2000, p. 581; Sabra Daici, „*Ipostaze lirice și narative*”, Rsl, 2001; S. Velea, *Literatura polonă în România, București, 2001*, p. 343-344, 361, 363, 373; idem, *Geambașu*,

Constantin, în *Dicționarul general al literaturii române*, vol. III (E-K), București, Editura Univers Enciclopedic, 2005, p.291; idem, *Sarmatismul baroc doar „hybris” al Renașterii?*, Rsl., XLI, București, 2006.

Elena Deboveanu: *Polska gwara górali bukowińskich w Rumunii*, Wrocław-Varșovia-Cracovia-Gdańsk, 1971; *Zbiór polsko-rumuńskich idiomów/ Culegere de expresii frazeologice polono-române*, Varșovia, 1984 (în colaborare cu Janina Wójtowiczowa).

Referințe: Helena Krasowska, *Bukowina. Mała ojczyzna – Piotrkowce Dolne*, Rachocki i S-ka. Pruszków, 2002, p. 62; C. Geambașu, *Polskie gwary na Bukowinie w świetle słownictwa*, în *Dzieje Słowian w świetle leksyki*, Cracovia, 2002, p. 245 (red. J. Rusek, W. Boryś, L. Bednarczuk); Helena Krasowska, Constantin Geambașu, *Mieczysław Matecki i jego następcy w badaniach gwar polskich na Bukowinie*, în *Mieczysław Matecki. Człowiek, uczyony, organizator*, Cracovia, 2005, p. 179-180 (red. J. Rusek).

Elena Lința: *Wyrazy pochodzenia polskiego w języku rumuńskim* (Cuvinte de origine polonă în limba română), Varșovia-Wrocław, 1974.

Referințe: M. Mitu, *Lința, Elena*, în *Literatura Polska. Przewodnik Encyklopedyczny*, vol. I, Varșovia, 1984, p. 570; idem, *Elena Lința*, „Romanoslavica”, XXVII, 1990, p. 373-375; S. Velea, *Lința, Elena*, în *Dicționarul general al literaturii române*, vol. IV (L-O), București, Editura Univers Enciclopedic, 2005, p. 67.

Mihai Mitu: *Cercetări lingvistice și literare româno-slave*, Editura Universității, 1996; *Oameni și fapte din secolul al XVIII-lea românesc*, Editura Athos, 1999; *Studii de etimologie româno-slavă*, Editura Universul Enciclopedic, 2001; *Cercetări etimologice și lexico-semantică*, Editura Academiei, 2006; *Romano-Polonica*, I, *Studii de istorie culturală*, București, EUB, 2007.

Referințe: Literatura polska. Przewodnik Encyklopedyczny, I, Varșovia, PWN, 1984, p. 675; *Literatura polska XX wieku*, I, Varșovia, 2000, p. 430; Mariana Măngiulea, „Romanoslavica”, XXXVIII, 2002 și XLI, 2006; S. Velea, *Mitu, Mihai*, în *Dicționarul general al literaturii române*, vol. IV (L-O), București, Editura Univers Enciclopedic, 2005, p. 406-407.

Colaborări științifice

Toate cadrele didactice ale secției au publicat în reviste din țară și din străinătate: *I.C. Chițimia* - „Studii și cercetări de istorie literară și folclor”, „Revista de istorie și teorie literară”, „Limbă și Literatură”, „Romanoslavica”, „AUB”, „Revista istorică”, „Dacoromania”, „Studii de literatură universală”, „Revue d'histoire litteraire”, „Astra”, „Luceafărul”, „Revista istorică română”, „România literară”, „Tomis”, „Pamiętnik Literacki”, „Rocznik Literacki”, „Slavia” etc.

A fost șef de secție la Institutul de istorie și teorie literară „George Călinescu”, președinte al Filialei București a Societății de Științe Filologice (1971-1976); a fost cooptat în conducerea mai multor societăți științifice de profil și comitete de redacție: Asociația Slaviștilor din România, Societatea de Științe Filologice, Societatea Internațională pentru Cercetarea Narațiunilor Populare, Asociația Internațională de Literatură

Comparată, Societatea Internațională a Medieviștilor, Societatea Internațională pentru Cercetarea Cărților Populare Romanice, Societatea de Cercetări Folclorice „Samus”, Academia de Științe Sociale și Politice. Membru al Uniunii Scriitorilor.

A făcut parte din comitetul de redacție al periodicelor „Cercetări folclorice”, „Studii și cercetări de istorie literară și folclor”, „Limbă și Literatură”, „Studii de literatură universală”, „Romanoslavica”);

I. Petrică - „Revista de istorie și teorie literară”, „Secolul XX”, „Studii de literatură universală”, „Romanoslavica”, „AUB”, „Cahier roumaines l'études littéraires”, „Luceafărul”, „România literară”, „Życie Literackie”, „Poznaj kraj” etc.; membru în comitetul de redacție al revistei Romanoslavica; membru al Uniunii Scriitorilor.

V. Jeglinschi - „Romanoslavica”, „Revista de istorie”, „AUB”; membru al Asociației Slaviștilor din România.

Maria Vârcioroveanu - „Romanoslavica”, „Viața românească”, „Revista de istorie literară și folclor”, reviste ale Bisericii Ortodoxe Române; membru al Asociației Slaviștilor din România.

Constantin Geambașu - „Romanoslavica”, „Revista de istorie și teorie literară”, „Synthesis”, „Ezik i literatura”, „Literaturen front”, „Filologie rusă”, „Dekada Literacka”, „Contrapunct”, „Orizont”, „România literară”, „Observatorul Cultural”, „Dilema”, „A Treia Europă”.

Președintele Asociației Slaviștilor din România (din 2006), vicepreședinte al Societății Internaționale a Poloniștilor „Bristol” (din 2005), membru în Comisia de Istorie a Slavisticii a Comitetului Internațional al Slaviștilor (din 1998), membru al Uniunii Scriitorilor.

Cristina Godun - „Romanoslavica”, „22”, „Observatorul Cultural”, „Orizont”, „A Treia Europă”; membru al Asociației Slaviștilor din România, membru al Societății Internaționale a Poloniștilor „Bristol”.

Elena Timofte - „Romanoslavica”, „AUB”; membru al Asociației Slaviștilor din România.

Elena Deboveanu - „Romanoslavica”, „SCL”, „Revue Roumaine de Linguistique”, „Język Polski”, „Pamiętnik Literacki”; membru al Asociației Slaviștilor din România.

Elena Lința - „Romanoslavica”, „AUB”, „SCL”, „Secolul XX”, „Revue Roumaine de Linguistique”, „Magazinul istoric”, „Rocznik przemyski”, „Makedonski jazik”, „Linguistique balkanique”, „Sapostavitelno ezikoznanie”; membru al Asociației Slaviștilor din România, membru al Uniunii Scriitorilor.

M. Mitu - „Romanoslavica”, „AUB”, „SCL”, „Cercetări lingvistice”, „Revue Roumaine de Linguistique”, „Limbă și literatură”, „Manuscriptum”, „Limba română”, „Revista de istorie și teorie literară”, „Revista română de istorie a cărții”, „Onomastyka”, „Język Polski”, „Barok. Historia. Literatura. Sztuka”.

Secretar al Comitetului Asociației Slaviștilor din România (până în 1990), membru al Comisiei de Etimologie și al Comisiei de informare lingvistică ale Comitetului Internațional al Slaviștilor, membru în Colegiul de redacție al revistei Romanoslavica, membru al Uniunii Scriitorilor.

Coordonatori de volume

Pe lângă pregătirea unor ediții critice referitoare la cronicarii molodveni, cărțile populare, literatura română veche, I.C. Chițimia a coordonat elaborarea celor două manuale de

limba polonă (vezi curs practic mai sus); I. Petrică - *Antologia literaturii polone*, I, București, 1978; *Relații culturale româno-polone*, București, Editura Universității, 1982; Elena Deboveanu - *Dicționar poliglot de termeni lingvistici român-slav*, București, CMUB, 1979; *Dicționar frazeologic polon-român* (nefinalizat); Elena Lința - *Din istoricul slavisticii românești*, București, TUB, 1982; C. Geambașu: *Concepte trans- și interculturale*, București, Editura Universității, 2006 (în colaborare cu Ruxandra Vișan); *Cracovia – pagini de cultură europeană*, București, Paideia, 2002; *Catedra de limbi și literaturi slave. Scurt istoric*, București, Editura Universității, 2008.

Participări la manifestări științifice:

I.C. Chițimia a participat la Congreșele Internaționale ale Slaviștilor (Moscova, 1958; Sofia, 1963; Praga, 1968; Varșovia, 1973; Zagreb, 1978, Kiev, 1983; Sofia, 1988); la Congresul al VII-lea de Literatură Comparată din Canada (1970), la numeroase sesiuni naționale consacrate folclorului și cântecilor populare, la sesiunile facultății sau ale Institutului de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu”, la simpozionul român-polon din anul 1980, la alte simpozioane româno-slave, organizate în cadrul Facultății de Limbi și Literaturi Străine, la sesiuni ale Academiei Române.

Ion Petrică: Congresul Internațional al Slaviștilor de la Varșovia, 1973, simpozionul consacrat centenarului Independenței României, 1977, Simpozionul român-polon, București, 1980, sesiuni științifice ale facultății, zilele culturii polone, organizate de Uniunea Polonezilor din România la Suceava (2001, 2006), simpozionul internațional *Obecność B. Schulza w Europie Środkowej*, Polonia, 2002.

Maria Vârcioroveanu: Simpozionul polon-român, 1980; sesiuni ale facultății

Constantin Geambașu: Congresele Internaționale ale Slaviștilor (Varșovia, 1973; Sofia, 1988; Cracovia, 1998); Simpozionul român-polon (București, 1980), Simpozionul român-bulgar (București, 1981), Simpozionul bulgar-român (Sofia, 1986); conferințele „Bristol” ale Societății Internaționale a Poloniștilor (Cracovia, 1996; Łódź, 1997; Lublin, 1999; Wrocław, 2002, Varșovia, 2004, Cracovia, 2007), Congresul Internațional al Poloniștilor (Poznań, 2006), conferințele comisiei internaționale de istoria slavisticii (Paris, 2001; Verona, 2007); sesiunile catedrei de slavistică și rusistică și ale Facultății de Limbi și Literaturi Străine.

Cristina Godun: sesiunile catedrei și ale facultății, conferința poloniștilor din Balcani, Sofia, martie 1999, sesiunea internațională „50 de ani de la înființarea limbilor slave moderne” la Universitatea din București, octombrie 1999, simpozionul „Confluența culturale polono-române”, București, iulie 2003, sesiunea omaginală „50 de ani de la înființarea românisticii la Universitatea din Poznań”, noiembrie 2007.

Elena Deboveanu: Congresul slaviștilor, Varșovia, 1973, Simpozionul român-polon, București, 1980, sesiuni ale catedrei și ale facultății.

Elena Lița: Congresul slaviștilor, Varșovia, 1973, Simpozionul român-polon, București, 1980, sesiuni ale catedrei și ale facultății, conferințe literare, organizate de Uniunea Scriitorilor.

M. Mitu: Congrese internaționale de slavistică (Sofia, 1963; Bratislava, 1968; Kiev, 1983; Cracovia, 1988), sesiuni internaționale: „500 de ani de la prima tipăritură chirilică în Polonia”, Cracovia, 1991, „Slava comună și destrămarea ei”,

Cracovia, 1994, sesiunea comemorativă „Franciszek Sławski”, Cracovia, 2002, „Bicentenarul nașterii lui A. Mickiewicz (Institutul de Studii Slave), Paris, 1998, „Terminologia social-politică în țările est-europene (Universitatea din Nancy), Nancy, 2002; sesiuni naționale: „100 de ani de la înființarea Catedrei de limbi slave”, Universitatea București, mai 1991, sesiuni anuale de bibliologie și istoria cărții vechi românești și străine (Cluj-Napoca, 1979-1988), sesiuni anuale „Patrimoniul cultural național” (1982-1994), Zilele culturii polone, Suceava (2001-2006).

Cadrelor didactice de la secția polonă au organizat de-a lungul anilor diferite activități culturale: aniversări ale colegilor, aniversări sau comemorări ale scriitorilor (A. Mickiewicz, J. Słowacki, St. Wyspiański, Wisława Szymborska, Stanisław Lem, Czesław Miłosz, T. Różewicz, Z. Herbert), sesiuni, seri literare, lansări de carte. În ultima perioadă, o dată cu înființarea Institutului Polonez la București (2001), numărul acestor manifestări a crescut datorită sprijinului nemijlocit acordat traducerii și promovării literaturii polone în România. La București, Cluj, Timișoara, Chișinău au fost lansate volume semnate de J. Kochanowski, A. Mickiewicz, H. Sienkiewicz, S. Żeromski, St. Wyspiański, W. Gombrowicz, Wisława Szymborska, Czesław Miłosz, Z. Herbert, Sł. Mrożek, G. Musiał, Olga Tokarczuk, A. Stasiuk, P. Huelle, S. Chwin, M.P. Markowski, Al. Fiut. Cu ajutorul Institutului Polonez au fost lansate de asemenea volumele C. Geambașu, *Scriitori polonezi (secolul XX)*, București, Paideia, 2003, și Maria Vârcioroveanu, *Romanul istoric al lui Henryk Sienkiewicz (Trilogia)*, București, Editura Universității, 2005.

Traduceri

Alături de eforturile sistematice ale Olgăi Zaicik, Stan Velea, Nina Grigorescu, Nicolae și Anda Mareș în domeniul traducerilor, profesorii de la secția polonă a Facultății de limbi străine au contribuit în mare măsură la popularizarea literaturii și culturii polone în spațiul românesc. În urma colaborării cu diferite edituri (Editura pentru Literatură Universală, Univers, Albatros, Minerva, Alfa, Corint, Curtea-Veche, Paideia, Paralela 45, Polirrom, RAO etc.), ei au transpus numeroase texte din literatura clasică și contemporană.

Elena Lința: 17 volume (J. Słowacki, J. I. Kraszewski, H. Sienkiewicz, S. Żeromski, J. Iwaszkiewicz, Maria Dąbrowska, Alina și Czesław Centkiewicz, Anna Kowalska, Krystyna Berwińska ș.a.).

Maria Vârcioroveanu: 3 volume (Eliza Orzeszkowa, Maria Kuncewiczowa, W. Ostrowski).

I. Petrică: 20 volume (Wł. Reymont, B. Leśmian, Tadeusz Dołęga-Mostowicz, S. Wygodzki, M. Naszkowski, K. Filipowicz, B. Schulz, W. Gombrowicz, R. Kłyś, T. Nowak, A. Stasiuk).

M. Mitu: 10 volume (J. Potocki, S. Lem, R. Kapuściński ș.a.).

C. Geambașu: 25 volume (Wł. Reymont, H. Markiewicz, L. Kołakowski, S. Lem, Cz. Miłosz, W. Gombrowicz, A. Szczypiorski, Olga Tokarczuk, A. Stasiuk, Wisława Szymborska, S. Chwin); 4 volume de poezii în colaborare cu poeta Passionaria Stoicescu (J. Kochanowski, A. Mickiewicz, St. Wyspiański, Wisława Szymborska).

Cristina Godun: 2 volume (Aleksander Fiut, A. Stasiuk).

Au fost traduse, de asemenea, numeroase eseuri și poezii publicate în diferite reviste sau antologii (vezi, de exemplu, *Arte*

poetice - Renașterea; Simbolismul european, vol. III, Cracovia – pagini de cultură europeană etc.).

Colaborări cu Editura Didactică și Pedagogică

De-a lungul anilor, cadrele didactice universitare au pregătit și editat la E.D.P. manualele de limba polonă destinate elevilor din școlile comunității poloneze din județul Suceava (Elena Timofte, I. Petrică, V. Jeglinski, C. Geambașu). De asemenea, în cadrul Zilelor culturii polone de la Suceava, organizate de Uniunea Polonezilor din România și de Casa Polonă (Dom Polski), C. Geambașu și M. Mitu au condus atelierul de traduceri.

Relații internaționale

În anul universitar 1968-1969, prof. I. Petrică a beneficiat de o bursă de cercetare UNESCO la Universitatea din Varșovia. Un an mai târziu, a valorificat o bursă similară prof. Elena Deboveanu. Prof. C. Geambașu a câștigat două granturi de cercetare din partea Fundației „Kasa J. Mianowski” de la Varșovia (1998, 2005).

În cadrul schimbului de burse din programul de cooperare româno-polonă, în fiecare an secției de polonă i s-au repartizat 7-8 locuri pentru cursurile de vară (Varșovia, Lublin, Wrocław, Cieszyn).

Începând din anul 1995, în cadrul programului european de mobilitate universitară (CEEPUS) între Universitatea Jagiellonă din Cracovia (Institutul de limbi romanice) și Universitatea din București (Facultatea de Limbi și Literaturi Străine), în fiecare an s-a efectuat un intens schimb de studenți și de cadre didactice (coordonator al programului din partea

română prof. C. Geambașu până în 2001; prof. Antoaneta Olteanu din 2001).

În anul 2007 s-a trecut la pregătirea și semnarea programului Erasmus între Universitatea din București și Universitatea din Varșovia, respectiv Universitatea din Bratislava (coordonator: C. Geambașu).

În cadrul acordului interguvernamental, de la catedra de limbi și literaturi slave au funcționat ca lectori de limba și literatura română în țările slave prof. M. Mitu (în perioada 1970-1976, la Universitatea Jagiellonă din Cracovia, catedra de filologie română și italiană) și prof. C. Geambașu (1982-1989, la Universitatea „Kliment Ohridski” din Sofia, catedra de filologie română; 1999-2004, la Universitatea Jagiellonă din Cracovia, catedra de filologie română și italiană).

În cadrul catedrei noastre au funcționat ca lectori de limba și literatura polonă: *W. Truszkowski* (Cracovia), *S. Gogolewski* (Łódź), *J. Kotliński* (Varșovia), *J. Zawora* (Rzeszów), *S. Borawski* (Wrocław), *Jadwiga Weber* (Łódź), *Magdalena Sekala* (Łódź), *Wł. Gruszczyński* (Varșovia), *K. Jurczak* (Cracovia), *J. Staszewski* (Katowice), *Lidia Wiśniewska* (Poznań), *Joanna Kowalska* (Katowice). Cei mai mulți dintre ei au învățat limba română, ceea ce s-a răsfrânt benefic asupra cercetării științifice. *S. Gogolewski* a pregătit teza de abilitare despre graiul polonez din Cacica, jud. Suceava, devenind unul dintre cei mai cunoscuți specialiști în domeniu. *J. Kotliński* a lucrat mulți ani ca diplomat la Ambasada Poloniei de la București. Cunoașterea temeinică a limbii române a făcut să se înscrie ulterior printre cei mai buni traducători polonezi contemporani din limba română. *Jan Zawora* a pregătit și susținut la București teza de doctorat despre literatura polonă în România în perioada postbelică (din păcate, nepublicată).

Magdalena Sekała s-a implicat alături de soțul său, *Borys Sekała*, devenit între timp consulul Poloniei la București, în activități culturale ale diasporei poloneze din România. *K. Jurczak*, lector dr. la catedra de filologie română de la Cracovia, specialist în literatură română, a adunat material în vederea pregătirii tezei de abilitare. *J. Staszewski* a participat la câteva sesiuni științifice și a început redactarea unei gramatici funcționale a limbii polone (din păcate, nefinalizate). *Wł. Gruszczyński* și *Lidia Wiśniewska* au participat la elaborarea manualului de conversație în limba polonă.

Conducători de doctorat: *Ion C. Chițimia* – specialitatea istorie literară și folclor; *Ion Petrică* – specialitatea istorie literară; *Mihai Mitu* – specialitatea lingvistică slavă.

Premii, distincții, medalii

Activitatea cadrelor didactice de la secția de limba și literatura polonă a fost apreciată de instituții românești și poloneze:

Profesorului *I.C. Chițimia* i s-a acordat în anul 1990 Premiul Academiei Române pentru editarea, sub auspiciile Patriarhiei Române, a *Bibliei de la București* (1988, în colaborare), iar guvernul polonez i-a decernat Ordinul „Polonia Restituta” (gradul de cavaler, 1970, și de ofițer, 1974).

Profesorul *Ion Petrică* a primit Medalia Muncii clasa a III-a din partea autorităților române. În anul 1996, Asociația Scriitorilor din București i-a acordat premiul pentru traducerea romanului *Ferdynurke* de W. Gombrowicz, iar trei ani mai târziu a primit Premiul Uniunii Scriitorilor pentru traducerea romanelor *Trans-Atlantic și Pornografie*, de același autor. Partea polonă l-a distins cu Meritul Cultural Polonez, 1970 (Ministrul Culturii și

Artei), Crucea de Cavaler a Ordinului pentru servicii aduse Republicii Polone, 1997, și Medalia Comisiei Educației Naționale, 2002.

Profesorul *Mihai Mitu* a primit, în anul 1990, Premiul Academiei Române pentru editarea *Bibliei de la București* (1988, în colaborare). La rândul lor, autoritățile poloneze i-au acordat decorația Meritul cultural, 1972, Crucea de Cavaler a Ordinului pentru servicii aduse Republicii Polone, 1999, și Medalia Comisiei Educației Naționale, 2007.

Funcții de conducere: *I.C. Chițimia* – șef catedrei limbilor slave de nord (1970-1973); *Ion Petrică* – șef de catedră (1990-1996); *Constantin Geambașu*, șef de catedră (din 2004).

Bibliografie de referință:

Jeglinski, V., *Limba polonă la Universitatea din București*, în vol. *Din istoricul slavisticii românești*, coord. Elena Lința, București, 1982, p. 100-110;

Geambașu, C., *Polonistyka rumuńska między tradycją a reformą*, în vol. *Inne optyki*, Katowice, 2001;

Idem, *Între incertitudini și speranță. Polonistica românească la ora bilanțului*, „Orizont”, 2003, nr. 12;

Mitu, M., Geambașu, C., *Petite histoire de la slavistique en Roumanie*, în vol. *Contribution à l'histoire de la slavistique dans les pays non slaves/ Beiträge zur Geschichte des Slavistik in den nichtslawischen Ländern/ K istorii slavistiki v neslavianskih stranah*, Viena, 2005, p. 407-430, editori Giovanna Brogi Bercoff, Pierre Gonneau, Heinz Miklas;

Geambașu, C., *Literatura polska w Rumunii*, în vol. omagial, consacrat prof. E. Czapplewicz, Varșovia, 2003;

Velea, S., *Literatura polonă în România. Receptarea unei mari literaturi*, București, 2001.

Constantin Geambașu

LIMBA ȘI LITERATURA SÂRBOCROATĂ

După Ioan Bogdan, la Catedra de slavistică a Universității din București urmează elevul acestuia, *Petre Cancel* (1890-1947). Născut la Bacău, absolvent al Universității bucureștene, istoric, filolog român și slavist, tânărul profesor, cu specializări la Sofia, Viena, Praga și Belgrad, predă cursuri și de istoria literaturii iugoslave, mai ales din domeniul literaturii populare. În aceste prelegeri publicate va insera și tălmăcirea uneia dintre cele mai frumoase balade sârbești, *Hasanaginica*, ceea ce denotă o bună cunoaștere a limbii sârbe. În rândul colaboratorilor săi, se evidențiază activitatea lui *Anton B. Balotă* (1901-1971), cu specializare la Belgrad, unde și-a susținut teza de doctorat cu titlul: *Reči slovenskog porekla i rumunska nazalizacija/ Cuvinte de origine slavă și nazalizarea în limba română* sub îndrumarea cunoscutului lingvist sârb, prof.dr. Aleksandar Belić. Din 1927 este numită asistentă la aceeași catedră *Maria Timuș Cancel*, iar, din 1935, *Bogoljub Pissarov*, talentat traducător interbelic din literatura sârbă. A tradus, printre altele câteva volume din opera lui Jovan Dučić (*Legende albastre, Orașe și himere, Comoara împăratului Radovan*), unul dintre cei mai reprezentativi poeți ai literaturii sârbe, la vremea aceea fiind primul ambasador al Iugoslaviei la București.

În anul 1952 se înființează la București Institutul de limbi și literaturi străine, care cuprindea patru catedre: engleză, germană, *sârbă* și franceză. Prof.dr. *Mirco Jivcovic* îndeplinește pentru scurt timp funcția de șef al secției de limbă sârbă. La începutul activității sale s-a ocupat de aproape toate

ramurile filologiei din cadrul secției de sârbocroată, iar ulterior s-a dedicat istoriei literaturii sârbe și croate, precum și cercetării relațiilor literare și culturale româno-sârbe. În toamna anului 1954, cele patru catedre sunt anexate Facultății de Filologie a Universității din București, în cadrul căreia Catedra de limbă și literatură sârbă funcționează în paralel cu Catedra de limbi slave, aflată la momentul respectiv sub conducerea Luciei Djamo-Diaconiță. Începând din 1955, cele două catedre se unesc în Catedra de slavistică, condusă de profesorul Mirco Jivcovici. Un sprijin deosebit în dezvoltarea învățământului limbilor slave la Universitatea din București l-a adus acad. Emil Petrovici, titularul catedrei de slavistică de la Universitatea din Cluj (din 1931), care a condus direct catedra de slavistică între anii 1956-1958. Prin crearea Facultății de Limbi Slave în cadrul Institutului de Limbi și Literaturi Străine (1963), învățământul limbilor slave în Universitatea din București, precum și al altor limbi străine, a fost lărgit și perfecționat (vezi cap. SCURT ISTORIC, din prezentul volum).

Lingvistica

O dată cu formarea tinerelor cadre didactice, predarea limbii sârbocroate, prevăzută în planul de învățământ, se face descriptiv de către titularii de disciplină pe domenii de cercetare, respectiv fonetică și fonologie, morfologie, sintaxă, istoria limbii, dialectologie, lexicologie. Astfel, la început, cursul de fonetică a fost predat de prof.dr. *Mirco Jivcovici*, morfologia, sintaxa și lexicologia de prof.dr. *Dorin Gămulescu*, istoria limbii, gramatica istorică și dialectologia de conf.dr. *Victor Vescu*. Ulterior, cursurile de limbă contemporană sârbocroată, respectiv de structura limbii sârbe au fost ținute de prof.dr. Dorin Gămulescu: *Limba sârbă contemporană* (curs și seminar),

Gramatica istorică a limbii sârbocroate (curs și seminar), *Istoria limbii sârbocroate literare* (curs și seminar), *Dialectologia limbii sârbocroate* (curs și seminar), *Relații lingvistice româno-sud-slave* (curs special), *Influențe românești în limbile slave: în sârbocroată, macedoneană, bulgară și în documentele slavo-române* (curs special), *Aspecte interculturale româno-sud-slave* (curs special), *Lingvistică balcanică* (curs special). Acesta a organizat și coordonat primul masterat (studii aprofundate) din cadrul catedrei, în 1993-1994, cu specializarea Filologie slavă, fiind titularul unor discipline noi, cursuri de sinteză: *Relații lingvistice româno-slave și Istoria slavisticii*. În cadrul cursurilor opționale, conf.dr. **Octavia Nedelcu** a predat cursul de *Stilistica limbii sârbe*. În prezent, cursul de structura limbii sârbe este ținut de prof.dr. Dorin Gămulescu, lect.dr. **Ruxandra Lambru** și dr. **Anca Bercaru**, fiind structurat pe parcursul celor șase semestre astfel: *Fonetică și fonologie; Morfologia numelui; Morfologia verbului. Părțile de vorbire neflexibile; Morfosintaxa; Sintaxa; Lexicologie*. Seminariile aferente au fost conduse de titularii cursului și/sau de asistenți ori doctoranzi (Anca Bercaru).

În domeniul limbii sârbocroate s-au realizat la catedră lucrări fundamentale, necesare pentru pregătirea studenților, cursuri de limbă și gramatici care au rămas și astăzi lucrări de referință:

- Mirco Jivcovici, *Limba sârbocroată contemporană. Fonetica*, București, Ed. Didactică și Pedagogică, 1962;
- Dorin Gămulescu, *Elemente de origine sârbocroată ale vocabularului daco-român*, București-Pančevo, Ed. Academiei / Editura Libertatea, 1974;
- Dorin Gămulescu, *Limba sârbocroată. Morfologia numelui*, București, Ed. Universității București, 1975;

- Victor Vescu, *Curs de gramatică istorică a limbii sârbocroate*, București, Ed. Universității București, 1977;
- Victor Vescu, *Istoria limbii sârbocroate literare (de la începuturi până în a doua jumătate a secolului al XIX-lea)*, Tipografia Universității București, 1978;
- Dorin Gămulescu, *Influențe românești în limbile slave de sud I. Sârbocroata*, București, Ed. Științifică și Pedagogică, 1983.

Literatura

Cursurile de literatură sârbă și croată, precum și cele de civilizație au fost predate inițial de prof.dr. *Mirco Jivcovici* și au cuprins, conform programei analitice, toate perioadele literare, de la literatura veche până la cea modernă și contemporană, inclusiv literatura de expresie sârbă din România, fiind o panoramă istorică pe arii tematice și tipologice, inclusiv literatura de expresie sârbă din România. În prezent, cele șase semestre dedicate cursurilor teoretice de literatură cuprind: *Literatura Evului mediu; Barocul, clasicismul și Epoca luminilor; Preromantismul și romantismul; Realismul și postrealismul; Noul realism; Literatura contemporană*. Textele analizate la seminarii sunt tratate din perspectivă discursivă, demersul critic fiind subsumat în diverse contexte.

Cursul de civilizație acoperă arii tematice din diverse domenii : istorie, literatură, artă, elemente socioculturale etc. Din 1972, cursul de literatură veche, literatură raguzană și civilizație sunt ținute de lect.dr. *Victoria Frâncu*, perioada romantismului de lect.dr. *Voislava Stoianovici*, realismul de lect. *Milivoj Georgjević*, iar perioada literaturii secolului al XX-lea, precum și literatura minorității sârbe din țara noastră, de prof.dr. *Mirco Jivcovici*. În domeniul relațiilor literare sârbocroato-române și-au

adus contribuția lect. Milivoj Georgijević, lect.dr. Voislava Stoianovici, autoare a numeroase articole și studii cu tematică din literaturile iugoslave, relațiile literare româno-sârbe, literaturile slave contrastive, lect.dr. Victoria Frâncu, cu preocupări din domeniul folclorului sârb și croat. (Din 1996, o dată cu înființarea secției de croată, aceasta devine unul dintre membrii de bază ai acestui departament [vezi **Limba și literatura croată**]). După 1990 și până în prezent, cursurile și seminariile de literatură sârbă, cursurile opționale, iar până în 1996 și cele de literatură croată au fost predate de conf.dr. Octavia Nedelcu, devenită ulterior, în urma acreditării masteratului de studii culturale slave, titular al cursului de literaturi comparate slave și de relații literare româno-slave.

Principalele cursuri universitare de literatură sârbă și croată, istorii literare și lucrări de referință în domeniul literaturii, precum și antologii comentate, ediții critice, îngrijiri de volume, publicate de membrii secției sunt:

- Mirco Jivcovici, *Dositej Obradović*, București, ESPLA, 1959;
- Mirco Jivcovici, *Обрадовић у контексту српско-румунских односа*, București, Editura Kriterion, 1972;
- Voislava Stoianovici, *Istoria literaturii iugoslave. Epoca romantismului sârb*, CMUB, 1973;
- Mirco Jivcovici, *Istoria literaturii sârbe și croate. Secolul XX. Volumul I*, București, CMUB, 1974;
- Voislava Stoianovici, *Вук Стефановић Караџић – Лук и дело у контакту са румунском културом*, București, Editura Kriterion, 1987;
- Mirco Jivcovici, *Нама у аманет*, București, Editura Kriterion, 1991;

- Octavia Nedelcu, *Tradiție și inovație în opera lui Miloš Crnjanski*, monografie literară, Editura Universității București, 2000;
- Octavia Nedelcu, *Istoria literaturii sârbe vechi*, București, Ed. Universal Dalsi, 2001;
- Mirco Jivcovi, *Antologija srpske i hrvatske književnosti*, I, București, T.U.B., 1971 (1985);
- Mirco Jivcovi, *Antologija srpske i hrvatske književnosti*, II, București, T.U.B., 1972 (1985);
- Voislava Stoianovici, *Trajanje: izbor iz poezije i proze na srpskohrvatskom jeziku u Rumuniji*, Valjevo, 1986;
- Octavia Nedelcu, *Mihai Eminescu. Opere alese/ Muxaj Eminesku. Izabrana dela*, (ediție bilingvă), îngrijire, selecție, București, Ed. Elion, 2000;
- Octavia Nedelcu, *Душан Васиљев. Изабране песме*, (prefață, îngrijire, selecție), Timișoara, Ed. U.D.S.R., 2000;
- Octavia Nedelcu, *Antologie de poezie slavă premodernă (sec. IX-XVIII)*, în colab. cu C. Barborică, București, Ed. Universității, 2003.

Cursul practic

Cursurile practice de limba sârbocroată se desfășoară sub forma de seminarii de limbă, structurate, în funcție de anul de studiu pe următoarele direcții: texte uzuale din manualele aferente; conversație pe teme oferite de texte; exerciții de gramatică aplicată; exerciții de înțelegere și reproducere a unor texte înregistrate pe bandă audio; texte cu grad sporit de dificultate (presă, literatură); susținerea unui punct de vedere și argumentarea în limba sârbocroată; compuneri și dialoguri; redactarea unor documente (scrisori, cereri, invitații etc.); exerciții complexe de gramatică și lexic; ascultarea pe bandă

audio a unor texte și prezentarea unui rezumat în limba sârbă. În anul I se efectuează traduceri de texte facile, urmând ca din anul al II-lea să fie realizate retroversiuni, o dată cu extinderea materialului didactic la traduceri specializate din varii domenii. În cursul anilor al III-lea și al IV-lea se efectuau traduceri cu un grad de dificultate din ce în ce mai ridicat, cu precădere cele literare. Toate cursurile (inclusiv cele practice) erau ținute în limba sârbă, cu excepția primului semestru din anul I. Numărul de ore de curs practic au variat de-a lungul timpului, de la 12, în anii '70, până la 8, în planurile actuale, în anul I, și 6, în anul al II-lea, respectiv 4 în anul al III-lea. Cursurile practice, denumite în ultima perioadă practica limbii au fost ținute de aproape toți membrii catedrei.

S-au publicat următoarele manuale, ghiduri de conversație și dicționare:

- Mirco Jivcovici, *Limba sârbocroată. Curs practic, I*, TUB, 1953, 90 p.;

- Mirco Jivcovici, *Limba sârbocroată. Curs practic, II*, TUB, 1954, 274 p.;

- Victor Vescu, *Manual de limba sârbocroată. Partea I*, Ed. Universității București, 1972;

- Victor Vescu, *Limba sârbocroată. Curs practic pentru anul I*, București, Ed. Universității, 1976, (1983), (1986);

- Dorin Gămulescu, *Ghid de conversație sârbocroat-român*, București, Editura Științifică, 1967, 216 p.;

- Victor Vescu, *Ghid de conversație român-sârbocroat*, București, Ed. „Sport-Turism”, 1983;

- Octavia Nedelcu, *Ghid de conversație român-sârb*, București, Ed. Niculescu, 2003.

Dicționare

- Dorin Gămulescu, Mirco Jivcovici, *Dicționar sârbocroat-român*, București, Ed. Științifică, Pančevo, Ed. Libertatea, 1970;
- Voislava Stoianovici (colab.), *Dicționar poliglot de termen ilingvistici*, București, TUB, 1978;
- Mirco Jivcovici, *Mic dicționar sârbocroat-român*, București, Editura Sport-Turism, 1981;
- Mirco Jivcovici, *Mic dicționar român-sârbocroat*, București, Editura Sport-Turism, 1986;
- Mirco Jivcovici, *Dicționar sârbo(croat)-român*, Timișoara, Helicon, 1994;
- Mirco Jivcovici, *Dicționar român-sârb (croat)*, Timișoara, Helicon, 1994;
- Mirco Jivcovici, *Dicționar sârb-român, român-sârb*, București, Ed. Teora, 1999.

Didactica limbii

Una dintre activitățile importante în cadrul catedrei a fost cea de îndrumare, de perfecționare profesională a viitorilor dascăli din rândul studenților. Cursurile de metodică și practică pedagogică fac parte din modulul de pregătire psiho-pedagogică, oferind studenților posibilitatea de a se informa teoretic cu privire la principalele tehnici și metode de predare a limbii sârbocroate/ sârbe, precum și la susținerea de lecții model. Titularul cursului de metodică predării limbii și literaturii sârbocroate a fost *Victor Vescu* care a însoțit ani de zile studenții la practica pedagogică, organizată la liceul teoretic „Dositej Obradović” din Timișoara. În prezent, organizarea și conducerea practicii pedagogice, precum și predarea cursului de metodică este efectuată de *Octavia Nedelcu*. Substanțial este și

aportul membrilor colectivului la perfecționarea cadrelor didactice din învățământul preuniversitar (titularizări, examene de definitivare, grade didactice), precum și la întocmirea programelor școlare, a testelor naționale, a examenului de bacalaureat, a olimpiadelor școlare, în colaborare cu Direcția pentru minorități din cadrul Ministerului Educației și Cercetării (*Dorin Gămulescu, Victoria Frâncu, Octavia Nedelcu, Clara Căpățână*).

Manifestări științifice

Manifestările științifice, simpozioanele, colocviile, mesele rotunde, sesiunile comemorative organizate de catedra de limbi slave, respectiv colectivul de sârbocrată, vădesc preocupări concrete pentru cercetare și efervescență științifică. O mențiune specială se cuvine a se acorda seriei de șase simpozioane internaționale dedicate relațiilor româno-iugoslave în plan cultural, literar și lingvistic, trei dintre acestea organizate în Iugoslavia, cu participarea unor renumiți slaviști (Asim Peco, Radu Flora, Svetozar Marković, Radoje Simić, Djordje Trifunović, Milan Vanku, Dragiša Živković, Momčilo Savić, Jovan Deretić, Lia Magdu, Slobodan Ž. Marković) și trei în România, în perioada 1970-1982, comunicările acestora fiind publicate în: *Actele simpozionului dedicat interferențelor lingvistice-dialectale și paralelismelor filologice iugoslavo-române, Zrenjanin, 9-13 octombrie 1974*, publicate la Pančevo-Zrenjanin, 1977; *Actele simpozionului româno-iugoslav, București, 21-25 octombrie 1976*, publicate la Editura Universității București, 1979; *Relații culturale, literare și lingvistice româno-iugoslave. Actele simpozionului româno-iugoslav de la București, 21-25 octombrie 1982*, publicate la Editura Universității București, 1984.

Sesiunile comemorative au constituit o altă direcție de cercetare, prilejuind o reevaluare a operelor unor scriitori dispăruți: *Simpozion centenar Ivo Andrić*, București, 2 XII 1992; *Simpozion centenar Miloš Crnjanski*, București, 2 XI 1993.

Se organizează curent lansări de carte, manifestări culturale în colaborare cu diferite instituții (Uniunea Sârbilor din România, Ambasada Serbiei, Uniunea Scriitorilor din România, Radiodifuziunea română ș.a.)

Participări la manifestări științifice internaționale

Cadrele didactice ale secției sunt membri ai Asociației Slaviștilor din România. *Mirco Jivcovici* este membru în diferite organisme de prestigiu în plan național (Uniunea ziariștilor din România, Uniunea scriitorilor din România, Asociația Slaviștilor din România etc.). Fără să insistăm asupra numeroaselor contribuții științifice cu prilejul diferitelor simpozioane și congrese naționale și internaționale, publicate în reviste de specialitate, menționăm că prof.dr. Mirco Jivcovici este prezent în diverse lexicoane și dicționare, cu articole substanțiale (*Jugoslavenski književni leksikon*, *Bio-bibliografski rečnik, Srbi u svetu-ko je ko 1996/1999*, *Scriitori și lingviști timișoreni*).

La rândul său, prof.dr. *Dorin Gămulescu* a fost președinte al Asociației Slaviștilor din România (1998-2006), redactor responsabil al revistei „Romanoslavica”. Din 1998 funcționează ca membru al Comitetului internațional al slaviștilor, iar din 1999 până în prezent este ales membru în Prezidiul acestui comitet, fiind primul reprezentant al Asociației Slaviștilor din România care ocupă această funcție. În această calitate a organizat la Congresul de la Ljubljana, împreună cu acad. Meveklovski, o masă rotundă vizând problematica învățământului slavistic universitar, („Slavistica universitară -

prezent și viitor”), cu participare internațională (Ungaria, Slovenia, Polonia, Austria). A participat la sesiunile ordinare ale Comitetului internațional al slaviștilor, al cărui membru activ este. În plan științific, a prezentat comunicări și prelegeri la diverse sesiuni și colocvii la Belgrad (1978), Sofia (1969-1972), Cracovia, Varșovia și Katowice (2000), precum și la congrese și simpozioane naționale și internaționale ale slaviștilor, Sofia (1963), București, (1974), Praga (1968), Zagreb (1978), Cracovia (1998), Ljubljana (2003). Din 1964 este un participant asiduu la simpozioanele științifice internaționale „Zilele lui Vuk Karadžić”, prestigioasă manifestare științifică organizată anual la Belgrad până în zilele noastre. La ultima participare (2006) a fost unul dintre cei trei referenți programați în ședința plenară, cu referatul *Preocupările lexicologice ale lui Jovan Sterija Popović în contextul interculturalității sârbo-române (cu prilejul a 200 de ani de la naștere)*. Datele biobibliografice ale prof.dr. Dorin Gămulescu au fost consemnate în lucrările: *Био-библиографски речник* (Dicționarul biobibliografic), Belgrad, 2005, p.67, *Dicționarul lingviștilor români*, 1977, *Who is Who în România*, 2006.

În calitate de traducătoare din literaturile iugoslave și din literatura română și de neobosită promotoare a acestor literaturi, *Voislava Stoianovici* a fost membră a Uniunii Scriitorilor din România, a Asociației Scriitorilor din Serbia și membră a colegiului de redacție al revistei literare „Književni život”. Datele sale se regăsesc în câteva dicționare biobibliografice: *Био-библиографски речник* (Dicționarul biobibliografic), Belgrad, 2005, *Dicționarul scriitorilor din Caraș-Severin, Scriitori și lingviști timișoreni și Leksikon poratnih Srba poslenika pisane reči u Rumuniji*, Timișoara, 2004, p. 158-160.

Octavia Nedelcu este președinte al Comisiei naționale pentru perfecționarea cadrelor didactice de limbă sârbă (M.Ed.C.), vicepreședinte al Comisiei naționale pentru acordarea certificatelor de traducător autorizat, secretar sau membru în comitetele de organizare ale unor sesiuni științifice naționale și internaționale. A participat la simpozioanele științifice internaționale („Zilele lui Vuk Karadžić”, 2001, 2005), la Colocviul internațional al traducătorilor de la Belgrad (2000, 2003) și la simpozionul internațional de la Skopje (2006). Este prezentă în *Био-библиографски речник* (Dicționarul biobibliografic), Belgrad, 2005, p. 244 și *Leksikon poratnih Srba poslenika pisane reči u Rumuniji*, Timișoara, 2004, p. 113-115.

Publicații

a. Studii, articole

Cadrele didactice din cadrul colectivului de sârbocroată au publicat cu regularitate în prestigioase reviste de specialitate din țară și străinătate („Romanoslavica”, „Analele Universității București”, „Probleme de filologie slavă”, „Filologie rusă”, „Analele Societății de limba română”, „Bălgarski ezik”, „Balkansko ezikoznanie”, – Bulgaria, „Zbornik za filologiju i lingvistiku”, „Književni jezik”, „Književna istorija”, „Naučni sastanak slavista u Vukove dane”, „Zadužbina” – Serbia, „Analele Universității București”, „Studii și cercetări lingvistice”, „Révue des études sud-est européennes” – România ș.a.), precum și în diverse reviste de cultură („România literară”, „Orizont”, „Književni život”, „Nasledje”, „Luceafărul”, „Sveske” ș.a.), articole științifice, studii, recenzii, bibliografii, lucrări din domeniul lingvistic, literar, interculturalitate, receptare, culturologie. Domeniile de interes sunt variate: toponimie, dialectologie, lexicografie, relații culturale, lingvistică

balcanică, etimologie, onomastică, influențe românești asupra limbilor sud-slave, traductologie, monografii literare, critică literară, stilistică.

Bun exeget al operei literare a numeroși clasici și contemporani sârbi, croați și sloveni, *Mirco Jivcović* s-a făcut remarcant prin contribuțiile sale privind relațiile culturale și literare româno-iugoslave în cercetări de interferențe (vezi *Dositej Obradović și românii*, în *Actele simpozionului dedicat relațiilor sârbo(iugoslave)-române*, Vârșeț-Pancevo, 1971, p. 464-485). De asemenea, studiile de dialectologie, pe baza investigațiilor de teren, cu privire la graiul sârb de pe teritoriul românesc întregesc un sumar bogat, oferind aspecte semnificative (*Unele observații cu privire la graiul sârb din comuna Svinița*, în „Novi život“, 1956, nr. 2, p. 55-83). La fel de însemnată este contribuția pe tărâm lexicografic, Mirco Jivcović fiind autorul/ coautorul câtorva dicționare de referință.

În activitatea sa didactică și de cercetare științifică, direcția de studiu predilectă a lui *Victor Vescu* a fost, fără îndoială, istoria limbii, publicând cursuri destinate atât studenților, cât și specialiștilor. Victor Vescu a fost însă întreaga sa viață pasionat de dialectologie. A făcut numeroase anchete dialectale la sârbii din Banatul românesc, pe care le-a materializat apoi în articole și studii: *Fonetisme arhaice în graiurile sârbocroate din regiunea Banat* în Rsl, VII, 1963, p.195-202; *Problemele studierii graiurilor sârbești și croate din România*, în Rsl, XVII, 1970, p. 171-181. S-a ocupat, de asemenea, de relațiile lingvistice româno-slave și româno-sârbocroate, scoțând în evidență împrumuturile sârbocroate din limba română și pe cele românești din limba sârbocroată în numeroase articole și studii: *Împrumuturi lexicale românești în graiul sârbesc din Clocotici, județul Caraș-Severin*, în Rsl,

XVIII, p. 135-138; *Румынское влияние на синтаксис сербского диалекта в Банате* în Rsl, I, 1958, p. 70-72.

Recunoscut specialist pe plan național și internațional în domeniul filologiei sârbo-croate, *Dorin Gămulescu* a colaborat și publicat studii și articole în cele mai prestigioase reviste de specialitate din spațiul lingvistic româno-sud-slav. Din bogata sa contribuție în domeniul toponimiei, dialectologiei, lexicografiei, relațiilor culturale, selectăm următoarele articole și studii: *Contribuții la studierea elementelor de origine sârbocroată ale vocabularului daco-român*, CMUB, 1970, 19.p; *Etimologii sârbocroate (contribuții la studierea influenței românești)*, în SCL, XXII, nr. 5, p.525-530; *Sârbisme și turcisme în Banat*, în ASLR, vol.3-4, Pancevo-Zrenjanin, 1972-1973, p.193-200; *Vuk Karadžić i rumunski folklor*, în „Kovčežić. Prilozi i gradja o Dositeju i Vuku”, XIII, 1975, Belgrad, p.5-14. ș.a Unele dintre ele au rămas lucrări de referință, ca de pildă articolul *O rumynobolgarskoj antroponimiceskoj interferencii*, în „Actes du XI-ème Congrès international des sciences onomastiques”, Sofia, 1974, p. 331-335.

Milivoj Georgijević este autorul unui număr de articole și studii din domeniul relațiilor literare sârbocroate-române, din care selectăm: *Istorie și ficțiune în poemul „Osman” de Ivan Gundulić*, în volumul *Studii literare româno-slave*, București, 1977, p. 110-130; *Laza Lazarević i njegove pripovetke na rumunskom*, în volumul *Actele simpozionului româno-iugoslav*, București, 1976, p. 183-193; *Realități românești din secolul al XVII-lea și poemul „Osman” al lui Ivan Gundulić*, în volumul *Raporturi literare româno-slave*, București, TUB, 1976, p. 96-97 ș.a.

Voislava Stoianovici a publicat un număr considerabil de recenzii literare, prefete, studii despre proza iugoslavă. Este

autoarea a peste 50 de articole și studii din domeniul literaturilor iugoslave, relațiilor literare româno-sârbe, criticii literare. Un loc important în activitatea și opera acesteia îl reprezintă interesul pentru literatura etniei sârbe din România, concretizată în nenumărate recenzii literare despre scriitorii sârbi din România și în cea mai valoroasă antologie, *Trajanje/ Trăinicie*, ce conține și un studiu amplu despre evoluția culturii și literaturii sârbe postbelice, publicată în premieră în Iugoslavia. Deosebit de importantă este și cercetarea sa privind receptarea literaturii române moderne în limba sârbocroată (vezi studiul *Scriitori români în limbile sârbocroată, slovenă și macedoneană*, „Romanoslavica“, nr. XXVII, 1990, p. 5-45).

Victoria Frâncu se face remarcată prin articole și studii despre folclorul sârb și croat: *O srpskohrvatskom eposu/ Despre eposul sârbocroat*, 1970, și *La chanson de Roland*, 1970, *Prevodi iz srpske narodne književnosti u rumunskim listovima i časopisima XIX-og veka*, 1972.

Octavia Nedelcu s-a dedicat cu precădere problemelor literare, scriind articole științifice, studii, recenzii literare din domeniul stilisticii literare, al textologiei, poeziei literare și esteticii receptării, cum ar fi: *Ciernista droga od paraliterackości do literackości. Serbowie w Rumunii i ich literatura*, în *Literatury slowiańskie po roku 1989*, vol. IV, Varșovia 2005, p. 183-206; *Oblici fantastike u istorijskom romanu Miloša Crnjanskog*, „Romanoslavica“, XXXVIII, București, 2003, p. 169-174; *Васильев и Ченеј или Душан између агоније и екстазе*, „Nasledje“, anul II, nr. 3, p. 53-65, Kragujevac, Serbia, 2005; *Номо балканискус у комедијама Душана Ковачевића*, „Sveske“, Pancevo, 2006, nr. 79, p. 90-96.; *Modernismul sârb - consonanțe cu modernismul european*, „Filologie rusă“, XXII, București, 2006, p. 39-46 ș.a.

b. Volume

Rezultatele cercetării științifice de-a lungul timpului s-au materializat în volume reprezentative.

Doctor în filologie (1971) cu teza *Dositej Obradović în contextul relațiilor sârbo-române/ Documej Обрадовић у контексту српско-румунских односа*, Mirco Jivcovići se va apleca asupra acestei tematici, concretizate într-un temeinic studiu monografic, apărut la Ed. Kriterion (București, 1972). Lucrarea, bazată pe un bogat aparat științific, precum și pe o minuțioasă cercetare arhivistică, constituie o contribuție de preț, reprezentând, prin stilul cursiv și prin modul atractiv de prezentare a datelor și faptelor, un studiu accesibil unui cerc larg de cititori. Neobosit descoperitor de date și mărturii noi privind relațiile culturale româno-iugoslave, exeget al operei literare a numeroși scriitori clasici și contemporani sârbi, croați și sloveni, prof. Mirco Jivcovići oferă în cartea sa, *Svedočanstva o srpsko (jugoslovensko)-rumunskim kulturnim i književnim odnosima/ Mărturii despre relațiile culturale și literare sârbo (iugoslavo)-române*, București, Ed. Kriterion, 1976 (premiată de Uniunea Scriitorilor din România în 1977), fapte și date culese de-a lungul anilor din arhivele din țară și din străinătate. Volumul reprezintă o vastă panoramă a vieții și activității pe teritoriul țării noastre a numeroase personalități culturale de primă mărime din Iugoslavia, printre care amintim pe Vuk Stefanović Karadžić, Djura Jakšić, Branko Radičević, Jovan Sterija Popović, Veljko Petrović, Ivo Andrić, Jovan Dučić, Vojislav Ilić, Miloš Crnjanski, Dušan Vasiljev ș.a. Volumul care încheie ca un corolar aceste cercetări de interferențe culturale, *Нама у аманет / Nouă în zălog*, București, Ed. Kriterion, 1991, cuprinde o biobibliografie, riguros întocmită, a unor nume de referință din

spațiul spiritual sârb și croat care au cunoscut țara noastră, precum și pagini alese din creația acestora. Amintim aici pe I. Andrić, M. Crnjanski, J. Dučić, V. Ilić ș.a. O contribuție la fel de însemnată a prof. Mirco Jivcovici, de data aceasta pe tărâm lexicografic, o constituie elaborarea (în colaborare cu prof.dr. Dorin Gămulescu) *Dicționarului sârbocroat-român*, publicat de Editura Științifică din București și Editura Libertatea din Pančevo.

Din bogata contribuție a lui *Dorin Gămulescu* în domeniul contactelor lingvistice și interculturalității româno-sud-slave (antroponimie, toponimie, dialectologie, lexic, relații culturale), selectăm următoarele volume: *Elemente de origine sârbocroată ale vocabularului dacoromân/ Elementi srpsko-hrvatskog porekla u dakorumunskom rečniku*, având la bază teza de doctorat susținută în 1970 la București, sub conducerea acad. A. Graur, și publicată de Academia Română în 1974 la Editura Libertatea din Pančevo (recenzii asupra lucrării efectuate de A. Graur, D. Macrea, H. Mihăiescu, Florica Niculescu Dimitrescu, M. Mladenov – Bulgaria, M. Savić – Serbia ș.a.); *Influențe românești în limbile slave de sud/ Rumunski uticaji u južnoslovenskim jezicima*, București, 1983.

La bicentenarul nașterii reformatorului limbii literare sârbe, Vuk Stefanović Karadžić, *Voislava Stoianovici* publică în 1971 la Ed. Kriterion o monografie amplă, nelipsită din bibliografia pregătirii studenților și nu numai, primită foarte bine de critica din țară și străinătate: *Вук Стефановић Караџић. Лук и дело у контакту са румунском културом/ Vuk Stefanović Karadžić. Personalitatea și opera în contextul culturii române*. Un loc important în activitatea sa îl reprezintă interesul pentru literatura etniei sârbe din România, pentru ierarhizarea și valorizarea acesteia, concretizată în cea mai substanțială

antologie, *Trajanje/ Trăinicie*, Valjevo, 1986, ce conține și un studiu amplu, de referință, despre evoluția culturii și literaturii sârbe postbelice din țara noastră. Această primă antologie publicată în Iugoslavia, judecățile de valoare extrem de fine și pertinente despre opere reprezentative din literatura de expresie sârbă din România au reprezentat o adevărată revelație pentru literatura sârbă din Iugoslavia, cu ecouri extrem de pozitive în critica de specialitate.

Octavia Nedelcu a publicat monografia *Tradiție și inovație în opera lui Miloš Crnjanski*, realizând o nouă abordare a poeticii operei acestui important scriitor din literatura sârbă.

c. Coordonatori de volume, îngrijire ediții

Voislava Stoianovici a coordonat volumele: *Raporturi literare româno-slave*, București, TUB, 1976, 407 p.; *Studii literare româno-slave*, TUB, 1977, 330 p., iar *Octavia Nedelcu* a îngrijit volumele, *Mihai Eminescu. Opere alese/ Muxaj Eminesku. Izabrana dela*, (ediție bilingvă), îngrijire, selecție, București, Ed. Elion, 2000, și *Đušan Vasiljev. Izabrane pesme*, (prefață, îngrijire, selecție), Timișoara, Ed. U.D.S.R., 2000.

d. Teze de doctorat

Membrii secției de sârbocroată au susținut următoarele teze de doctorat: Mirco Jivcovići, *Dositej Obradović în contextul relațiilor sârbo-române/ Dositej Obradoviћ u kontekstu srpsko-rumunskih односа*, 1971, sub conducerea prof.dr.doc. I.C. Chițimia; publicată de Ed. Kriterion, București, 1972; Victor Vescu, *Govor banatske Crne Gore*, publicată aproape integral în „Zbornik za filologiju i lingvistiku”, vol. XIX, Novi Sad, 1976; Dorin Gămulescu, *Elemente de origine sârbocroată ale vocabularului dacoromân/ Elementi srpskohrvatskog porekla u*

dakorumunskom rečniku, 1970, sub conducerea acad. Al. Graur; publicată de Academia Română, București, 1974; Voislava Stoianovici, *Romanul iugoslav contemporan*, 1972, sub conducerea prof.dr.doc. I.C. Chițimia (nepublicată); Victoria Frâncu, *Iancu de Hunedoara în folclorul slavilor de sud/Sibinjanin Janko u folkloru južnih Slovena*, 1979, prof.dr.doc. I.C. Chițimia (nepublicată); Octavia Nedelcu, *Tradiție și inovație în opera lui Miloš Crnjanski*, 1999, sub conducerea prof.dr. Dorin Gămulescu, publicată în 2000 de Ed. Universității din București; Ruxandra Lambru, *Numele de persoană la români în secolele al XIV-lea și al XV-lea*, 2006, sub conducerea prof.dr. Dorin Gămulescu; Anca Bercaru, *Antroponimele feminine la sârbi și români*, 2007, sub conducerea prof.dr. Dorin Gămulescu; Clara Căpățână, *Aspectul verbal în croată și modalități de redare în română*, în pregătire, sub conducerea prof.dr. Dorin Gămulescu; Dușița Ristin, *Valențe expresive în manuscrisele slavo-române din Banat*, în pregătire sub conducerea prof.dr. Dorin Gămulescu.

Conducători de doctorat: prof.dr. Dorin Gămulescu, din 1990, domeniul: filologie slavă.

Edituri

Membrii colectivului de sârbocroată și-au publicat majoritatea cursurilor destinate studenților la Editura Universității din București. Au mai colaborat cu editura Academiei, Editura Științifică, Kriterion, Sport-Turism, Helicon Teora, Universal Dalsi, Editura Didactică și Pedagogică, Editura Niculescu, Editura Elion, Editura Uniunii Sârbilor din România (vezi publicațiile de mai sus).

Traduceri

Traducerea de texte literare în limba română și în limba sârbocroată, apărute în volume sau în diverse periodice, i-a preocupat în aceeași măsură atât pe literații, cât și pe lingviștii secției. Astfel, în activitatea sa de pionierat în domeniul editării, ca primul redactor-șef al redacției sârbe în cadrul E.S.P.L.A., între anii 1950-1968, inițiator al tălmăcirilor în și din limba română, *Mirco Jivcovići* s-a remarcat de-a lungul anilor și ca un traducător înzestrat, având în palmaresul său peste 15 volume de traduceri (unele în colaborare) din limbile sârbă, croată și slovenă, ale unor scriitori de marcă cum ar fi: B. Nušić, M. Krleža, A. Isaković, I. Tokar ș.a.; unele piese de teatru au fost publicate, altele au fost traduse pentru radio și televiziune.

Dorin Gămulescu a tradus numeroase și importante opere din literatura sârbă și croată: Branislav Nušić, Ivo Andrić, Oskar Davičo, Milovan Djilas, Mladen Oljača, Jara Ribnikar, Jovan Dučić, Miroslav Krleža, Mirko Božić ș.a.

Victor Vescu a tradus cu competență și sensibilitate câteva romane de referință de mare dificultate din literatura sârbă (Branko Ćopić, Dobrica Ćosić, Stevan Sremac ș.a.).

Povestirile lui Ivo Andrić, romanele lui Mihailo Lalić, Vladan Desnica și Borisav Pekić, nuvelele lui Ranko Marinković, eseurile lui Jovan Hristić, excelentul roman al lui Meša Selimović, *Dervişul și moartea*, și atâtea alte creații de mai mică întindere, risipite prin reviste și almanahuri s-au înfățișat cititorului român prin strădania *Voislavei Stoianovici* care s-a dovedit totodată o excelentă tălmăcitoare în limba sârbă din opera lui Mihai Sadoveanu, Mircea Eliade sau Dumitru Radu Popescu.

Octavia Nedelcu a tradus din literatura sârbă și croată opere de Miloš Crnjanski, Dubravka Ugrešić, Sveta Lukić, Pavao

Pavličić, Ivanka Bernède, Svetomir Raicov, Dušan Kovačević, contribuind în acest fel la promovarea relațiilor literare sârb-române și croato-române.

Cadre didactice

Membrii actuali: conf.dr. *Octavia Nedelcu*, prof.dr. *Dorin Gămulescu*, profesor consultant, lect.dr. *Anca Bercaru*.

De-a lungul timpului, într-o măsură mai mare sau mai mică au contribuit la buna funcționare a catedrei: *Ivan Antin*, *Aurelia Anton-Niculescu*, *Traian Axente* (membru al catedrei în perioada 1948-1956), *Branko Berić*, *Milorad Blagojev*, *Felicia Dima*, *Alexandar Filipović* (metodică), *Sava Janković*, *Čedomir Čonka Klisurac* (titular al cursului practic), *Elena Manoliu-Barbu*, *Duško Novaković*, *Zagorka Pašić*, *Bogoljub Pisarov*.

Lectori străini:

Un rol important în procesul de predare a limbii sârbocroate l-au avut și lectorii din Iugoslavia, angajați în cadrul catedrei de limbi slave pe baza acordului cultural. Menționăm cu precădere contribuția prof.dr. *August Kovačec* (Zagreb), reputat romanist, care și-a susținut teza de doctorat despre dialectul istroromân, *Descrierea istroromânei actuale*, publicată la București în 1971, și a lect. *Miljurko Vukadinović* (Belgrad), cunoscut poet și traducător neobosit din literatura română în limba sârbă.

Alți lectori:

- de **limba sârbocroată:** *Petar Kolundžija*, *Karmen Milačić* (Zagreb) *Bogdan Dabić* (Sarajevo) *Jovo Rašković* (Zagreb) 1972-1976; *Radmila Šofranac* (Novi Sad) 1976-1980;

Davorka Rinčić-Pranjić (Zagreb), 1980-1984; *Milica Veselinov* (Novi Sad), 1984-1986, *Elbisa Ustamujić* (Sarajevo), 1986-1989.

- **limba sârbă:** *Miljurko Vukadinović* (Belgrad), 1991-2005; *Lidija Čolević* (Novi Sad), din 2006;

Lectori români în țări slave: *Dorin Gămulescu*, 1969-1972, Universitatea din Sofia; *Victor Vescu*, 1972-1976, Universitatea din Belgrad; *Ruxandra Lambru*, februarie 1997 – februarie 1998, Facultatea de Filologie „Blaze Koneski”, Skopje, Macedonia; *Ruxandra Lambru*, februarie 2002 – iunie 2002, Univrsitatea din Sofia, Bulgaria; *Clara Căpățână*, 2000-2006, Universitatea din Zagreb; *Dușița Ristin*, 2000-2004, Facultatea de filologie „Blaze Koneski”, Skopje, Macedonia; *Dușița Ristin*, din 2002, Facultatea de filologie din Belgrad, Serbia.

Funcții administrative: prof.dr. *Mirco Jivcovici*, șef de catedră (1977-1986); prof.dr. *Dorin Gămulescu*, decan (1976-1978), prodecan (1979), șef de catedră (1996-2004); conf.dr. *Octavia Nedelcu*, prodecan (din 2004).

Bibliografie de referință:

Bercaru, Anca, Nedelcu, Octavia, *Profesorul Dorin Gămulescu la a 70-a aniversare*, în „Romanoslavica” XLI, p. 277-287;

Jivcovici, Mirco, *Nemam više vremena*, „Romanoslavica”, XXXVI, 2000, p. 205-209;

Nedelcu Octavia, *Profesorul Mirco Jivcovici la 70 de ani*, „Romanoslavica”, nr.XXXI, București, 1994, p.145-152;

Nedelcu, Octavia, *Mirco Jivcovici la 85 de ani*, în „Romanoslavica” XLI, p. 287-294.

Octavia Nedelcu, Anca Bercaru

LIMBA ȘI LITERATURA SLOVACĂ

Începuturile filologiei slovace la Universitatea din București sunt legate de numele profesorului universitar *Pandele Olteanu* care, în anul 1944, a pus bazele primului lectorat de limbă slovacă. În urma reformei învățământului din anul 1949, limba și literatura slovacă au devenit obiect de studiu și cercetare științifică în cadrul secției nou-înființate. Până în prezent, Universitatea din București este singura instituție de învățământ superior din țară unde se poate studia această limbă.

Lingvistică

În programa universitară și planul de învățământ din anul universitar 1949-1950 era prevăzută predarea limbii slovace pe compartimente, respectiv fonetică, sintaxă, morfologie, istoria limbii și dialectologia, în mod descriptiv. Cursurile au fost ținute pentru început de prof.dr. doc. *Pandele Olteanu*, iar, din 1954, de lect.dr. *Silvia Niță-Armaș*. Din 1985 a ținut cursuri de limbă și dr. *Maria Rosívalová*, care funcționa ca lector slovac în cadrul acordului cultural, iar, din 1992, dr. *Dagmar Maria-Anoca*, precum și cadre mai tinere, ca drd. *Ștefan Unatinsky*. Seminarul era condus de titularii cursului și/sau de asistenți (*Anton Tănăsescu, Ján Kergyo, Maria Răzdolescu, Marilena Felicia Țiprigan*).

Cadrele didactice de la secția slovacă au tipărit următoarele cursuri de limbă: *Silvia Niță-Armaș, Súčasný*

slovenský jazyk. Hláskoslovie a morfológia, București, TUB, 1971; Idem, *Sintaxa propoziției în limba slovacă*, TUB, 1978; Idem, *Istoria limbii slovace – dialectologie*, TUB, 1978; Mária Rosívalová, *Cvičenia zo syntaxe*, București, Ed. Universității, 1994; Dagmar, Mária-Anoca, *Fonetika a fonológia slovenčiny*, Nădlac, Ed. Ivan Krasko, 1998.

De asemenea, a fost întocmită o antologie de texte: Pandelescu Olteanu, Silvia Armaș, Gheorghe Călin, Anton Tănăsescu, *Antologie de texte. Istoria limbii slovace*. TUB, 1974.

Literatura

Cursurile de literatură au fost ținute, din 1956, de prof.dr. *Corneliu Barborică*, ele cuprinzând, pentru început, toate perioadele literare, de la literatura veche până la cea modernă și contemporană. Din anul 1972, cursurile despre perioada medievalității slave, latine, renaștere și baroc au fost ținute de prof. *Gh. Călin*. După retragerea din activitate a profesorului Corneliu Barborică, literatura din perioada interbelică a fost predată de către prof.dr. Gheorghe Călin și conf.dr. *Dagmar Maria-Anoca*, care a ținut, de asemenea, cursuri de literatură slovacă contemporană și literatura diasporei.

Principalele cursuri universitare de literatură slovacă publicate sunt: C. Barborică, *Prednášky o slovenskej literatúre. Slovenská literatúra po roku 1918*, București, TUB, 1975; Gh. Călin, *Prelegeri de folclor slovac*, București, TUB, 1977; Gh. Călin, *Literatura slovacă medievală și Renașterea*, București, Ed. Universității, 1997; Gh. Călin, *Literatură slovacă. Comentarii în context comparat*, București, Ed. Universității, 1998.

Cursul practic

Cursurile practice de limba slovacă au fost structurate pe următoarele direcții și obiective:

a) explicări de texte (la anul I), cursuri ținute de asistent *Anton Tănăsescu* și *Mariana Răzdolescu*, care, pentru o scurtă perioadă de timp (1954-1956), a fost asistentă la Catedra de limbi și literaturi slave; *Ștefan Unatinsky*, *Marilena Felicia Țiprișan*. Aceste cursuri presupuneau și unele noțiuni de gramatică oferite de textele în discuție pe diferite domenii (literare, lingvistice, geografice, științele naturii, istorie etc.);

b) interpretări de texte (la anii II, III), cursuri ținute de prof.dr. *Gh. Călin*, asistent *A. Tănăsescu*, conf.dr. *Dagmar Maria-Anoca*. La seminar se discutau conținutul textului, aspectele stilistico-metaforice (mai ales în cazul liricii) și alte probleme legate de biografia autorului și relația sa cu epoca literară respectivă;

c) traduceri din limba slovacă în română și din română în slovacă, ore ținute de prof.dr. *C. Barborică* și prof.dr. *Gh. Călin*, asist. *Anton Tănăsescu*, ulterior conf.dr. *Dagmar Maria-Anoca*, asist. *Ștefan Unatinsky*, drd *Marilena Felicia Țiprișan*;

d) ore de conversații pe anumite teme, ținute, de regulă, de lectorii slovaci.

Au fost publicate, în acest domeniu, următoarele manuale: Pandele Olteanu (coord.), Silvia Niță-Armaș, Gherghe Călin, Anton Tănăsescu, *Manual de limba slovacă*, București, CMUB, 1972; Silvia Niță-Armaș, Ján Kergyo, *Manual de conversație în limba slovacă*, TUB, 1974; Silvia Niță-Armaș, Mária Vajčíková, *Manual de limbă slovacă*, TUB, 1985.

Dicționare

Pentru însușirea practică a limbii slovace au fost elaborate dicționare bilingve și ghiduri de conversație: C. Barborică, Monica Breazu, *Mic dicționar slovac-român*, Editura Sport-Turism, 1978; C. Barborică, Monica Breazu, *Dicționar român-slovac*, Editura Sport-Turism, 1979; C. Barborică, Monica Breazu, *Ghid de conversație slovac-român*, Editura Sport-Turism, 1981; C. Barborică, Monica Breazu, *Ghid de conversație român-slovac*, Editura Sport-Turism, 1982; Anca Irina Ionescu, *Dicționar român-slovac, slovac-român*, București, Editura Universal Dalsi, 1999.

Manifestări culturale

Cadrele didactice de la secția slovacă au organizat, uneori în colaborare cu diferite instituții (Ambasada Republicii Slovace, Institutul slovac, Uniunea Democratică a Slovacilor și Cehilor din România, Societatea „Ivan Krasko”, Librăria „M. Sadoveanu”, Biblioteca „I.L. Caragiale” ș.a.), diferite activități culturale, precum aniversări sau comemorări ale scriitorilor, sesiuni de comunicări, seri literare: Milan Rúfus 1993, Milo Urban 1996; Silvia Niță-Armaș, Corneliu Barborică – 1996; lansări de carte: *Istoria literaturii slovace*, ediția a II-a, 1999; *Dicționar român-slovac, slovac-român*; au promovat creația scriitorilor de expresie slovacă din România ș.a.

Participări la viața culturală a țării

Cadrele didactice de la secția slovacă sunt membri ai Asociației slaviștilor din România.

Membri ai Uniunii Scriitorilor din România sunt: *Corneliu Barborică*, poet, prozator, critic literar; *Dagmar Maria-Anoca*, poetă, prozatoare, critic literar.

Publicații

Membrii colectivului de slovacă au publicat în revistele de specialitate din țară („Romanoslavica”, „Analele Universității București”, „Studii și cercetări lingvistice”, „Manuscriptum”, „Revista de referate, recenzii și sinteze” ș.a.), precum și în diverse publicații de cultură („România literară”, „Luceafărul”, „Secolul 20”, „Steaua”, „Arca”, „Perpetuum comic” etc.), studii și articole științifice, recenzii, bibliografii, lucrări pe teme lingvistice, literare (istorie, critică, teorie literară, culturologie, literatură comparată), lucrări despre raporturi culturale slovaco-române, româno-slovice, româno-slave, abordând, printre altele, următoarele probleme: colonizarea valahă, introducerea unei noi categorii sintactice – elementul predicativ suplimentar, momentul Eminescu în lirica slovacă, transpunerea operei lui Caragiale în slovacă. Lucrări esențiale sunt mai ales cele din domeniul istoriei literaturii slovace, studiile critice comparative care-l apropie pe poetul slovac Ivan Krasko de Mihai Eminescu.

Pandele Olteanu s-a făcut remarcant nu doar prin contribuțiile sale semnificative în domeniul slavonei românești, ci și prin lucrările sale de lingvistică slavă comparată, textologie și slovacă contemporană, fiind coordonatorul primului manual de limbă slovacă dedicat studenților români. Una dintre direcțiile esențiale pe care le-a urmat în cercetare se concentrează asupra originilor culturii slave în Transilvania de Nord și Maramureș.

Lui *Corneliu Barborică* i se datorează faptul de a fi verbalizat, în cadrul simpozioanelor naționale și internaționale, valențele poeziei eminesciene în studii comparative scrise în slovacă, grație cărora Eminescu a reușit să încurajeze în critica literară slovacă tentativa de a repera acel „inconștient literar” al poetului simbolist Ivan Krasko.

Silvia Niță-Armaș și-a asumat, dintr-o perspectivă complexă, dialectele slovace din zonele populate de acești minoritari, cu vocația unui cercetător pedant și strict, atent la toate nivelele limbii unde se manifestă diferențele dialectale, de la fonetică și morfologie până la sintaxă și stilistică (vezi monografia *Slovenské nárečie v rumunskom Banáte*, Nădlac, VKVSIK, 1996; selecția de texte înregistrate *Ukážky ľudového rozprávania*, în „Variácie“, 6, 1984, p. 135-139.). Dincolo de interesul său pentru dialectologie, s-a făcut remarcată prin lucrarea sa, clădită pe o temă controversată în lingvistica românească de la acea vreme, elementul predicativ suplimentar. Parte de propoziție cu dublă determinare, nominală și verbală, elementul predicativ suplimentar se regăsește în limba slovacă, cunoscut fiind sub denumirea de *doplňok*. Relevant în acest sens este articolul Silviei Niță-Armaș, *Le „doplňok” et son correspondant en roumain*, publicat în „Romanoslavica”, I, în 1958. În aceeași linie se înscriu și recenziile sale, publicate în Revista de referate, recenzii și sinteze „Lingvistică și Filologie” (vezi recenzia referitoare la lucrarea lui Ján Kačala cu privire la elementul predicativ suplimentar în limba slovacă sau recenzia privind contribuția lui Ferdinand Buffa la apariția și dezvoltarea terminologiei botanice slovace).

Puncte de convergență între cultura română și cea slovacă se regăsesc și pe axa literară. Prof.dr. *Gh. Călin* semnaleză, la rândul său, similitudini între folclorul slovac și cel românesc, între poezia lui Eminescu și poetica simbolistă slovacă, dominată de Ivan Krasko. De altfel, însăși teza sa de doctorat tratează, dintr-o perspectivă comparativă, cântecele haiducești slovace cu cele românești. De asemenea, Gh. Călin se preocupă de literatura slovacă veche, de barocul și iluminismul slovac, dar și de poezia slovacă a secolului al XIX-lea, scriind numeroase articole și

studii, cum ar fi: *Janošík în folclorul slovac*, AUB, Seria de literatură universală și comparată, XVIII, București, 1969, *Aspecte tipologice ale cântecelor de cătănie slovace și românești*, AUB, Seria Filologie, XXV, București, 1976, *Aspekty slovenskej barokovej a osvietenскеj literatúry*, Nădlac, Ed. Ivan Krasko, 1997, *Poezia slovacă a secolului al XIX-lea*, Editura Grand, 1998, *Considerații asupra stilului poeziei lui Ivan Krasko în raport cu stilul poeziei lui Eminescu*, Rsl, XVII, București, 1970, *Valori expresive ale liricii baroce slovace*, Rsl, XXIX, București, 1992, *Avangarda în literatura slovacă*, Rsl, nr. XXXIX, București, 2004.

Dagmar Maria-Anoca s-a dedicat cu precădere cercetării literaturii slovace din România (*Slovenská literatúra v Rumunsku*, Nădlac, 2002; articole despre scriitorii slovaci din România, în *Dicționar al scriitorilor din Banat*, Timișoara, Editura Universității de Vest, 2005). Urmărește însă și problemele de limbă, fenomenele de contact intercultural, multiculturalitatea, contactele lingvistice.

Anton Tănăsescu a publicat lucrări de interes, cum ar fi studiul de fonetică intitulat *Mărimi fonostatice în lexicul standard al limbii slovace*, „Romanoslavica”, XIX, București, 1980, și studii de dialectologie.

Ștefan Unatinsky s-a dedicat raporturilor româno-slovace și operei scriitorului Ladislav Ťažký.

Marilena Felicia Țiprigan s-a axat pe probleme de limbă, dar și pe cercetarea hermeneutică a operei scriitorului Ján Ondruš.

Media

Cadrele didactice de la secția slovacă au răspuns solicitărilor de colaborare cu redacțiile pentru emisiuni în limba

slovacă din cadrul Radiodifuziunii Române (pe posturile Timișoara, București, Reșița), precum și cu Televiziunea Română (redacția „Conviețuiri”), acordând interviuri și elaborând diferite materiale. *Dagmar Mária-Anoca* a colaborat cu Televiziunea Română în calitate de consultant din partea Uniunii Democratice a Slovacilor și Cehilor din România pentru emisiunea „Conviețuiri” (scenariu de film documentar ș.a.) și redacțiile radiofonice ale emisiunilor în limba cehă și slovacă la Radio Timișoara, Radio Reșița („tablete” lingvistice și literare).

Edituri

Membrii colectivului de slovacă au colaborat în diverse moduri cu mai multe edituri din țară, dintre care amintim Editura Universității București, unde au fost publicate majoritatea cursurilor destinate studenților secției.

La Editura Academiei a apărut *Dicționarul ceh-român* (1966), la care a colaborat *Silvia Niță-Armaș*, sub conducerea lui Sorin Stati, redactor coordonator, alături de Sanda Apostolescu, A. Deleanu, Jiří Felix, František Holub, Tr. Ionescu-Nișcov, Jana Pleter.

O bogată activitate au depus slovacii în colaborare cu Editura Didactică și Pedagogică – recenzii, redactări, întocmiri de manuale pentru diferite cicluri ale școlilor cu limba de predare slovacă, din țara noastră - manuale de limbă, istorie literară, cărți de citire, antologii (*P. Olteanu, Gh. Călin, C. Barborică, Silvia Armaș, Dagmar-Maria Anoca*).

De asemenea, a fost fructuoasă colaborarea cu Editura Kriterion (1978-2000) la întocmirea, redactarea, recenzarea lucrărilor literare ale slovacilor din România (*C. Barborică, Silvia Armaș, Dagmar-Maria Anoca*).

Întrucât sunt cu toții membri ai Societății Culturale și Științifice „Ivan Krasko“ din Nădlac, cadrele didactice de la secția slovacă participă la activitatea editorială a Editurii Ivan Krasko din Nădlac (redactări, îngrijiri de ediții - *Dagmar-Maria Anoca*; colaborări la publicațiile scoase de această editură - *C. Barborică, Silvia Armaș, Gh. Călin, Șt. Unatinsky, Marilena Felicia Țiprișan, Dagmar-Maria Anoca*).

Cu Editura Universal Dalsi a colaborat *Șt. Unatinsky* în calitate de redactor al volumului *Dicționar slovac-român* și de autor al tabelului cronologic în volumul Ladislav Ballek, *Vieți irosite*.

Coordonatori de volume

Calități de coordonatori de lucrări sau volume au dovedit *Corneliu Barborică* și *Silvia Niță-Armaș*. Astfel, C. Barborică a coordonat volumele *Raporturi literare româno-slovace* (1976) și *Actele simpozionului româno-iugoslav* (1979), iar Silvia Niță-Armaș publică, alături de alți colegi slaviști, un valoros bloc de studii centrate pe influențele limbii române asupra lexicului limbilor slave *L'influence roumaine sur le lexique des langues slaves* („Romanoslavica“, XVI, 1968), studii ce rămân esențiale din punctul de vedere al raporturilor lingvistice româno-slovace (vezi și cap. **Limba și literatura cehă** din prezentul volum).

Alte activități culturale

În vederea promovării valorilor culturale, slovacii s-au implicat în diferite activități, precum lansări de carte, vernisaje de expoziții (*Șt. Unatinsky*), sunt membri în colectivele de redacție ale unor reviste („Variácie”, „Dolnozemský Slovák”, aceasta din urmă fiind revista intelectualității slovace din fosta Iugoslavie, România și Ungaria).

De asemenea, au colaborat cu Direcția pentru minorități din cadrul Ministerului Învățământului la întocmirea programelor școlare, testelor naționale destinate școlilor cu limba de predare slovacă din România etc.

Una dintre activitățile importante în cadrul catedrei a fost colaborarea cu cadrele didactice de la Liceul din orașul Nădlac, organizarea și conducerea practicii pedagogice a studenților, însoțirea și îndrumarea acestora la liceul sus-menționat (*C. Barborică, A. Tănăsescu, Silvia Armaș, Dagmar Maria-Anoca*).

Doctorat: conducători de teze – prof.dr. Pandele Olteanu, prof.dr. Corneliu Barborică.

Traduceri

Remarcabilă este activitatea depusă de membrii colectivului de slovacă în domeniul traducerii. Astfel, au fost traduse atât texte literare (proză, poezie), apărute în volume sau în diverse periodice, cât și texte științifice: psihologie - *Gh. Călin*; estetică - *Corneliu Barborică* (Jan Mukařovský, *Studii de estetică*); critică literară (*Dagmar Maria-Anoca*).

Lui Corneliu Barborică i se datorează numeroase traduceri din literatura slovacă, dar și din cehă (Karel Čapek, Bohumil Hrabal), precum și din alte limbi slave (sârbă, croată, macedoneană), apărute în volume sau în antologii, reviste. A publicat, în două ediții, o deosebit de valoroasă *Antologie de literatură slovacă. De la începuturi până în prezent*, de asemenea mai multe romane reprezentative din literatura slovacă (Ladislav Ballek, Vladimír Mináč, Rudolf Sloboda, Vincent Šikula, Milo Urban ș.a.), precum și selecții din poezii slovaci de marcă (Ivan Krasko, Milan Rúfus), culegeri de povestiri (Dušan Mitana) etc.

Un adevărat eveniment îl constituie apariția antologiei de poezie slavă premodernă *Nu e zână mai frumoasă* (2007, în colaborare cu Octavia Nedelcu).

La rândul său, Gh. Călin a tradus un volum de povestiri semnate de František Švantner, *Joc omenesc*, publicat în colaborare cu Dan Teodorescu la Editura Univers, în 1972; schița umoristică *Galileo* de P. Karvaš, precum și poeme de Vladimir Reisel și Milan Rúfus, publicate în „România literară”, în colaborare cu Nichita Stănescu.

Procesului de transpunere în limba română s-au dedicat și ceilalți membri ai colectivului de slovacă. *Șt. Unatinsky* a tradus volume semnate de Ján Lenčo, Pavel Vilikovský. Dagmar-Maria Anoca a publicat în revistele literare traduceri din creația scriitorilor de expresie slovacă din România, Serbia, Slovacia (Ivan M. Ambruš, Ondrej Štefanko, Adam Suchanský, Peter Holka, Peter Karvaš, Paľo Bohuš), ca, de altfel, și *Marilena Felicia Țiprișan* (Etela Farkašová). Dagmar-Maria Anoca s-a dedicat și traducerii din literatura română în limba slovacă (Lucian Alexiu, Romulus Bucur, Nichita Stănescu, Bedros Horasangian, Augustin Buzura, Marin Preda, Marius Tupan ș.a.), sporadic și din alte limbi (maghiară - Zavada Pal, în colaborare cu Banyai Eva; macedoneană – Lidija Dimkovska, Hristo Iacev, în colaborare cu Lidija Dimkovska).

Activități cu studenții

Printre activitățile cu studenții se numără îndrumarea acestora în vederea participării la sesiunile de comunicări ale studenților, la traducerea sau elaborarea unor lucrări spre a fi publicate în reviste de cultură („Luceafărul”, „Oglinzi paralele”) sau antologii (*Variacie*), precum și conducerea lucrărilor de diplomă.

Relații internaționale

În cadrul relațiilor internaționale, demne de remarcat sunt participările și luările de cuvânt la congresele internaționale ale slaviștilor (*P. Olteanu, C. Barborică*), susținerea unor comunicări la diverse colocvii, conferințe (*Dagmar Maria-Anoca* - Institutul Pedagogic Superior Szeged; Universitatea din Bekescsaba; Universitatea din Budapesta; Facultatea de Filologie din Novi Sad).

De asemenea, trebuie menționate funcția de profesor invitat (*Dagmar-Maria Anoca* – Universitatea „Matej Bel” din Banska Bystrica; Institutul Pedagogic Superior din Szeged), colaborări cu instituții de învățământ superior din străinătate (recenzarea volumului de lucrări de la Simpozionul internațional de la Budapesta 2005 - *Dagmar-Maria Anoca*), precum și calitatea de membru în comisii de examinare (comisia de master, Facultatea de Filologie, Novi Sad - *Dagmar-Maria Anoca*) sau de membru în colective redacționale (colegiul de redacție al revistei „RAK” din Bratislava - *Dagmar-Maria Anoca*).

Lectori slovaci

În cadrul secției de slovacă au funcționat ca lectori următoarele cadre didactice din Slovacia: *Jozef Muránsky* (1967-1970), *Eva Kováčiková-Gheorghiová* (1970-1975), *Viera Štupáková* (1975-1980), *Mária Vajíčková* (1980-1985), *Mária Rosívalová* (1985-1990; 1992-2000), *Pavol Polák* (2000-2004), *Miroslav Hovančík* (2004-2007).

În calitate de lector în străinătate, de la secția de slovacă a funcționat, între anii 1970-1974, *Anton Tănăsescu*, ca lector de limba română la Universitatea „Comenius” din Bratislava.

Personalități din Slovacia, care au vizitat secția și au ținut conferințe:

În anul 1996, cu ocazia aniversării a 65 de ani ai domnului prof.dr. C. Barborică și ai doamnei lector dr. Silvia Armaș, au vizitat secția de slovacă și au ținut comunicări: criticul literar Vladimír Petrík; poetul și prof. univ. Pavol Bunčák; omul de cultură, director al Teatrului Studio, Kornel Földvári; directorul Academiei Slovace de Științe, Slavomír Ondrejovič.

În anul 1997, a susținut o conferință Braňo Hochel, profesor la Universitatea „J.A.Komenský“ din Bratislava.

Secția a mai fost vizitată de ambasadorii Republicii Slovace la București - Milan Resutík, Peter Kopecký, Ján Šoth; de secretarul I al Ambasadei RS, traducătoarea și omul de cultură, Hildegard Bunčáková.

Premii, distincții

În semn de prețuire pentru întreaga sa activitate, profesorului *Pandele Olteanu* i s-a decernat, în anul 1993, Medalia instituției de cultură „Matica slovenská”.

Pentru contribuțiile sale de neprețuit la dezvoltarea literaturii comparative, *Corneliu Barborică* a fost distins cu numeroase premii și distincții: premiul „P.O. Hviezdoslav”, 1974, decernat de Ministerul Culturii din Slovacia; Premiul Național, 1991, din partea Guvernului slovac; Omagiul ministrului culturii al Republicii Slovace, 1996; Omagiul ministrului culturii Republicii Slovacia, 2003; Medalia de aur a „Maticii slovenská”, 2006, precum și Crucea Dublă Albă, cel mai înalt ordin acordat unui cetățean străin, pentru întreaga sa activitate, 2007.

Silvia Niță-Armaș a fost distinsă cu premii din partea Academiei Române și a Ministerului Învățământului.

Pentru întreaga sa activitate științifică și pedagogică, rectorul Universității „Comenius” din Bratislava i-a înmânat profesorului *Gh. Călin*, în august 2004, medalia „Ján Amos Comenius” și Diploma de Merit în semn de prețuire pentru propagarea limbii și culturii slovace peste hotare.

Asistentului *Anton Tănăsescu* i-a fost decernată, în 1992, Medalia jubiliară „Ján Amos Comenius” în semn de prețuire pentru activitatea sa la catedră.

Dagmar Mária Anoca este laureată, în 1993, a Premiului Uniunii Scriitorilor pentru poezie, iar, în 2002, pentru istorie literară. A fost distinsă și cu Omagiul ministrului culturii Republicii Slovacia pentru poezie și activitate în rândul minorității slovace.

Bibliografie de referință:

Anoca, Dagmar-Mária, *Doslov*, în volumul Armaș, Silvia, *Slovenské nárečie v rumunskom Banáte*, Nădlac, 1996;

Anoca, Dagmar-Mária, *Sviatok našich slovakistov*, în „Rovnoběžné zrkadlá. Oglinzi paralele“, I, nr.3, p. 237;

Anoca, Dagmar-Maria, *Slovakistika v Rumunsku*, în „Slavica Szegediensia”, Szeged, 2003, p. 281-289;

Anoca, Dagmar-Mária, Štefan Unatinský, *Úvod do slovenskej filológie* (Introducere în filologia slovacă), Editura Universității din București, 2002;

Anocová, Dagmar-Mária, *Slovakistika v Rumunsku*, în „Slovenská reč“, 2001, p. 218-225;

Niță-Armaș, Silvia, *Profesorul Pandele Olteanu la a 75-a aniversare*, în „Romanoslavica“, XXII (1984), p. 441-448;

Niță-Armaș, Silvia, *Pandele Olteanu*, în „Romanoslavica“, XXXIII (1995), p. 183-184;

Niță-Armaș, Silvia, *Lista lucrărilor profesorului Pandele Olteanu*. (Bibliografie selectivă), în „Romanoslavica“, XXII, p.444-448;

Călin, Gheorghe, *Slovakistika v Bukurešti*, în „Literárny týždenník“, XIV (2001), nr.15, p. 5;

Călin, Gheorghe, *Limba și literatura slovacă la Universitatea din București*, în „Romanoslavica“, XXXVI, p. 198-200;

Gáfrik, Michal, *Profesor Corneliu Barborica 70-ročný*, în „Slovenská literatúra“, 2002, nr.1, p. 59-62;

Gáfrik, Michal, *Jubileum rumunského priateľa*, în „Tvorba“, 2006, nr.1, p. 35;

Dudok, Miroslav, *Životné jubileum slovakistky z Rumunska Dagmar Márie Anocovej*, în „Slovenská reč“, 67/2002, nr.1, p. 61-62;

Pleter, Tiberiu, *Istoricul studierii limbilor și literaturilor cehă și slovacă la Universitatea din București*, în volumul *Din istoricul slavisticii românești*, București, 1982, p. 111-122;

Štefanko, Ondrej, *Bibliografia diela Dr. Silvie Niță-Armașovej*, în volumul Niță-Armaș, Silvia, *Slovenské nárečie v Rumunskom Banáte*, Nădlac, 1996, p.117-119.

**Maria-Dagmar Anoca,
Gheorghe Călin;
Marilena Țiprigan**

LIMBA ȘI LITERATURA UCRAINEANĂ

Preliminarii

Preocupări de ucrainistică încep să apară în țara noastră din momentul „nașterii” filologiei românești, în secolul al XIX-lea, mai exact o dată cu constituirea, în cadrul acesteia, a slavisticii ca disciplină științifică. Astfel, B.P. Hasdeu, preocupat de reflexul istoriei românilor în creația populară ucraineană, considerată de acesta drept „una din cele mai avute și mai interesante”, îi închină câteva studii: *Ion Vodă cel Cumplit* (București, 1865); *Ștefan cel Mare și Italia* („Columna lui Traian”, anul IV, nr. 12, oct. 1873, pp. 225-227); *Poezia ruteană în legătură cu istoria română* („Columna lui Traian”, iulie, 1876, pp. 325-334).

Folclorul ucrainean face parte și din preocupările lui Gr.N. Lazu, căruia autorul îi consacră, parțial, lucrările: *451 de traduceri libere și imitațiuni din poezii antice și moderne din Orient și Occident*, Iași, 1894; *Asupra poeziei populare a slavilor* („Arhiva societății științifice și literare din Iași”, anul V, 1894, pp. 393-394). La folclorul ucrainean se referă și D. Caracostea, mai ales în cursul universitar *Balada populară română* (1932-1933). Cel mai mult, poate, utilizează bogăția folclorului ucrainean Petru Caraman, în cunoscutele sale lucrări *Obrzęd kolędowania u Słowian i u Rumunów* (1933), *Descolindatul în Orientul și sud-estul Europei* (publicată post-mortem, în 1997, de Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași); o masivă

monografie dialectalo-folclorică, consacrată de savantul ieșean cântecului popular ucrainean despre Ștefan cel Mare, pregătită pentru tipar cu mulți ani în urmă, a fost „îngropată”, pare-se, la Editura Minerva; o altă lucrare a sa, *Introducere în literatura ucraineană*, a rămas în manuscris.

Fondatorului literaturii clasice ucrainene, Taras Șevcenko, C. Dobrogeanu-Gherea îi consacră câteva studii importante: *Taras Șevcenko* („Almanahul social-democrat”, București, 1894), *Artiștii cetățeni* („Literatură și știință”, 1894, nr. 2), referindu-se la T. Șevcenko și în lucrarea sa despre G. Coșbuc, *Poetul țărănimii* (1897).

Despre relațiile literare româno-ucrainene scrie P.P. Panaitescu în lucrarea *L'influence de l'oeuvre de Pierre Mogila, archeveque de Kiev, dans les Principautés roumaines* (Paris, 1926). De relațiile româno-ucrainene dintr-o perioadă imediat următoare se ocupă Șt. Ciobanu, în lucrarea sa, *Din legăturile culturale româno-ucrainene. Ioanichie Galeatovski și literatura română veche* (București, 1938). Alte aspecte ale acestor relații sunt analizate de Zamfir Arbore (*Ucraina și România*, 1916), Gr. Nandriș (*Les rapports entre la Moldavie et l'Ukraine d'après le folklore ukrainien*, Paris, 1924) și de alți cercetători.

Predarea limbii și literaturii ucrainene

În România, la modul organizat instituțional, predarea limbii și a literaturii ucrainene începe din 1948, în baza Reformei Învățământului, în școlile așezărilor cu populație ucraineană din Bucovina, Maramureș, Dobrogea și Banat, în liceele și școlile pedagogice ucrainene înființate în orașele Siret și Sighetu Marmăției, în cadrul secției ucrainene a Liceului „Ștefan cel Mare” din Suceava, la Școala pedagogică ucraineană de la

Tulcea (1954), la Secția de Limba și Literatura Ucraineană, înființată (1952) în cadrul Catedrei de limbi slave a Facultății de Filologie a Universității din București.

Cadre didactice universitare

Întemeietorul secției (cu școlarizare anuală, la început) poate fi considerat profesorul *Constantin Drapaca* (1900-1987), absolvent al Facultății de Filosofie a Universității de la Cernăuți (1921), specializat în limbile ucraineană, latină și germană, pe care le-a predat, pe parcursul anilor, în diverse școli, în 1952 fiind numit inspector general de specialitate (ucraineană) în cadrul Ministerului Învățământului și Culturii (București).

Într-un timp foarte scurt, secția începe să beneficieze de prestațiile absolventei (1954) Facultății de Filologie a Universității de Stat de la Harkov, *Magdalena Laszlo* (ulterior, prin căsătorie – Laszlo-Kuțiuik, pensionată în 1985). Din același an, în colectivul de ucraineană funcționează (până în 1964) *Neonila Burciu-Leseanu*, absolventă a secției de limba rusă a Facultății de Filologie din București.

În condițiile unui mare număr de ore (2 la fiecare curs + 2, săptămânal, la seminariile aferente + 12 ore de curs practic săptămânal + școlarizare anuală), coordonatorul colectivului de ucraineană a apelat, în sistem de plata cu ora, la serviciile absolventei de engleză *Maria Ivanovici* (cunoscătoare de ucraineană), ale redactorilor de la ziarul ucrainean „Novyi vik” (București), *Vasile Bilivski* și *Silvestru Zahorodnyi*.

În 1958, colectivul de ucraineană se întărește simțitor, prin încadrarea, ca lector, a celui de al doilea absolvent al Facultății de Filologie a Universității de Stat de la Harkov, *Nicolae Pavliuc*, întors de la studii și cu titlul științific de Candidat în Științe Filologice, obținut pe baza susținerii unei

valoroase disertații despre graiurile ucrainene din Maramureș, *Ukrainskie govory Maramoroščiny* (Harkov, 1958). N. Pavliuc a predat următoarele cursuri: dialectologie ucraineană, istoria limbii ucrainene (gramatică istorică), istoria limbii ucrainene literare, limba ucraineană literară contemporană (parțial), iar, după pensionarea lui C. Drapaca (1964), a preluat cursul acestuia în întregime, ca, de altfel, și funcția de coordonator al colectivului de limba ucraineană (până în 1974) și de îndrumător al practicii pedagogice studențești. Din 1974, ajunge să predea ucrainistica la Universitatea de la Toronto (Canada), parcurgând toate treptele didactice, inclusiv aceea de profesor plin; actualmente, ca pensionar, predă, la aceeași universitate, limba română, continuând să valorifice, împreună cu fostul său student din tinerețe, dr. Ion Robciuc, materialele dialectale ucrainene adunate personal în România, precum și pe acelea din *Arhiva fonogramică a graiurilor slave de pe teritoriul României*, alcătuită pe baza cercetărilor de teren, efectuate sub conducerea profesorului dr. Gh. Bolocan, de către Ion Robciuc, Corneliu și Aspazia Reguș (materiale ucrainene), Mile Tomici (sârbești), Virgil Nestorescu (lipovenești, bulgărești) ș.a.

Din anul 1957 până în 1964, în colectivul de ucraineană funcționează absolventul Facultății de Filologie a Universității de Stat „Taras Șevcenko” de la Kiev, *Mihai Bodnea*; timp de un an (1959-1960), lucrează ca asistentă o altă absolventă a universității kievene, *Evdochia Bodnariuc*, iar o perioadă de trei ani (1960-1963), absolventul aceleiași universități kievene, *Vasile Cravcenko*.

În anul în 1957 a absolvit Facultatea de Filologie a Universității de la Kiev *Stelian Iațentiuc* (ulterior, prin legiferarea pseudonimului literar – *Gruia*), care a parcurs toate treptele profesionale, de asistent (1957-1967), lector (1967-

1991), conferențiar, (1991-1993) și profesor (1993-1996; anul decesului).

În 1960, anul absolvirii Facultății de Filologie a Universității din București, este încadrat, pe post de preparator, la colectivul de ucraineană, *Ioan Rebușapcă*, promovată, ca asistent (1961), lector cu delegație (1967), lector titular (1969), conferențiar (1991), profesor titular, din 1997 până la 30 septembrie 2005, când s-a pensionat și, la propunerea Catedrei de Limbi Slave, a fost numit profesor consultant, începând cu data de 1 octombrie 2005.

În 1964, în colectivul de ucraineană este încadrat prin concurs absolventul secției, *Dan Horia Mazilu*, un cadru didactic de mare perspectivă didactică și științifică, ce parcurge repede treptele de preparator (1966-1970), asistent (1970-1975), lector (1975-1983), conferențiar (1983-1990), iar din 1991, profesor la Facultatea de Litere. Numit de șeful de catedră (prof.dr. M. Jivcoviți), în 1979, coordonator al colectivului de ucraineană, a îndeplinit această funcție până în 1989, când s-a transferat la Facultatea de Litere. Șef al secției de ucraineană a devenit Ioan Rebușapcă (până la 30 septembrie 2005).

După decembrie 1989, secția ucraineană, alcătuită doar din două cadre didactice (Stelian Gruia și Ioan Rebușapcă), a angajat prin concurs, în 1992, ca asistent, pe *Nicolae Corsiuc*, avansat la lector în 1994. Tot prin concurs a fost angajat, ca preparator, în 2003, *Roman Petrașuc*, avansat la asistent în 2005.

Evoluția secției

Evoluția filologiei ucrainene, înfloritoare la început, a înregistrat din păcate o dinamică descendentă, datorată parțial unor circumstanțe nefavorabile.

I. Ca an de referință vom lua anul 1964. Colectivul de ucraineană, coordonat de Constantin Drapaca („secondat” de Nicolae Pavliuc), era alcătuit din 4 lectori (Constantin Drapaca, Nicolae Pavliuc, Magdalena Laszlo, Neonila Burciu-Leseanu) și 4 asistenți (Stelian Iațentiuc-Gruia, Mihai Bodnea, Ioan Rebușapcă, Dan Horia Mazilu).

II. După 1964, în colectivul de ucraineană rămân 5 cadre didactice: Nicolae Pavliuc, șef de colectiv, conferențiar (din 1967); Gruia Stelian, lector (din 1967); Ioan Rebușapcă, delegație de lector; Magdalena Laszlo, lector; Dan Horia Mazilu, asistent.

III. Din 1974, după plecarea lui N. Pavliuc în Canada, colectivul este compus din 4 membri: lector dr. Stelian Gruia, șef de colectiv; lector dr. Dan Horia Mazilu; lector dr. Magdalena Laszlo-Kuțiuik; lector dr. Ioan Rebușapcă.

IV. După transferul conf.dr. D. Mazilu la Facultatea de Litere (1989), în colectivul de ucraineană rămân 2 cadre didactice: lector dr. Ioan Rebușapcă, șef de colectiv, titularul tuturor cursurilor de limbă, parțial, de literatură; lector dr. Stelian Gruia, titularul cursurilor de literatură. În 1992, este angajat prin concurs, pe post de asistent, Nicolae Corsiuc, avansat ulterior la gradul de lector.

V. Din 1996, anul decesului colegului Stelian Gruia, sarcinile didactice ale colectivului sunt acoperite de 2 cadre didactice: conf.dr. Ioan Rebușapcă, lector Nicolae Corsiuc.

VI. Anul 2005 este unul de mare „cumpănă” a secției: la 30 septembrie 2005, prof.dr. Ioan Rebușapcă iese la pensie, lector Nicolae Corsiuc se transferă cu norma de bază în publicistică, continuând să țină cursul și seminarul de literatură în regim de cumul, Roman Petrașuc, abia promovat ca asistent, înscris fiind la doctorat, rămâne „omul de bază”. Statutul de

consultant al profesorului Ioan Rebușapcă fiind o eventuală soluție de criză. Se impune, prin urmare, angajarea unui cadru tânăr.

Limba ucraineană

Profilul cursurilor de limbă ucraineană, înscrise în planurile de învățământ, împreună cu titularii acestora, în ordine cronologică: *Fonetică*: C. Drapaca (1952-1964), N. Pavliuc (1964-1974); *Fonologie*: N. Pavliuc (1964-1974), I. Rebușapcă (1967-2005; 2005; 2006>); *Morfologie și sintaxă*: C. Drapaca (1952-1964), N. Pavliuc (1964-1974), D.H. Mazilu (1975-1989), I. Rebușapcă (1989-2005; 2005-2007); *Istoria limbii*: C. Drapaca (1952-1958), N. Pavliuc (1958-1974), D.H. Mazilu (1974-1989); *Lexicologie și lexicografie*: C. Drapaca (1952-1964), N. Pavliuc (1964-1974), I. Rebușapcă (1974-2007); *Metodică*: C. Drapaca (>1964), N. Pavliuc (1964-1974), I. Rebușapcă (1974-2007); *Teoria traducerii* (Gruia Stelian).

Cursuri opționale de limbă: Stilistica limbii ucrainene contemporane; Contacte lingvistice româno-ucrainene; Inovații sintagmatice în ucraineana contemporană (Ioan Rebușapcă).

Cursul de limbă contemporană s-a predat mai întâi ca un „curs descriptiv”, mai ales în viziunea lui C. Drapaca și a lui N. Pavliuc. O dată cu preluarea acestuia de către D.H. Mazilu și de I. Rebușapcă, predarea cursului de limbă contemporană a urmărit în special aspectul aplicat, contrastiv.

Cursuri de limbă publicate: N. Pavliuc, *Curs de gramatică istorică a limbii ucrainene*. Partea I: *Introducere. Noțiuni de dialectologie ucraineană. Fonetică. Morfologie*, București, E.D.P., 1964; Dan Horia Mazilu, *Curs de limba*

ucraineană literară contemporană. Morfologia, București, TUB, 1971; *Curs de limba ucraineană literară contemporană. Sintaxa*, București, TUB, 1978; Dan Horia Mazilu, *Curs de gramatică istorică a limbii ucrainene. Introducere. Fonetică istorică*, București, TUB, 1983.

Cursuri practice: N. Pavliuc, C. Drapaca, M. Laszlo, M. Bodnea, *Limba ucraineană. Curs practic. Partea I*, București E.D.P., 1963, 320 p.

Literatura ucraineană

Literatură ucraineană veche: Magdalena Laszlo-Kuțiuk; N. Burciu-Leseanu; Gruia Stelian (1967-1974); I. Rebușapcă (1974-2004); N. Corsiuc (2005-2007); Literatură clasică (sec. XIX - 1917, exclusiv T. Șevcenko): Magdalena Laszlo-Kuțiuk; Gruia Stelian (1974-1996); N. Corsiuc (1996-2007); Literatura contemporană (după 1917): Magdalena Laszlo-Kuțiuk (1954-1983); Gruia Stelian (1983-1996); Nicolae Corsiuc (1996-2007); Folclor literar ucrainean: Ioan Rebușapcă.

Până în 1964, cursul de istoria literaturii ucrainene (Magdalena Laszlo, Stelian Gruia, absolvenți ai universităților din fosta U.R.S.S.) s-a predat în următoarea succesiune a procesului literar: *Literatura Rusiei Kievene* („leagănul” celor trei popoare est-slave), *Literatura ucrainenă veche*, parțial definită și ca *scolastică*, *Literatura ucraineană premodernă* (sfârșitul sec. al XVIII-lea - începutul sec. al XIX-lea), *Literatura ucraineană clasică* (până la 1917); *Literatura ucraineană sovietică* (de la 1917 până în contemporaneitate).

După 1964, s-a trecut treptat la sincronizarea predării cu interpretări literare firești, renunțându-se la stereotipurile impuse (‘realism critic’, ‘realism socialist’ etc.). În 1991, la Kiev,

regretatul Stelian Gruia le recomanda ironic foștilor săi profesori „să-și rescrie cursurile”.

Așadar, cursul de literatură (predat, parțial, de Magdalena Laszlo, S. Gruia, I. Rebușapcă, N. Corsiuc), s-a „așezat” în cadre normale, fenomenele literaturii ucrainene fiind interpretate adecvat datorită contextului interpretativ realizat de istoriografia românească și cea ucraineană din Vest, SUA, Canada. Inițial, drept reper de referință a fost *Istoria literaturii ucrainene* a celebrului literat ucrainean Dmytro Cijevskyi, profesor de literatură ucraineană (și comparată) în Germania și SUA, lucrare reeditată după „dezghețul” din Ucraina, în anul 1994, la Kiev. Apoi s-au folosit lucrările unor autori celebri, repuși în circuit științific, cum ar fi S.I. Efremov, M. Hrușevski ș.a.

Astăzi are loc o radicală reconsiderare a procesului literar ucrainean și o foarte mare deschidere a generațiilor de mijloc și tinere din Ucraina față de toate inovațiile din Vest, ceea ce în mod adecvat se reflectă și în cursurile de literatură ale secției de ucraineană.

O mențiune specială merită cursurile speciale de literatură ucraineană (scrisă sau orală) ce reprezintă adevărate contribuții ca urmare a cercetărilor personale și a sintezelor la care au ajuns autorii, temele abordate fiind de rezonanță contemporană (I. Rebușapcă - *Metodologia cercetărilor folcloristice*, *Folclorul 'enclavelor' ucrainene din România*, *Simbolismul în literatura orală*, *Impresionismul ucrainean*, *Expresionismul ucrainean*, *Neoromantismul ucrainean*; Magdalena Laszlo-Kuțiuk - *Poetică ucraineană*, *Relații literare româno-ucrainene*; Stelian Gruia – *Ivan Franko*).

Cursuri de literatură publicate: I. Rebușapcă, *Curs de folclor literar ucrainean*, București, TUB, 1977; Stelian Gruia,

Curs de istoria literaturii ucrainene. Partea I. A doua jumătate a sec. al XIX-lea, București, TUB, 1974; Magdalena Laszlo-Kuțiuk, *Ukrajins'ka radjans'ka literatura (Literatura ucrainenă sovietică)*, București, TUB, 1975; Idem, *Pytannja ukrajins'koji poetyky (Probleme de poetică ucraineană)*, curs special, București, TUB, 1974; Idem, *Relațiile literare româno-ucrainene în sec. al XIX-lea și la începutul sec. al XX-lea. Curs special*, București, TUB, 1974.

Activitatea științifică

Un anume salt calitativ în activitatea didactică și științifică, dincolo de sincronizarea colectivului de ucraineană cu ceea ce se întreprindea în catedră și în facultate, se datorează și faptului că toți componenții acestuia, cu excepția lui Nicolae Pavliuc (venit în catedră cu titlul științific), s-au integrat în acțiunea de calificare superioară în cadrul doctoratului, temele alese, de ucrainistică sau de comparativistică româno-ucraineană (slavă), „suprapunându-se”, în mare, cu disciplinele predate de aceștia și cu direcțiile majore ale slavisticii românești, ceea ce le-a oferit autorilor posibilități largi de aprofundare ulterioară a acestora. Astfel, *Ioan Rebușapcă* susține (1971), la Facultatea de Litere, teza *Poezia populară de urare și felicitare*, un studiu comparativ româno-slav, elaborat sub îndrumarea prof.dr. docent Mihai Pop, studiu „înregistrat” încă în forma sa inedită în *Istoria folcloristicii românești* (1974) a lui Ovidiu Bârlea și tipărit, ulterior, într-o formă îmbunătățită (1975), cu un titlu incitant, *Nașterea simbolului*, tratând aspecte ale comunicării semiotice în literatura orală. Această abordare a constituit, pentru autor, găsirea „filonului” științific din care „se hrănește” până în prezent.

Lucrările lui Ioan Rebușapcă au stârnit interes în rândurile specialiștilor, fiind apreciate pozitiv (vezi referințele critice). Monografia sui-generis a cântecului epic ucrainean din România, *Vidhomony vikiv* (Ecourile veacurilor) a fost considerată de cercetătoarea slovacă Soňa Burlašova drept model pentru cercetarea folclorului slovacilor din România. Teza sa de doctorat, ce „inaugura un nou ‘unghi’ de abordare a poeziei poeziei rituale” (Mihai Pop), publicată într-o versiune îmbunătățită, cu titlul *Nașterea simbolului*, a intrat în circuitul științific național și internațional, fiind apreciată efectiv ca una de referință prin noutatea și contribuția personală („a surprins funcționarea simbolurilor-construcție în poezia cultă contemporană” - afirmă acad. Mykola Il’nyțkyi de la Universitatea Națională „Ivan Franco” din Lvov). O altă lucrare de referință o reprezintă *Poezia colindelor. I. Construcție simbolice și stereotipii culturale în repertoriul tinerilor* (2006), o contribuție valoroasă, care atestă curajul autorului în abordarea folclorului din unghiuri noi. La rândul ei, monografia *Individualitatea clasicilor* are ca obiect fenomenul receptării literare, fiind formulate opinii critice originale, cu privire la versiunile ucrainene ale scrierilor unor poeți și prozatori români.

Magdalena Laszlo-Kuțiuk susține, în anul 1972, la Cluj, teza cu tema *Relații literare româno-ucrainene*, care, de asemenea, i-a servit autoarei drept „poartă” de intrare în acest vast „ogor”, în care, grație evoluției marcante, a ajuns la abordarea intertextuală a relațiilor literare moderne, extrem de edificatoare.

Pe baza lucrărilor *Velyka tradycija* (Marea tradiție), *Zasady poetyky* (Fundamentele poeziei), *Ključ do beletrystyky* (Cheia beletristicii), doamna Magdalena Laszlo-Kuțiuk s-a ridicat la un nivel foarte modern de interpretare literară,

consonant cu ceea ce se realizează în Vest, în Ucraina fiind considerată drept o cercetătoare care îi devansa (la vremea apariției cărților) pe cei din țara vecină, încadrată fiind în «școala» cu elemente de analiză structuralistă, alături de M. Koțiubinska, V. Lesyn, I. Kačurovski (profesor la München), N. Syvokin', V. Ivanysenko, V. Bruhovețkyi ș.a. Dincolo de volumele de specialitate, a publicat numeroase studii care dovedesc o profundă cunoscătoare a literaturii ucrainene în conexiunile ei cu alte literaturi europene.

D.H. Mazilu, prin teza sa, *Creația umanistului român Udriște Năsturel* (1972), s-a dedicat definitiv literaturii vechi, unde, grație accesului la toate limbile slave, a dat până acum un impresionant șir de monografii pe tema literaturii române vechi în conexiunile ei cu toate literaturile vremii.

N. Pavliuc s-a remarcat prin cercetări dialectale, bazate pe materiale adunate în urma unor expediții științifice în zona Maramureșului, iar, ulterior, a ucrainenilor din diaspora. Volumele și studiile publicate s-au bucurat de o largă apreciere din punct de vedere metodologic. După ce s-a stabilit în Canada, a continuat să studieze evoluția graiurilor ucrainene din România (vezi *Ukrajins'ki hovory Rumuniji. Dialektni teksty*, o lucrare fundamentală: *Introducere*, în română, engleză, ucraineană; *Principiile transcrierii fonetice*; *Caracteristica generală a graiurilor ucrainene din România*, p. 19-101; *Texte dialectale din Maramureș* - 317, din *Banat* - 40, din *Bucovina* - 300, din *Dobrogea* - 183, p. 106-632; *Glosar dialectal*; *Bibliografie selectivă*, *Rezumat*, *Summary*, *Anexe*, Edmonton-Lvov-New York-Toronto, 2003).

Stelian Gruia s-a ocupat îndeosebi de cercetarea fenomenului literar din secolul al XIX-lea și de la începutul secolului al XX-lea. Obiectul tezei de doctorat (*Opera lui Taras*

Șevcenko) l-a îndreptat spre clasicii ucraineni, adeseori abordați în context comparat. Teza lui Gruia Stelian, *Taras Șevcenko – poet romantic* (1973), a provocat în momentul susținerii un adevărat „șoc” colegilor școliți în alte țări, unde aflaseră că Șevcenko ar fi fost doar un mare poet democrat-revoluționar extrem de critic. Preocupări pentru T. Șevcenko regretatul ucrainist a manifestat până la stingerea sa prematură. Merită subliniate capacitatea asociativă și subtilitatea analitică – atribute esențiale, prezente în majoritatea studiilor sale. O altă coordonată a activității științifice a lui S. Gruia au constituit-o relațiile literare româno-ucrainene. Bun cunoscător al contactelor dintre cele două culturi, autorul îmogățește demersul interpretării, aducând în prim plan interpretări originale.

Volume publicate:

Nicolae Pavliuc: *Ukrajins'ki hovory Rumuniji. Dialektni teksty* (Graurile ucrainene din România. Texte dialectale), Edmonton-Lvov-New York-Toronto, 2003 (în colaborare).

Referințe: F.T. Žylko, *Narysy z dialektolohiji ukrajins'koji movy*, ediția a II-a, Kiev, 1966; *Ukrajins'ka mova. Encyklopedija*, Kiev, 2000; George Shevelov, *Ukrainian diphthongs in publications of the 1980s and in reality*, în „International journal of slavic linguistics and poetics”, University of Toronto, XXXIV, 1986, p. 61-98; Ioan Rebușapcă, Constantin Geambașu, *Ukrajinityka v Bucharests'komu universyteti*, în *Pagine di ucrainistica europea*, red. Giovanna Brogi Bercoff e Giovanna Siedina, „Slavica”, 4, Edizioni dell'Orso, 2001, p. 91-104.

S. Gruia: *Eminesku v perekladah na ukrajins'ku movu* (Eminescu în traducerea ucrainene), București, E.S.P.L.A., 1958;

Molytva i proklyattja (articole despre T. Șevcenko), București, Ed. Kriterion, 1995; *Taras Șevcenko*. Ediție îngrijită de Lidia Rybko-Gruia, București, Aritmos, 2001; creație personală: *Koleso* (Roata, povestiri), E.S.P.L.A., 1964; *Sâmbăta morților* (Povestiri), Ed. Tineretului, 1968; *Nadra* (Străfunduri, versuri, București, Ed. Kriterion, 1973; *Pastuh i dyka cereșnia* (Ciobanul și cireșul sălbatic. Povestiri), București, Kriterion, 1973; *Baladele Arborei* (Versuri), București, Ed. Cartea Românească; *Nord* (Versuri), București, Ed. Albatros, 1979; *Calul negru* (Roman), București, Cartea Românească, 1983; *Un an, o viață* (Roman), București, Cartea Românească., 1986; *Poet pe golgota Basarabiei* (Eseu), București, Ed. Eminescu, 1995; *Prințul Constantin* (Roman), București, Ed. Viitorul Românesc, 1995.

Referințe: Marian Popa, *Dicționar de literatură română contemporană*, ediția a II-a, București, 1977; Laurențiu Ulici, *Literatura română contemporană*, București, 1995; Dimitrie Păcurariu, *Dicționar de literatură română*, București, 1979; Adrian Dinu Rachieru, *Poeți din Bucovina*, Timișoara, 1995; *Ukrajins'ka literaturna encyklopedija*, Kiev, 1994; Ioan Rebușapcă, Constantin Geambașu, *Ukrajiniștyka v Bucharests'komu universyteti*, în *Pagine di ucrainistica europea*, red. Giovanna Brogi Bercoff e Giovanna Siedina, „Slavica”, 4, Edizioni dell'Orso, 2001, p. 91-104.

Magdalena Laszlo-Kuțiuk: *Velyka tradycija* (studii despre literatura ucraineană în perspectivă comparată), București, Ed. Kriterion, 1983; *Zasady poetyky* (Studii de poetică ucraineană), București, Kriterion, 1983; *Exotica limitrofă* (Studii comparate româno- ucrainene), București, Kriterion, 1997; *Vohon' i slovo. Kosmohonicinyj mif na Ukraïni* (Focul și cuvântul. Mitul cosmogonic în Ucraina), București, Kriterion,

1992; *Bohy svitla i bohy temrjavy* (Zei luminii și zeii întunericului), București, Kriterion, 1994; *Tvorcist' Ševcenka na tli svojeji doby* (Creația lui Șevcenko în contextul epocii sale), București, Kriterion; *Tekst i intertekst v hudožnij tvorčosti Ivana Franka* (Text și intertext în creația literară a lui Ivan Franko), București, Ed. Mustang, 2005.

Referințe: *Ukrajins'ka literaturna encyklopedija*, Kiev, 1994; ; Ioan Rebușapcă, Constantin Geambașu, *Ukrajinityka v Bucharests'komu universyteti*, în *Pagine di ucrainistica europea*, red. Giovanna Brogi Bercoff e Giovanna Siedina, „Slavica”, 4, Edizioni dell'Orso, 2001, p. 91-104.

Dan Horia Mazilu: *Udriște Năsturel*, București, Minerva, 1974; *Barocul în literatura română din sec. al XVII -lea*, București, Ed. Minerva, 1976; *Cronicarii munteni. Câteva modele de retorică a povestirii*, București, Ed. Minerva, 1978; *Varlaam și Ioasaf. Istoria unei cărți*, București, Ed. Minerva, 1981; *Literatura română în epoca Renașterii*, București, Ed. Minerva, 1984.

Restul lucrărilor, legate, într-un fel sau altul, de ucrainistică (slavistică), autorul le-a publicat după trecerea sa, în 1989, la Facultatea de Litere.

Referințe: Marian Popa, *Dicționar de literatură română contemporană*, Ediția a II-a, București, 1977; Ioan Rebușapcă, Constantin Geambașu, *Ukrajinityka v Bucharests'komu universyteti*, în *Pagine di ucrainistica europea*, red. Giovanna Brogi Bercoff e Giovanna Siedina, „Slavica”, 4, Edizioni dell'Orso, 2001, p. 91-104; *Dicționarul general al literaturii române*, vol. IV (L-O), București, Editura Univers Enciclopedic, 2005.

Ioan Rebușapcă: *Narodni spivanky* (Cântece populare, monografie a cântecului liric), București, E.P.L., 1968; *Oj u sadu-vynohradu* (Hei în vie-n razachie, monografia colindei), București Kriterion, 1971; *Vidhomony vikiv* (Ecourile veacurilor, monografia cântecului epic, București, Kriterion, 1974; *Olen's'kyj žvit* (Floare de Olean, monografia basmului), București, Kriterion, 1978; *Dorbok pakolin'* (Prinosul generațiilor, monografie folclorică a satului Negostina, Suceava, realizată prin publicarea culegerilor din 1928 ale profesorului Ion Abramiuc și ale lui I. Rebușapcă, din 1974), București, Kriterion, 1982; *Narodžennja symvolu. Aspekty vzajemodiji obrjadu ta obrjadovoji poeziji* (Nașterea simbolului. Aspecte ale interacțiunii dintre rit și poezia rituală, monografie teoretică), București, Kriterion, 1975; *Cununa anului. Poezie rituală ucraineană din România*, ediție bilingvă (texte originale, versiunile lor românești de I. Rebușapcă; studiu, note), București, Mustang, 2002; *Individualitatea clasicilor. Impresii asupra receptărilor literare româno-ucrainene*, București, Ed. Omeron, 2002; *Poezia colindelor. Constructe simbolice și stereotipii culturale în repertoriul tinerilor*, Ploiești, 2006; *Bibliografia etnografică și folclorică românească* (în colaborare), lucrare elaborată în cadrul Institutului de Folclor, 1963-1965, în *Folclor literar*, Universitatea din Timișoara, vol.1, 1967, p. 369-468; vol.2, 1968, p. 495-602; vol.3, 1972, p. 365-462; *Bibliografia selectivă a etnografiei și folclorului românesc. 1944-1974* (în colaborare), București, 1975.

Referințe: Ovidiu Bârlea, *Istoria folcloristicii românești*, Ed. Științifică, București, 1974, p. 560-561; Soňa Burlašova, „Slovensky narodopis”, Bratislava, 1975, nr.1, p. 158-159; Iordan Datcu, *Dicționarul folcloriștilor. Folclor literar românesc*, București, Ed. Științifică și Enciclopedică, 1979,

p. 370-371, idem, ed. a II-a, idem, ed. a III-a, 2006; O.S. Romănț, în *Ukrajins'ka radjans'ka encyklopedija*, ed. a II-a, Kiev, tom. 9, 1983, p.301; *Encyklopedia of Ukraine*, vol.4, Canadian Institute of Ukrainian Studies, University of Toronto Press, Toronto, Buffalo, Canada, 1993, p. 393; Tamara Nosenko, în *Ukrajins'ka literaturna encyklopedija*, Kiev, 1998; Ioan Rebușapcă, Constantin Geambașu, *Ukrajiniŭstyka v Bucharests'komu universyteti*, în *Pagine di ucrainistica europea*, red. Giovanna Brogi Bercoff e Giovanna Siedina, „Slavica”, 4, Edizioni dell’Orso, 2001, p. 91-104.

N. Corsiuc: creație personală: *Nicolae Corsiuc: Naščadky sonțja* (Urmașii soarelui, versuri), București Kriterion, 1972; *Rozdorižžja* (Răspântii), București, Kriterion, 1973; *Vorota* (Poarta, versuri), 1975; *Monoloh dereva* (Monologul copacului), București, Kriterion, 1980; *Sjužet dlja novelty* (Subiect pentru nuvelă), București, Kriterion, 1977; *Čužyj bil'*, 1985; *Monoloh* (Monolog), București, Mustang, 2003; *Jajce- rajce* (2005).

Referințe: Marian Popa, *Dicționar de literatură română contemporană*, București, 1977; Myhailo Myhailiuk, *Slovo pro slovo*, București, Kriterion, 1983; Laura Temian, Otilia Marinescu, Ana-Maria Brezovski, *Autori maramureșeni. Dictionar bibliografic*, Baia-Mare, Ed. Umbria, 2000, p. 323; Ioan Rebușapcă, Constantin Geambașu, *Ukrajiniŭstyka v Bucharests'komu universyteti*, în *Pagine di ucrainistica europea*, red. Giovanna Brogi Bercoff e Giovanna Siedina, „Slavica”, 4, Edizioni dell’Orso, 2001, p. 91-104.

Articole apărute în periodice din țară

Colectivul de ucraineană s-a implicat în viața culturală a țării pentru promovarea valorilor culturii ucrainene, pentru aprofundarea relațiilor dintre literatura română și cea ucraineană.

Articolele privind literatura ucraineană, română, traducerile sunt, de asemenea, numeroase, încât vom menționa doar publicațiile și vom „puncta” doar tematica, cu nominalizările respective: o publicație ce ține de începuturi, în ciuda denumirii sale, „Kulturnyi paradnyk” (Îndrumătorul cultural), a găzduit până și articole de dialectologie; apoi, bilunarul „Novyi vik” (Veac nou, din 1949), cu „Suplimentul literar” (din 1980), transformat, în 1990, în „Vilne slovo” (Cuvântul liber), a fost publicația în care se reflectă întreaga viață social-culturală și literară a etniei ucrainene.

O a treia publicație în care colectivul de ucraineană s-a manifestat din plin au fost culegerile anuale, gen almanah, „Obriji (Orizonturi), 10 la numar (1979-1989), puse la dispoziție de Editura Kriterion. În aceste volume au publicat poezie originală ucraineană (*Nicolae Corsiuc*), proză (*Nicolae Corsiuc*, *Stelian Gruia*), istorie și critică literară (*D.H. Mazilu*, *Magdalena Laszlo-Kuțiuk*, *Gruia Stelian*, *Ioan Rebușapcă*), articole-studii de folclorică și lingvistică (*I. Rebușapcă*).

În 1990, sub egida Uniunii Scriitorilor, începe să apară revista de cultură și literatură „Naș holos” (Glasul nostru), în care continuă să publice, până în prezent, creații beletristice N. Corsiuc, critică literară și recenzii – St. Gruia (până în 1996, anul decesului), N. Corsiuc, I. Rebușapcă, studii de literatură comparată – M. Laszlo-Kuțiuk, I. Rebușapcă, studii și recenzii de etnologie ucraineană și comparată – I. Rebușapcă.

Membrii colectivului de ucraineană au colaborat, ce-i drept, mai rar, și la publicații românești, precum „Revista de

folclor”, „Romanoslavica”, „Luceafărul”, „Cahiers roumain d’etudes litteraires” (I. Rebușapcă). La „Luceafărul”, Stelian Gruia a deținut chiar o rubrică permanentă, „Un poet - o lume” (1986-1989), în care publica în mod regulat traduceri din creațiile poezilor neruși din fosta U.R.S.S., editând, în final, volumul cu un titlu superb, *Nebănuitul vers din umbra lunii* (seria B.P.T., Minerva, 1993). Gruia a mai colaborat și la „Gazeta literară”, „România literară”, „Tribuna”, „Literatorul”, „Vreamea”. Magdalena Laszlo – la „Romanoslavica”, „Revista de istorie literară și folclor”, „Novyi vik”, „Naș holos”. N. Corsiuc – la „Novyi vik”, „Naș holos”, „Ukrajinskyi visnyk” (Curierul ucrainean), Roman Petrașuc – la „Vilne slovo”.

Antologii: Ioan Rebușapcă: *Lisovi dzvinočky* (Clopoștii de pădure, literatură beletristică pentru preșcolari și elevi din ciclul primar), București, Kriterion, 1984; *Antologia literaturii ucrainene*, pentru clasele I-IV, București, E.D.P., 1977; *Antologia literaturii ucrainene*, pentru clasele V-VIII, București, E.D.P., 1998; *Antologie folclorică*. Material-anexă pentru *Cursul de folclor literar ucrainean*, București, TUB, 1974; Magdalena Laszlo-Kușiuk: *Antolohija ukrajins’koji klasyčnoji poeziji*, București, Kriterion, 1970; *Z knyhy zyttja. Antolohija ukrajins’koho klasyčnoho opovdannja*, București, Kriterion, 1973; *Ukrajins’ka poezija XX stolittja, Hrestomatija*, București, TUB, 1982; *Simbolismul european*, vol. 3. *Simbolismul slav*, București, Albatros, 1983.

Redacția Slavă din cadrul Editurii. Kriterion a inițiat, pentru cititorul de limba ucraineană din România, foarte utila serie de antologii, pe autori, *Mala biblioteka* (Mica bibliotecă, un sui-generis B.P.T., ucrainean), fiecare carte compunându-se din

Introducere, Prefață, Date bibliografice despre autor, corpus de texte selectate.

Membrii colectivului de ucraineană au îngrijit următoarele ediții din literatura ucraineană: *Nicolae Corsiuc* – Marko Ceremșyna, *Karby* (Răbojuri), 1976, Stepan Vasylcenko, *Na kalynovim mosti* (Pe podul de călini), 1978, Arhyp Teslenko, *Stracene jyttia* (Viață irosită), 1979, Oleksandr Dovjenko, *Zaciarovana Desna* (Desna fermecată), 1987, Myhailo Koțiubynskyi, *Ţvit iabluni* (Floare de măr), 1975; *Magdalena Laszlo-Kuțiuk* - Maksym Rryl'skyi, *Zoloti vorota* (Poarta de aur), 1981, Volodymyr Sosiura, *Cervona zyma* (Iarna roșie), 1987, Mytropolyt Ilarion, *Etymological and Semantic Dictionary of Ukrainian Language*. Published by Research Institut of Volyn, nr.39, Edited by G.Mulyk-Lutzky, Winnipeg, vol.1-3 (1979-1988); vol.IV (1994) (dicționarul, de fapt, este scris în ucraineană); *Stelian Gruia* – T. Șevcenko, *Cobzarul*, 1975; Ol'ha Kobylans'ka, *Opovidannja* (Povestiri), 1975; Vasyl' Stefanyk, *Klenovi lystky* (Frunze de arțar), 1976; Taras Șevcenko, *Poeme*. în românește de Victor Tulbure, prefață și tabel cronologic de Stelian Gruia, B.P.T., Ed. Minerva, București, 1976, 260 p.; *Mihai Bodnea* - Lesia Ukrainka, *Liryka* (Lirică), 1976; *Ioan Rebușapcă* - Marko Vovciok, *Narodni opovidannia* (Povestiri populare), 1977.

Redactor responsabil la toate edițiile a fost *Nicolae Corsiuc*, în perioada când funcționa la redacția slavă a editurii Kriterion, ca redactor pentru cărțile ucrainene.

Dicționare: colectivul de ucraineană (C. Drapaca) a luat parte la elaborarea și redactarea *Dicționarului român-ucrainean* (București, E.D.P., 1963), la elaborarea, redactarea (C. Drapaca) și efectuarea controlului științific (N. Pavliuc, M. Burciu-

Leseanu, M. Laszlo, I. Rebușapcă, Gr. St. Iațentiuc, M. Bondea, V. Cravcenco) al *Dicționarului ucrainean-român* (București, E.D.P., 1964).

Sesiuni comemorative: *90 ani de la înființarea Catedrei de Limbi Slave* – participantă, cu comunicare, M. Laszlo; *400 ani de la nașterea lui Petru Movilă*, 20 noiembrie 1996, organizator Ioan Rebușapcă, participant – Dan Horia Mazilu; *Simpozion comemorativ*, 150 ani de la nașterea lui Ivan Franko, 8 decembrie 2006, organizator Ioan Rebușapcă, participanți: I. Rebușapcă, Magdalena Laszlo-Kuțiuik, C. Geambașu; *50 ani de predare a limbilor slave*; *Sesiune comemorativă „Mihai Eminescu”* (Facultatea de Filologie, 26-28.XI, 1987), participant I. Rebușapcă, cu comunicarea: *Valori ale eminescianismului în transpuneri ucrainene*.

Sesiuni științifice organizate de Facultate sau la Universitate: la sesiunea Facultății de Limbi și Literaturi Străine (17.XI.2000), *Eminescu și universul cultural slav*, participant I. Rebușapcă, cu comunicarea *Echivalentele ucrainene ale „zicerii” poetice eminesciene*, tipărită apoi în „Romanoslavica“ vol.36. La sesiunea științifică anuală, *Filologie – poetică - retorică* (26-27 martie 1982), participant I. Rebușapcă (*Modalități de interpretare a poeziei populare*). La al 4-lea Colocviu Național de folclor, Universitatea Timișoara (16-18.XI.1973), I. Rebușapcă - participant cu comunicarea *Contextul etnografic și faptul folcloric*. La Conferința Națională de Dialectologie (Sibiu 31.XI. - 2.XI.1986), I. Rebușapcă, cu comunicarea *Valențe poetice ale împrumuturilor românești în cântecul ucrainean carpatic*, publicată, într-o formă îmbunătățită

în „Obriji” (în limba ucraineană), București, Kriterion, 1989, p. 164-179.

Din inițiativa Asociației Slaviștilor, și în colectivul de ucraineană s-a concretizat fructuos un alt deziderat – studierea relațiilor cultural-literare, fiind acoperite destul de bine toate spațiile: perioada veche a relațiilor româno-ucrainene este foarte bine reflectată în articolele lui Dan Horia Mazilu, în ucraineană, publicate în revista de cultură și literatură ucraineană, „Naș holos”, anterior în culegerile anuale „Obriji”; perioada secolului al XIX-lea - începutul secolului al XX-lea - în cercetarea Magdalenei Laszlo-Kuțiuk, sintetizate, apoi, în cursul special *Relații literare*. Pe această temă, a publicat câteva articole și Stelian Gruia. Receptarea clasicilor români în Ucraina constituie obiectul lucrării lui I. Rebușapcă, *Individualitatea clasicilor*.

La Conferința Națională de Bilingvism (16-17 iunie 1997, organizată de Facultatea de Limbi și Literaturi Străine, Universitatea din București), I. Rebușapcă a participat cu comunicarea *Particularitatea bilingvismului folcloric*, tipărită în volumul *Conferința Națională de Bilingvism*, București, Kriterion, 1999, p. 55-82.

La a II-a ediție a Conferinței, LINGUA PAX (9-10 iunie 2000, Universitatea din București, Facultatea de Limbi și Literaturi Străine), I. Rebușapcă a fost prezent cu comunicarea *Model narativ comun și variațiuni zonale (românești și ucrainene) în legendele despre haiduci*, publicată în volumul *Lingua Pax I. Interculturalitate și democrație*, Editura Cavallioti, 2001, p. 191-200 (în limba ucraineană, în volumul *O Bukowine. Razem czy oddzielnie*, redactor Kazimerz Feleszko, Piła-Varșovia, 2000, p. 234-258). La aceeași conferință, profesorul Dan Horia Mazilu a participat cu comunicarea *Bilingvismul primilor cărturari români*. Doctoranda Catedrei de Limbi Slave,

cumulând ore de curs practic la limba ucraineană, Natalia Huțanu, a participat cu comunicarea *Aspecte ale bilingvismului și trilingvismului în zona Cernăuți*.

Participări la viața culturală a țării

a. Uniunea scriitorilor: unii dintre membrii colectivului de ucraineană s-au afirmat și în viața culturală din România sau din străinătate: *Stelian Gruia* - poet, prozator, traducător, critic și istoric literar bilingv, membru al Uniunii Scriitorilor din România (vezi volumele); *Dan Horia Mazilu*, critic literar, istoriograf bilingv, traducător, membru al Uniunii Scriitorilor din România; *Ioan Rebușapcă*, critic literar, istoriograf, traducător - membru al Uniunii Scriitorilor din România; *Nicolae Corsiuc*, critic literar și eseist, poet, prozator de expresie ucraineană (vezi volumele), traducător din română în ucraineană, membru al Uniunii Scriitorilor din România, respectiv, din Ucraina, și membru al PenClubului (Ucraina).

Demnă de menționat este participarea colectivului de ucraineană la edificarea procesului cultural-literar de expresie ucraineană din România, în calitatea lor de autori de opere beletristice de expresie ucraineană (Nicolae Corsiuc, Stelian Gruia), de critică de întâmpinare și istoriografie literară (Nicolae Pavliuc, Magdalena Laszlo-Kuțiuț, Stelian Gruia, Ioan Rebușapcă, Dan Horia Mazilu, Nicolae Corsiuc), de îndrumători, în cadrul Uniunii Scriitorilor, ai cenaclului scriitorilor de expresie ucraineană (Stelian Gruia).

b. Societăți științifice de profil național. Activitatea științifică a Asociației Slaviștilor din România a avut influențe benefice și asupra dezvoltării ucrainisticii. În vasta acțiune

inițiată de Asociație privind studierea graiurilor și folclorului naționalităților slave din România (tema figurând ani de-a rândul în planul de cercetare al Catedrei de limbi slave) s-au integrat plenar, de la colectiul de ucraineană, N. Pavliuc (dialectologie) și I. Rebușapcă (dialectologie, folcloristică), alcătuind un mic grup de cercetare științifică. O mare parte din materialele înregistrate pe bandă magnetică cu ajutorul aparatului împrumutat de la Institutul de lingvistică (atunci era imposibil să-ți procuri un instrument de înregistrare) au intrat în *Arhiva fonografică a graiurilor slave*, alcătuită sub conducerea lui Gh. Bolocan. După plecarea lui N. Pavliuc în Canada (1974), I. Rebușapcă a continuat de unul singur această acțiune.

Pentru colectivul de ucraineană și, în genere, pentru ucrainistica din România avut o oarecare importanță (oarecare, pentru că a apărut cam târziu) înființarea în 1989 a Asociației Internaționale a Ucrainiștilor, din inițiativa Harvardului și a Kievului. În 1990, la Kiev a avut loc primul congres al Asociației, în al cărei Comitet Internațional a fost ales *Ioan Rebușapcă*, ales ulterior și președinte al Asociației Ucrainiștilor din România, cu sediul chiar în Facultatea de Limbi și Literaturi Străine.

c. Radio, televiziune: *Gruia Stelian* a realizat emisiuni despre T. Șevcenko, *Dan Horia Mazilu* - despre literatura română veche. După câteva apariții la emisiunea de etnologie „Miorița”, *Ioan Rebușapcă*, începând cu 25 septembrie 1994 până în septembrie 1996, a participat, drept colaborator extern angajat pe bază de convenție/contract, la formarea Redacției ucrainene în cadrul Departamentului Emisiunilor în Limbile Străine, trudind zilnic alături de foști și actuali studenți. În afara girului tuturor materialelor elaborate de tineri, I. Rebușapcă a

inițiat și întreținut rubrica „Dialog între culturi”, foarte apreciată în străinătate.

d. Activități redacționale. Până să fie angajat la catedră (1991), de la absolvirea facultății (1973) *Nicolae Corsiuc* a fost redactor pentru cărți ucrainene la Editura Kriterion, în cadrul căreia a redactat cca 200 de cărți de beletristică, critică literară și folclorică. În 1990 devine redactor-șef al nou înființatei reviste de cultură și literatură ucraineană „Naș holos”, până în 1998. Timp de 3 ani a fost redactor la „Ukrajins'kyi visnyk” (Curierul ucrainean), iar în prezent lucrează ca redactor-șef al nou înființatei (2007) reviste ucrainene pentru copii „Dzvonyk” (Clopoțelul). Ioan Rebușapcă este membru al comitetului de redacție al revistei „Naș holos” încă de la înființarea acesteia.

Traduceri

Unii membri ai Colectivului de ucraineană au realizat și o serie de traduceri, după cum urmează: *Stelian Gruia* - *Au trecut în goană caii. Antologia nuvelei ucrainene contemporane* (în colaborare cu Dan Horia Mazilu), Univers, 1971; *Dume* (Epos popular ucrainean), Univers 1974; *Balada locului* (Poezie ucraineană din România), Kriterion, 1975; *Nebănuitul vers din umbra lunii* (Antologie de poezie avară, balcară, belarusă, estonă, gruzină, idiș, kalmucă, letonă, lituaniană, tătară și ucraineană), B.P.T., Minerva, 1993; *Dan Horia Mazilu* - coautor la sus-menționatului volum; I. Hryhurko, *Canalul*; Vasyl Zemliak, *Stolul de lebede*, Univers, 1985; *Ioan Rebușapcă*: Maria Prihara, *Cazacul Holota*, Editura Tineretului, 1967; *Corabia zburătoare. Povești ucrainene*, „Ion Creangă”, 1970; Vsevolod Nestaiko, *Necunoscutul din apartamentul treisprezece*, Editura Tineretului, 1969; Ostap Vișnea, *Luceafărul*

meu de seară, Editura Albatros, 1974; *Cununa anului*. Poezie rituală ucraineană din România, Ediție bilingvă, ucraineano-română, Editura Mustang, 2002; traduceri științifice din română în ucraineană (diferite manuale publicate la Editura Didactică și Pedagogică); *Poezie barocă ucraineană*, în volumul *Antologie de poezie slavă premodernă (secolele IX-XVII)*, întocmită de Corneliu Barborică și Octavia Nedelcu, Editura Universității din București, 2003; *Magdalena Laszlo-Kuțiuk și Ana-Cristina Halichios au tradus lucrarea lui Mychailo Lucikai, Pagini de istorie*, București, Editura Univers, 2004.

Relații internaționale. Participări la congrese, colocvii, conferințe în străinătate

De la colectivul de ucraineană, în mod paradoxal, afară de cei care au absolvit studiile în Ucraina (N. Pavliuc, M. Laszlo, M. Bodnea, E. Bodnariuc, V. Cravcenco), abia în 1969 I. Rebușapcă beneficiază de o bursă de 3 luni, în Ucraina, iar Stelian Gruia – în 1970.

În 1968, N. Pavliuc și I. Rebușapcă participă la al VI-lea Congres Internațional al Slaviștilor (Praga), unde prezintă lucrarea comună a Catedrei de limbi slave, *Influența limbii române asupra limbilor slave* (coordonator Silvia Armaș).

După 1989 se produce o „deschidere” totală:

În 1990, I. Rebușapcă participă la Primul Congres al Asociației Internaționale a Ucrainiștilor (înființată în 1989, la Milano), cu comunicarea *Ucrainistica și cultura ucraineană în România*, fiind ales membru în Comitetul Internațional al Asociației. Au urmat, din 3 în 3 ani, congresele Asociației, la unele participând și M. Laszlo-Kuțiuk.

I. Rebușapcă a participat și la alte manifestări științifice internaționale (Simpozionul „Volodymyr Hnatiuk”, Ucraina,

Ternopol, 28.V - 1.VI 1991, Simpozionul Internațional organizat de Societatea Științifică „T. Șevcenko” la Universitatea Liberă Ucraineană (München), Prešov, Slovacia, 12-15 iunie 1991, Conferința Științifică Republicană (Universitatea „P.J. Šafarik” din Košice, 23-31.VIII1991).

Stelian Gruia a paricipat la „Centenarul V. Stefanyk” (Lvov), Congresul „Pușkin” (Pskov), „175 de ani de la nașterea lui Șevcenko” (Kiev), Simpozionul „Model interetnic dobrogean” (septembrie, 1994, Constanța), Congresul spiritualității românești (Herculane, 1995), Simpozionul „625 ani de școală în Bucovina” (august 1996, Siret).

În 1992-1993, I. Rebușapcă a fost profesor invitat la University of Alberta, Departament of Slavic and East European Studies, pentru a preda în cadrul catedrei de etnologie, în semestrul de iarnă, cursurile: *Ukrainian Folk Customs* - studenților din anul al IV-lea, *History of Ukrainian Folk Studies* - cursanților de la masterat (Master of Arts, 2 ani de școlarizare) și *Special Topics Course „Symbolism in Ukrainian Folklore”* - doctoranzilor (5 ani de pregătire). La încheierea semestrului (mai 1993), cunoștințele studenților au fost evaluate după sistemul local, *Grading System*, dar și I. Rebușapcă, după obiceiul american, a fost evaluat de către studenți, prin sistemul *Course Evaluation by Students*. Afară de activitatea de predare, I. Rebușapcă a ținut o serie de comunicări științifice, precum *Ukrainians in Romania*, în cadrul Departamentului de studii slave și est-europene (16 II 1993), *The Music of Ukrainians in Romania*, studenților din cadrul Students Society (5 III 1993); studenților din Edmonton, ca invitat al Universității din Toronto, a prezentat comunicările *On the possible Preparation of a Dictionary of Balkan Folk Songs, Winter Ritual and its Various Interpretations* (with Recorded Examples) ș.a. Aproape de

încheierea semestrului, pe 1 aprilie 1993, în cadrul *Seminar Series*, la Universitatea din Edmonton, a prezentat comunicarea *The Symbol as a Fundamental Component in the Discourse of the Folk Songs* (publicată apoi în „Analele Universității din București”, volumul de studii în limbi străine, XLIX, 2000).

Deja pensionară fiind, *Magdalena Laszlo-Kuțiuik* a ținut un ciclu de prelegeri la Universitatea din Cernăuți (1989), în 2001, timp de 2 luni, un alt ciclu din istoria literaturii ucrainene, la Universitatea din Luțk, în 2002, apoi un ciclu de prelegeri de poetică ucraineană, la Academia Kievo-Movileană (Kiev), în același an, 2002, timp de 1 semestru, precum și prelegeri de poetică a literaturii ucrainene, la Mykolaev.

Societăți științifice internaționale: *Ioan Rebușapcă*: membru al Asociației Slaviștilor din România; din 1990, membru al Société Scientifique Șevcenko (Paris) și al Asociației Internaționale a Ucrainiștilor (Kiev), membru în Consiliul Științific al Școlii Internaționale de Studii Ucrainene (Academic Council of International School of Ukrainian Studies, Kiev); *Magdalena Laszlo-Kuțiuik*: membră a Asociației Slaviștilor din România, membră a Asociației Internaționale a Ucrainiștilor (Kiev).

Perfecționarea didactică și practica pedagogică

După Reforma Învățământului din 1948, în acțiunea de instituire a unor ierarhii în acordarea gradelor didactice au fost cuprinși toți absolvenții de facultate cu titlul de profesor. Până în 1974, de această chestiune s-a ocupat *N. Pavliuc*, ajutat de *I. Rebușapcă*. Din 1974 și până în prezent (2007), de această problemă s-a ocupat *I. Rebușapcă*, ajutat în trecut de *D.H. Mazilu* sau, în vremea din urmă, de *N. Corsiuc*, iar mai

recent de C. Geambașu sau de Octavia Nedelcu. Titularii de cursuri au participat, în trecut, la elaborarea programelor de reciclare- tot la 3 ani, organizate când la București, când la Sighet, când la Suceava. De elaborarea programelor pentru cursurile de pregătire în vederea susținerii examenului de definitivare și în vederea obținerii gradelor didactice II și I s-a ocupat I. Rebușapcă.

Consfăturile cu cadrele didactice de la școlile ucrainene se organizau la Liceul „Dragoș Vodă” de la Sighet, aflat sub patronajul secției de ucraineană de la București, în orașele Suceava sau Baia-Mare. La asemenea întruniri se făceau instructaje, se țineau lecții deschise, se prezentau comunicări științifice, profesorii erau familiarizați cu noutățile metodice, lingvistice și literare, se organizau cenecluri etc. O serie de profesori din învățământul preuniversitar au participat la sesiuni științifice ale catedrei. La îndemnul lui I. Rebușapcă, preuniversitari din Maramureș și Suceava au participat la următoarele sesiuni organizate în facultate: „Conferința Națională de Bilingvism”, prima ediție (16-17 iunie 1997; lucrările fiind publicate în volumul omonim, București, 1999), la a II-a ediție, „Lingua Pax” (9-10 iunie 2000; lucrările fiind publicate în *Lingua Pax*, vol. I. *Interculturalitate și democrație*, Editura Cavallioti, 2001).

O dată cu trecerea la pregătirea manualelor de limba și literatura ucraineană în România (la scurt timp după reforma din 1948), aproape toate manualele, începând cu clasa I până la ultima clasă de liceu au fost elaborate de membrii colectivului de ucraineană, aceștia figurând ca autori sau coautori în diverse cooperări - în funcție de nevoi și posibilități. Două exemple sunt cât se poate de edificatoare: în dreptul întemeietorului secției de ucraineană, *Constantin Drapaca*, la Biblioteca Academiei

Române sunt înregistrate nu mai puțin de 67 de ediții diferite, prima fiind din 1957, ultima din 1985, ediții elaborate de unul singur, sau în colaborare (cu *M. Laszlo* începând din 1957; cu N. Leseanu, începând din 1958; cu *St. Gruia*, începând din 1961; cu *N. Pavliuc*, începând din 1963; cu *I. Rebușapcă*, începând din 1965; în urma decesului lui C. Drapaca, această adevărată „industrie” a continuat să funcționeze (orice manual se revizua din 4 în 4 ani, uneori chiar mai des). După 1974, „pivotul” principal al manualelor elaborate și al celor revizuite și reeditate pe parcurs a devenit I. Rebușapcă. Acesta a alcătuit individual sau în colaborare manualele după care și în prezent se predă la: clasa a II-a (elaborat împreună cu învățătorul D. Horvat), clasa a V-a (elaborat împreună cu *D.H. Mazilu*), clasa a VI-a (în colaborare cu D.H. Mazilu și Magdalena Laszlo), la clasa a VII-a (colaborare cu D.H. Mazilu). I. Rebușapcă este autor al manualului de clasa a VIII-a, coautor la clasele a IX-a și a X-a. La clasa a XI-a figurează coautor, alături de Drapaca, lăsând, din respect, numele „patriarhului” pe copertă.

Până în 1974, de practica pedagogică a studenților la specialitatea ucraineană s-a ocupat *N. Pavliuc*, iar la specialitatea B, limba română, la școlile din București, *I. Rebușapcă*. După 1974, sarcina lui N. Pavliuc este preluată de I. Rebușapcă, practica pedagogică la limba ucraineană desfășurându-se inițial la liceul și școala pedagogică ucraineană de la Siret, iar ulterior - în mod constant - la Liceul „Dragoș Vodă” de la Sighet. Din anul 2000, această responsabilitate a preluat-o *N. Corsiuc*. Din același an (2000), profesorul *I. Rebușapcă* este desemnat de către Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului președinte al Comisiei Naționale de limba ucraineană.

Studenti. Cercetare științifică: *Stelian Gruia* a condus peste 25 de ani, în facultate, cenaclul studentesc de traduceri .

În cadrul practicii productive, studenții Mariana Gridjac, Viorica Magas, Irina Petrețchi și Pavel Romaniuc au întocmit și publicat lucrarea *Glosar dialectal ucrainean din Comuna Rona de Sus (Maramureș)*, sub îndrumarea dr. *Ioan Rebușapcă*, București, TUB, 1977. *Ioan Rebușapcă* a coordonat participarea studenților care au participat la sesiunile „M. Eminescu”, Iași, sau la Conferințele Naționale de bilingvism, organizate de Facultatea de Limbi și Literaturi Străine.

Lectori în străinătate: *Dan Horia Mazilu* - lector de limba și literatura română la Universitatea din Sofia, Bulgaria (1972-1974).

Distincții: *Ioan Rebușapcă* a fost distins cu *Vital'nyi lyst Prezydenta Ukrajiny* (Diploma de merit, acordată de Președintele Ucrainei, Leonid Kucima, 24 august 1996), cu ocazia celei de a 5-a aniversări a proclamării independenței Ucrainei; în anul 2000 (28 septembrie), devine *Pocesnyj Profesor* (Profesor Onorific) al Universității Naționale „Iurij Fed'kovyci”, Cernăuți; *Pocesnyj Dyplom* (Diploma de Onoare) a Asociației „Ukraina-svit”, Filiala Regiunii Lvov, cu ocazia celei de a 150-a aniversări a nașterii lui Ivan Franko (8 decembrie, 2006) .

Gruia Stelian: distins cu Diploma de membru a Universității „Academia Kievo-Movileană” (Kiev, 1992).

Nicolae Corsiuc: distins cu diploma *Cununa Carpaților* pentru literatură beletristică (Ujgorod, Ucraina)

Premii ale Uniunii Scriitorilor: *Gruia Stelian* - Premiu pentru activitatea publicistică (1994, Putna); Premiul Anului 1994 (ianuarie 1995), Editura „Adrian Păunescu”, ziarul „Vremea”, revista și cenaclul „Totuși, iubirea”; *Dan Horia Mazilu* - Premiul Asociației Scriitorilor din București (2001); *Nicolae Corsiuc* - Premiul Uniunii Scriitorilor.

Premii obținute în străinătate: *Stelian Gruia* - Marele Premiu „Petru Movilă”, pentru merite deosebite, cu prilejul celei de a 400-a aniversări de la nașterea lui Petru Movilă (Uniunea Scriitorilor din Republica Moldova, 1996); *Magdalena Laszlo-Kuțiuik* - Premiul Internațional al Fundației Antonovici (Washington, 1984).

Ioan Rebușapcă

LECTORATUL DE LIMBĂ SLOVENĂ

În cadrul Catedrei de limbi și literaturi slave a Universității din București funcționează, începând din anul 1978, lectoratul de limba slovenă, cu statut de *limbă facultativă* (limba a treia). Acesta presupune studierea limbii, culturii și civilizației slovene în cadrul unui ciclu de 6 semestre.

Primul lector care a predat slovena la București a fost *Peter Pal*, absolvent al Facultății de Filozofie din Ljubljana. După ce acesta și-a încheiat mandatul (1981), a urmat o pauză de câțiva ani până ce – în urma solicitărilor repetate din partea Catedrei de limbi și literaturi slave – la București a sosit un nou lector, în persoana doamnei *Vida Rus*, care a activat neîntrerupt în cadrul lectoratului între anii 1984-1996.

Vida Rus și-a concentrat activitatea de la București atât pe predarea limbii, culturii și civilizației slovene, cât și pe strângerea relațiilor culturale dintre cele două țări. Numeroși studenți, dar și cadre didactice ale Catedrei de slavistică de la București au beneficiat de burse oferite de statul sloven prin intermediul lectoratului. La seminariile de de vară de la Ljubljana au participat, de-a lungul timpului, slaviștii Gheorghe Mihăilă, Mirko Jivcovič, Dorin Gămulescu, Mile Tomici, Octavia Nedelcu, Mihai Mitu, Sorin Paliga și alții.

Vida Rus a publicat lucrări de prezentare a slovenisticii pentru studenții și publicul românesc, cum ar fi *Curs introductiv*

de civilizația, literatura și limba slovenă¹, *Ghid de conversație român-sloven*², precum și numeroase articole publicate în reviste de specialitate: *Ungarische Elemente im Serbokroatischen*³, *Savantul sloven Bartolomeu Kopitar, îndrumătorul științific al lui Vuk Stefanović Karadžić*⁴, *Slovenska književnost v Romuniji* (împreună cu Victoria Frâncu)⁵, *Slovenistika v Romuniji*⁶. Apoi și-a susținut doctoratul la București în anul 1998, sub îndrumarea prof.dr. Gheorghe Mihăilă, cu teza *Convergențe lexico-semantice sud-slave. Evoluția semantică a cuvintelor de origine veche slavă în limba română comparativ cu cele din limba slovenă*. Numeroase din etimologiile discutate în această teză au fost publicate în reviste de filologie română și slavă.

Irena Santoro a preluat mandatul de la Vida Rus în anul 1996, predând slovena la București până în anul 2002. În toată această perioadă, care a continuat activitatea de pionierat a Videi Rus, lectoratul a atras un număr tot mai mare de studenți, dornici să cunoască limba și cultura unei țări despre care se aude tot mai des în ultimii ani. S-au înmulțit de asemenea și schimburile de studenți: tineri români participă la cursurile de vară ale Universității din Ljubljana, dar și tineri din Slovenia la cursurile de vară de la București și Sinaia⁷. Irenei Santoro i se datorează

---

¹ București, Tipografia Universității din București, 1989.

² București, Ed. Tipocar, 1997.

³ În „Studii și cercetări lingvistice”, nr. 5/1987, p. 452-455.

⁴ În „Romanoslavica”, nr. XXVI/1988, p. 129-137.

⁵ „Slavistična revija”, nr. 33/4/1985, p. 446-470.

⁶ „Slavistična revija”, nr. 35/2/1987, p. 221-223.

⁷ Unul dintre aceștia este și Aleș Mustar, fost student al lectoratului de limba română de la Universitatea din Ljubljana, care a susținut la București un doctorat sub îndrumarea acad. Eugen Simion în anul 2000, cu titlul *Dramaturgia lui Teodor Mazilu și Marin Sorescu*. A. Mustar este un constant traducător de literatură română (a tradus în slovenă texte semnate de Ana

două articole consacrate slovenisticii din România: *Slovenistika na Univerzi v Bukarešti*¹ și *Slovenščina na Univerzi v Bukarešti*², precum și un *Dicționar român-sloven și sloven-român*³.

Între anii 2002 și 2004, a predat slovena la București lector *Mojca Šoštarko*. I-a urmat *Irena Oder*, al cărei mandat a fost tot de doi ani (2004-2006). Începând cu anul universitar 2006-2007, lectoratul este condus de *Aleksandra Boj*, tânără și entuziastă absolventă a Universității din Ljubljana.

Ruxandra Lambru

Blandiana, Mircea Cărtărescu, Dumitru Țepeneag), dar și de literatură slovenă în limba română (a tradus, împreună cu Mariana Ștefănescu, *Martori suverani*, o antologie de proză tânără slovenă).

¹ În vol. *Center za slovenščino kot tuji jezik* pri Oddelku za slovanske jezike in književnosti Filozofske fakultete, Ljubljana, 1999, p. 53-56

² În „Romanoslavica”, XXXVI, 2000, p. 241-244.

³ Ljubljana, Orbis, 2006.

LECTORATUL DE LIMBĂ MACEDONEANĂ

Predarea limbii macedonene nu are propriu-zis o tradiție la Universitatea din București, în ciuda dorinței Catedrei de limbi și literaturi slave de a oferi spre studiu cât mai multe dintre limbile slave vorbite astăzi în lume. Absența unui profesor/lector de limbă macedoneană la București se explică prin regula reciprocității, conform căreia unicului lectorat de limba română din Republica Macedonia (cel de la Skopje) îi poate corespunde doar un lectorat macedonean în România, cel de la Craiova, creat cu mulți ani în urmă.

Cu toate acestea, o perioadă de 5 ani a funcționat în cadrul Catedrei lectoratul de limba macedoneană, datorită entuziasmului și efortului depus de *Lidija Dimkovska*, absolventă a Universității din Skopje. Sosită în România cu o bursă oferită de guvernul de la București pentru a-și putea pregăti doctoratul, Lidija Dimkovska și-a manifestat disponibilitatea de a preda studenților doritori noțiuni de limbă, cultură și civilizație macedoneană. Activitatea sa, inițial în regim de voluntariat, a fost recunoscută și apreciată atât de Facultatea de Limbi Străine, cât și de Ministerul Educației din Macedonia, astfel încât, între anii 1997 și 2001, la București, lectoratul de limbă macedoneană a căpătat statut oficial. La fel ca și limba slovenă, limba macedoneană a avut statut de *limbă facultativă* (limba a treia). Acesta presupune studierea limbii, culturii și civilizației în cadrul

unui ciclu de 6 semestre, care se încheie cu un examen, o notă și un atestat de cunoaștere a limbii. Un număr tot mai mare de studenți a participat la aceste seminarii facultative, cei mai buni dintre ei beneficiind de burse la cursurile de vară de la Ohrid. Trebuie menționat faptul că cei care studiază limba macedoneană, și nu numai ei, au la dispoziție un foarte util instrument de lucru, și anume voluminosul (circa 100.000 de cuvinte) *Dicționar macedonean-român și român-macedonean*, întocmit de prof. dr. Mile Tomici¹.

În toată această perioadă, Lidija Dimkovska s-a dedicat extinderii legăturilor dintre culturile română și macedoneană, depășind handicapul reprezentării unei limbi de mică circulație, ajutată fiind și de talentul său poetic extraordinar, care a făcut-o în scurt timp cunoscută în cercurile literare de la București.

În anul 2000 a obținut titlul de doctor în filologie cu teza *Poetica lui Nichita Stănescu* (conducător științific acad. Eugen Simion), care prezintă un punct de vedere cu totul nou asupra operei stănesciene. Preocuparea Lidije Dimkovska pentru literatura română și pentru adâncirea relațiilor culturale româno-macedonene este confirmată de articolele și traducerile ce îi poartă semnătura: *Literatura română în Macedonia*², *Estetica versiunilor macedonene ale poemelor lui Nichita Stănescu*³, *Poetica Anei Blandiana*⁴, *Basme populare macedonene*⁵ (traducere). Lidije Dimkovska i se datorează și prezentarea și

---

¹ Publicat în paralel la Editura Științifică și Enciclopedică, București, și Makedonska Kniga, Skopje, în anul 1986.

² Apărut în „Luceafărul”, nr. 6/2006.

³ În „Romanoslavica”, nr. XXXVI, p. 96-100.

⁴ Prefață la ediția în limba slovenă a poeziilor Anei Blandiana, publicată la Ljubljana, Ed. Cankarjeva, 2002.

⁵ București, Ed. Helion, 2000.

publicarea în cunoscute reviste macedonene a peste 30 de scriitori români din toate generațiile¹.

După încheierea mandatului Lidijej Dimkovska, predarea limbii macedonene la București a fost suspendată, prin neprezentarea unui alt lector la post.

Ruxandra Lambru

---

¹ Mai adăugăm traduceri din Vasile Andru, *Păsările cerului*, Ed. Kultura, Skopje, 2001 (premiul BALKANIKA pentru cea mai bună traducere), Ana Blandiana, *Poeme alese*, ediția Festivalului Serile poeziei de la Struga, Mihaela Miroiu, *Convenio: despre femei, natură și morală*, Pro Litera, Skopje, 2005.

STRUCTURA CATEDREI DE LIMBI ȘI LITERATURI SLAVE

a. Foști membri ai Catedrei (pensionari, decedați, cu activitate în alte centre universitare din țară și din străinătate)

1. *Slavă veche și slavonă*: † Lucia Djamo-Diaconiță, conf.dr. pens; † Elena Lința, conf.dr.

2. *Bulgară*: † Laura Fotidade, lect.dr. pens.; Zlatca Iuffu, lect.dr., pens; Olga Stoicovici, lect.dr. pens.; Maria Zavera, lect.dr. pens.; Dumitru Zavera, conf.dr. pens.

3. *Cehă*: Teodora Alexandru, conf.dr. pens.; Ileana Ionescu, asist.dr. pens.; Tiberiu Pleter, prof.dr. pens.; Alexandra Toader lect.dr. pens.

4. *Polonă*: † I.C. Chițimia, prof.dr.doc., pens; † Elena Deboveanu, conf.dr. pens; † V. Jeglinschi, lect.dr. pens.; Elena Timofte, asist.pens.

5. *Sârbă*: Victoria Frâncu, lect.dr. pens.; Milivoi Gheorghievici, lect. pens.; Mirco Jivcovici, prof.dr. pens.; †Voislava Stoianovici, lect.dr.; † Victor Vescu, conf.dr.

6. *Slovacă*: Gheorghe Călin, prof.dr. pens.; J. Kergyó, asist. (conf.dr. la Bratislava, Facultatea de Limbi Romanice); Slvia Niță-Armaș, lect.dr. pens.; † Pande Olteanu, prof.dr.doc, pens.

7. *Ucraineană*: Mihai Bodnea, asist.; † Constantin Drapaca, prof.dr. pens.; † Stelian Gruia, prof.dr.; Magdalena Laszlo-Kuțiuk, lect.dr. pens.; Dan Horia Maziliu, prof.dr.

(Facultatea de Litere), Nicolae Pavliuc, conf.dr. (Canada, Universitatea din Toronto); Nicolae Corsiuc, lect. (publicistică).

b. Membrii actuali ai Catedrei (2007/2008)

1. *Slavă veche și slavonă*: acad.prof.dr. consultant Gheorghe Mihăilă, prof.dr. consultant Mihai Mitu, lect.dr. Ruxandra Lambriu, lect. Dușica Ristin.

2. *Bulgară*: conf.dr. Mariana Măngiulea, lect.dr. Cătălina Puiu.

3. *Cehă*: prof.dr. Anca Irina Ionescu, lect.dr. Sorin Paliga, lect.dr. Diana Popescu.

4. *Croată*: lect.dr. Clara Căpățână.

5. *Polonă*: prof.dr. Constantin Geambașu, lect.dr. Cristina Godun, prof.dr. consultant Ion Petrică.

6. *Sârbă*: lect.dr. Anca Bercaru, prof.dr. consultant Dorin Gămulescu, conf.dr. Octavia Nedelcu.

7. *Slovacă*: prof.dr. consultant Corneliu Barborică, conf.dr. Maria-Dagmar Anoca.

8. *Ucraineană*: prof.dr. consultant Ioan Rebușapcă, asist. Roman Petrașuc.

Lista abrevierilor

AUB	Analele Universității București
Cis	Comitetul internațional al slaviștilor
CMUB	Centrul de Multiplicare al Universității București
EDP	Editura Didactică și Pedagogică
EPL	Editura pentru Literatură
ESPLA	Editura de Stat pentru Literatură și Artă
EUB	Editura Universității din București
Rsl	Romanoslavica
SCL	Studii și cercetări de lingvistică
TUB	Tipografia Universității București

Bibliografie selectivă

Din istoricul slavisticii românești, coord. Elena Lința, București, 1982

Mihăilă, G., *Slavistica românească după 1944 și sarcinile ei actuale*, Rsl, IV, 1960, p. 5-34

Mihăilă, G., Chițimia I. C., Djamo-Diaconiță Lucia, Barbă G., Șoptereanu V., Vrabie E., *Славянская филология в Бухарестском университете*, Rsl, XII, 1965, 259-281

Mihăilă, G., *Principales étapes de l'histoire des études slaves en Roumanie et de leurs rapports avec les études slaves internationales*, Rsl, XVI, 1968, p.193-225;

Mihăilă, G., *Moștenirea filologică și lingvistică a lui Ioan Bogdan*, Rsl, XVIII, 1972

Mihăilă, G., *Etapete principale ale istoriei slavisticii românești și legăturile ei cu slavistica internațională, de la începuturi până la Ioan Bogdan; Slavistica românească de la Ioan Bogdan la Emil Petrovici (lucrările de lingvistică)*, în vol. *Studii de lexicologie și istorie a lingvisticii românești*, București, 1973, p. 157-187; 188-207

Mihăilă, G., *Slavistica românească în anii 1944-1974 (studiile de lingvistică)*, partea I, AUB, Filologie, XXV, 1976, p. 63-82; partea II, Rsl, XIX, 1980, p. 481-507

Mihăilă, G., *O sută de ani de studii slavo-române la Universitatea din București*, Rsl, XXIX, 1992

Mihăilă, G, Mitu M., *Румынские филологи на международных съездах славистов*, Rsl, XXV, 1987

Mitu, M., *Cercetări lingvistice și literare româno-slave*, București, 1996

Mitu, M., *Romano-Polonica I, studii de istorie culturală*, București, EUB, 2007

Mitu, M., Geambașu, C., *Petite histoire de la slavistique en Roumanie*, în vol. *Contribution à l'histoire de la slavistique dans les pays non slaves/ Beiträge zur Geschichte des Slavistik in den nichtslawischen Ländern/ K istorii slavistiki v neslavianskih stranah*, Viena, 2005, p. 407-430, editori Giovanna Brogi Bercoff, Pierre Gonneau, Heinz Miklas

Petrovici, E., *Dezvoltarea studiilor de slavistică în țara noastră, în ultimii 15 ani*, SCL, X, 1959, nr. 3, p. 333-341

Sumarul indicelui bibliografic (vol. Rsl I-XX) Rsl, XX, 1981, p. 477-560

Vaimberg, Solomon, *Din istoria slavisticii românești*, București, 2000

Velea, Stan, *Universalisti și comparatiști români contemporani*, București, 1996

Velea, S., *Literatura polonă în România. Receptarea unei mari literaturi*, București, 2001

Vrabie, E., *Emil Petrovici*, Rsl, XVII, 1970, p. 5-19

Limbile slave au rolul și ponderea lor în configurația numeroaselor specializări din cadrul Facultății de Limbi și Literaturi Străine. Ele beneficiază de un regim oarecum special, dacă ne gândim la importanța studierii lor în noul context european și dacă ținem seama de interconexiunile dintre cultura română și lumea slavă.

Publicarea istoricului de față constituie o dovadă în plus a eforturilor întreprinse de cadrele didactice universitare de-a lungul a peste o jumătate de secol în direcția formării de noi specialiști și a afirmării slavisticii ca disciplină de sine stătătoare.

Constantin Geambașu